

**İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR
DERSİNDE KÜÇÜK GRUP
ÇALIŞMALARI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Canser KUŞAT LANPİR

**(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2010**

**İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Canser KUŞAT LANPİR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Öğretmenliği Programı
Tez Danışmanı: Yard. Doç. Metin İNCE**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Mayıs, 2010**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Canser KUŞAT LANPİR

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mayıs 2010

Danışman: Yard. Doç. Metin İNCE

Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının yaşama geçirilmesindeki önemli etkinliklerden biri küçük grupla öğretim yöntem ve teknikleridir. Bu yöntem ve tekniklerin başlıcaları problem çözme, rol oynama, vızıltı grupları, akvaryum, benzetim, beyin fırtınası, işbirliğine dayalı öğrenme ve eğitsel oyunlardır.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarındaki Görsel Sanatlar dersinde uygulanacak olan küçük grup çalışmalarının nasıl yürütülebileceğini belirlemektir. Araştırma Görsel Sanatlar dersinde küçük grup çalışmalarının öğretim uygulamalarına dayandığından nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulaması 2009-2010 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir Günyüzü Gümüşkonak İlköğretim Okulunda gerçekleştirilmiştir. Öğretim boyutu 4/A sınıfında yer alan 17 öğrencinin tümü üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada küçük grup çalışmaları 16.12.2009 - 31.12.2009 tarihleri arasındaki Görsel Sanatlar dersinin toplam 9 ders saatinde uygulanmıştır. Bu çalışmada nitel veriler değişik veri kaynaklarından toplanmıştır. Nitel veriler kişisel bilgi formu, araştırmacı günlüğü, yarı-yapılandırılmış görüşmeler, video kayıtları, Grup Değerlendirme Formu'ndan alınmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz yoluyla çözümlenmiş ve elde edilen bulgular araştırma sorularına bağlı kalınarak yorumlanmıştır. Verilerin güvenilirliği birden fazla kişi tarafından değerlendirilmesi ile sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Görsel Sanatlar dersi, küçük grup çalışması

ABSTRACT

SMALL GROUP STUDIES IN PRIMARY SCHOOL VISUAL ARTS EDUCATION LESSON: AN ACTION RESEARCH

Canser KUŞAT LANPİR

Department of Fine Arts Education

Program in Arts and Crafts Teaching

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

May, 2010

Advisor: Assistant Prof. Metin İNCE

Small group teaching methods and techniques stand as one of the most important features in carrying out student-centred education in real life situations. The main small group teaching methods and techniques are problem solving, role playing, buzz groups, fish-bowling, simulation, brain storming, cooperative learning and educational games.

The aim of this study was to find out how the small group studies can be carried out in Visual Arts lesson in primary schools. Since the study is based on educational applications of small group studies in Visual Arts lesson, it was conducted within the action research design. The study was conducted in Gümüşkonak Primary School of Günyüzü County of Eskişehir in the fall term of 2009-2010. The educational side of the study was done with all 17 students in class 4/A. The small group studies were performed during 9 periods of Visual Arts lesson between the dates 16 December 2009 and 31 December 2009. Throughout the research, qualitative data were gathered from different sources such as; demographic information scale, diary, semi-structured interviews, video-tape recordings and Team Evaluation Forms. The validity of the data was triangulated. The collected data were analyzed via descriptive analysis. The results were interpreted in close connection with the research questions. The reliability of the research was maintained by means of multiple evaluators.

Key Words: Primary education, Visual Arts lesson, small group teaching

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Canser KUŞAT LANPİR'in "İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Küçük Grup Çalışmaları : Bir Eylem Araştırması" başlıklı tezi 07.05.2010 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Metin İNCE

Üye : Yard.Doç.Dr.Ali ERSOY

Üye : Yard.Doç.Özlem KESER

Prof.Dr.Esmahan AĞA OĞLU
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde desteklerini ve katkılarını esirgemeyen pek çok kişi olmuştur. Araştırmanın her aşamasında değerli görüş ve önerileri ile manevi desteğini aldığım hocam ve tez danışmanım Sayın Yard. Doç. Metin İNCE'ye ve araştırmamın şekillenmesinde değerli görüş ve önerileri ile katkıda bulunan hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Ali ERSOY'a teşekkürüm sonsuzdur.

Araştırmada veri toplama ve uygulama yapmama olanak sağlayan okul müdürüm Hüsnü SİLAHŞÖR'e, yardımcı olan öğretmen arkadaşlarıma ve sevgili öğrencilerime çok teşekkür ediyorum. Araştırmamın her aşamasında bana yardımcı olan sevgili arkadaşım Kamile SARIHAN'a teşekkür ediyorum.

Yaşamım boyunca ve araştırma süresince bana her konuda destek olan annem Fatma KUŞAT'a, babam Kerim KUŞAT'a ve kardeşlerim Kevser KUŞAT OL ve Gülser SEYHAN'a , araştırmamın teknik konularında yardımını esirgemeyen değerli ağabeyim Murat OL'a, yaşamımın her anında manevi desteğini yanımda hissettiğim eşim Erhan LANPİR'e yürek dolusu sevgimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Canser KUŞAT LANPİR

Eskişehir, 2010

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
RESİM LİSTESİ.....	xiii
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi.....	2
1.1.2. İlköğretimde Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları.....	3
1.1.3. İlköğretim Görsel Sanatlar Derslerinde Küçük Grupla Öğretim Yöntemi.....	4
1.1.4. Küçük Grupla Öğretim Yöntemi ve Teknikleri.....	5
1.1.4.1. Problem Çözme.....	9
1.1.4.2. Rol Oynama.....	10
1.1.4.3. Beyin Fırtınası.....	11
1.1.4.4. Vızıltı.....	11
1.1.4.5. İşbirliğine Dayalı Öğrenme.....	11
1.1.4.6. Eğitici Oyunlar.....	12
1.1.4.7. Benzetim.....	12
1.1.5. İlgili Araştırmalar.....	13
1.2. Amaç.....	17
1.3. Önem.....	17
1.4. Sınırlılıklar.....	19
1.5. Tanımlar.....	19

1.6. Kısaltmalar.....	20
2- YÖNTEM.....	21
2.1. Araştırmanın Modeli.....	21
2.1.1. Eylem Araştırması Süreci.....	22
2.1.2. Eylem Araştırmasında Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	24
2.1.3. Araştırmacının Rolü.....	26
2.2. Ortam.....	26
2.3. Katılımcılar.....	30
2.4. Verilerin Toplanması.....	32
2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	33
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	35
3.1. Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular.....	35
3.1.1. Birinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular.....	35
3.1.1.1. Birinci Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar.....	38
3.1.2. İkinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular.....	40
3.1.2.1. İkinci Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar.....	44
3.1.3. Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular.....	45
3.2. Küçük Grup Çalışmalarının Grup İçi Etkileşime ve Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular.....	48
3.2.1. Birinci Küçük Grup Çalışmalarının Grup İçi Etkileşime ve Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular	49
3.2.2. İkinci Küçük Grup Çalışmalarının Grup İçi Etkileşime ve Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular	57
3.2.3. Üçüncü Küçük Grup Çalışmalarının Grup İçi Etkileşime ve Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular	67
3.2.4. Dördüncü Küçük Grup Çalışmalarının Grup İçi Etkileşime ve Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular	76

3.3. Öğrencilerin Küçük Grup Çalışmalarına İlişkin Görüşleri.....	84
3.3.1. Birinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler.....	84
3.3.2. İkinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler.....	85
3.3.3. Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler.....	86
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	87
4.1. Sonuç.....	87
4.1.1. Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Sonuçlar.....	87
4.2. Öneriler.....	89
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	90
4.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	90
EKLER.....	91
I. Eskişehir İli Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi.....	92
II. Veli İzin Formu.....	93
III. Grup Değerlendirme Formu.....	94
IV. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu.....	95
V. Etkinlik Planları.....	97
VI. Öğrencilerle Yapılan Yarı-yapılandırılmış Görüşme Soruları.....	104
KAYNAKÇA.....	107

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa No</u>
1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	31
2. Birinci Uygulama (16. 12.2009 ve 17.12.2009 Tarihlerinde Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin İşleyiş Süreci).....	36
3. İkinci Uygulama (23.12.2009 ve 24.12.2009 Tarihlerinde Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin İşleyiş Süreci).....	41
4. Üçüncü Uygulama (30.12.2009 ve 31.12.2009 Tarihlerinde Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin İşleyiş Süreci).....	46
5. Birinci Grubun Genel Özellikleri.....	50
6. İkinci Grubun Genel Özellikleri.....	58
7. Üçüncü Grubun Genel Özellikleri.....	68
8. Dördüncü Grubun Genel Özellikleri.....	77

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa No</u>
1. Görsel Sanatlar Atölyesinin Birinci ve İkinci Uygulamalar Aşamasındaki Oturma Düzeni.....	28
2. Görsel Sanatlar Atölyesinin Üçüncü Uygulama Aşamasındaki Oturma Düzeni.....	29

RESİM LİSTESİ

<u>Resim</u>	<u>Sayfa No</u>
1. Görsel Sanatlar Dersliğinin Birinci ve İkinci Küçük Grupla Öğretim Süreci Uygulaması Aşamasındaki Düzeni.....	28
2. Görsel Sanatlar Dersliğinin Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Süreci Aşamasındaki Düzeni.....	29
3. Birinci Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	52
4. Birinci Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	54
5. Birinci Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	56
6. İkinci Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	61
7. İkinci Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	63
8. İkinci Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	66
9. Üçüncü Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	70
10. Üçüncü Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	73
11. Üçüncü Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	75
12. Dördüncü Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	79
13. Dördüncü Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	81
14. Dördüncü Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim.....	83

1.GİRİŞ

1.1. Problem

Sürekli değişen dünyada her alandaki yeni ihtiyaçlar, karşılaşılan sorunlar, insanı yaratıcılığa zorlamakta ve yeni çözümler üretmeye yöneltmektedir. Yaratıcılık, hayatımızın her anında bizimle olan, kimi zaman hiç kullanmadığımız tüm bireylerde var olan ancak açığa çıkarılması için desteklenmesi gereken bir yetimimizdir. Yaratıcılık; kişi ve şartlar, kültür ortamı, eğitim öğretim gibi nedenlere bağlı olarak değişik derece ve boyutları olan bir düşünme biçimidir (Yolcu, 2004, ss. 167-168). Bireyin yaratıcılığı ve kişiliği ailede başlar, sonra da çevrede ve okulda gelişir. Yaratıcılık, yetenekle olduğu kadar eğitimle de ilgilidir (Turgut, 1990, s. 9). Eğitimde yaratıcılığın ortaya çıkabilmesi için bilgi ve beceriye dayalı yaklaşımın yanı sıra, bireyin özgürlüğünü ve cesaretini teşvik eden bir yaklaşım da uygulanmalıdır (Sezer, 1999, ss. 1-2).

Bireyin üst düzeyde yaratıcılığını kullandığı ve geliştirdiği alan sanat alanıdır. Sanat yaratıcılığın geliştirilmesinde, soyut kavramların öğretiminde ve sözle anlatılamayan iç dünyanın dışavurumunda önemli bir araçtır. Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek ve geliştirmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek, bilgisel, bilişsel, duygusal ve duyuşsal eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için önemlidir (Yolcu, 2004, s. 91).

İlköğretim kurumlarında Görsel Sanatlar derslerinde sanat etkinlikleri bireysel ve grup çalışmaları olarak iki şekilde yürütülür. Ancak günümüze değin görsel sanatlar etkinliklerinde grup çalışmalarına yeterince önem verilmediği ve derslerin genel olarak bireysel çalışma tekniği kullanılarak işlenmektedir. Oysa bireysel çalışmalarla bireyin kendi gelişimi hedeflenirken, grup çalışmaları yoluyla bireyin yaşadığı toplumun bir parçası olduğu bilincine varması ve sosyal bir varlık olarak kendini kabulü hedeflenmektedir. Eğitimde çağdaş yaklaşımlar her iki modelinde bir zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2007, s. 747).

Bireysel çalışma bireyi saran ve süreç içinde çocuğun çoğu zaman iç dünyasıyla baş başa kalmasını sağlayan bir yöntem olduğu için grup çalışmalarıyla tamamlanması gerekli görülmüştür (Mory, 1991, s. 89). Küçük gruplar, bireyde davranış değişikliği oluşturmada oldukça etkilidir ve bireyin öğrenmesi grup sayesinde daha kalıcı hale gelir. Grup içinde başkalarından dönütler alma ve grup içindeki bakış açılarının, yaşantıların ve algıların farklılığı öğrenmeyi zenginleştirir. Bireyler grup içinde daha rahat risk alabilir ve öğrenmelerini kolaylaştırabilirler. Grup içinde çalışmak bireyi bilişsel, duyuşsal ve sosyal öğrenmeler açısından zenginleştirir (Güven, 2004, ss. 136-137).

Görsel sanatlar derslerinde bireysel çalışma yöntemine paralel olarak kullanılabilecek grupla çalışma yöntemi, farklı kazanımların edinilmesi, öğrencilerin çevrelerine ve çevrelerinde bulunan bireylere karşı duyarlılık sağlaması, görsel algı kapasitesini geliştirmesi ve çevresine karşı oluşan duyarlılık sonrasında görsel verilere karşı daha duyarlı olmasını sağlaması açısından ön plana çıkmaktadır.

Görsel sanatlar derslerinde; küçük grupla öğretim uygulamalarının nasıl yürütülebileceğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma ile Görsel Sanatlar derslerinde küçük grupla öğretim uygulamalarının nasıl yürütülebileceğinin belirlenmesine çalışılmıştır.

1.1.1. İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Dersi

Sanat eğitimi, genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını kapsayan, okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitim sürecidir (Boydaş ve Balci, 1997, s. 169). Yolcu (2004, s. 88) sanat eğitimi “ kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak ve bu düzeyde bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü” olarak ele almıştır.

Sanat eğitimi, sanatın yaşamdaki yerini ve önemini kavratacak biçimde düzenlenmiş belli programlar aracılığı ile çeşitli dallarında beceri kazandırılacak uygulama çalışmaları ve sanatsal yaratma olgusunu tanıtmaya yönelik bir eğitim sürecidir (San, 2004, s. 7). Sanat eğitimi; bireyi sanatçı olarak yetiştirmeye değil, yaratıcılığını

kullanmasını sağlayarak, bireyin bilgisel, bilişsel, duygusal ve duysal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir (Yolcu, 2004, s. 91). İlk ve orta öğretimde sanat eğitimi, genel eğitimin parçasıdır. Bu eğitimle birlikte çocuğa ve gence olabildiğince sanattan anlayan bir kişilik kazandırmak amaçlanır (Etike, 1996, s. 23). Sanat eğitimine, boş zamanları değerlendirme ve zorunlu bir eğitimmiş gibi bir yaklaşım, çocuğa ve gence sanatı sevmeye ve sanat zevki verme yerine, sanat korkusu vermekten ileriye gitmez (Erinç, 1995, s. 75). Etkili bir sanat eğitimiyle özgür, barışçı, insancıl, kendini yenileyebilen, toplumla bütünleşmiş, yurt ve insan sevgisini kendi tarihinden alan, çağdaşlaşma sürecinde bir toplum düzeyine uyum sağlayan insanlar yetişecektir (Boydaş ve Balcı, 1997, s. 172).

Sanat eğitiminin okullardaki en önemli uygulama alanlarından biri de Görsel Sanatlar dersidir. Görsel Sanatlar dersi, çağdaş dünyada yer alabilmek için eğitimin her basamağında herkese verilmesi gereken bir derstir. Çünkü eğitim ve öğretimden söz ederken, çocukta yalnız aklın eğitilmesi temel alınmakta ve kuramsal bilgiler yüklenmektedir. Tüm çocuklarda var olduğuna inanılan yaratıcılığın bilincinde olunması ve çocukların doğuştan getirdikleri farklı yeteneklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Her çocuğun iç ve dış dünyaları, birikimleri ve estetik duyguları birbirinden farklıdır. Bu nedenle, çocukların zeka ve duygularının yükseltilmesinde en önemli yaklaşımlardan biri Görsel Sanatlar dersidir (Telli, 1990, s. 12).

1.1.2. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları

Görsel Sanatlar dersinin amaçları bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak gruplanabilir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006, s. 8).

Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

- 1.Öğrenciye doğayı gözlemleme duyarlılığı kazandırmak,
- 2.Öğrencinin, analiz ve sentez yeteneği (seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme) ile eleştirel bakış açısını geliştirmek,
3. Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve geliştirmesini sağlamak,
- 4.Öğrencinin görsel biçimlendirme yolları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
- 5.Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihî eser vb.), bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,
- 6.Öğrencinin her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,

- 7.Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
- 8.Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak,
- 9.Geçmişten günümüze miras kalan sanat yapıtlarından haz alma ve onur duyma duyarlılığını kazandırmak,
- 10.İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,
- 11.Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma, duygusal tepkilerini ortaya koyma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,
- 12.Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmak.

Algısal Amaçlar

- 1.Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
- 2.Öğrencinin görsel algı ve birikimleri ile öznel algılarını sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak,
- 3.Öğrencinin birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,
- 4.Öğrenciye bilgiyi ve birikimi dönüştürme yeteneği kazandırmak,
- 5.Öğrenciye yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmak.

Estetik Amaçlar

- 1.Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,
- 2.Öğrenciye doğadan, çevreden ve geçmişten günümüze miras kalan sanat yapıtlarından haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak,
- 3.Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi yaşamın her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi hâline getirebilme yetisi kazandırmak,
- 4.Öğrenciye, doğada olan ve insan eli ile üretilen her şeyi estetik değerlendirme birikimi kazandırmak,
- 5.Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmak.

Teknik Amaçlar

- 1.Öğrenciye her türlü araç ve gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırmak ve öğrencinin gelişmesine imkân tanımak,
- 2.Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak,
- 3.Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,
- 4.Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,
- 5.Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemeden anlam çıkarma becerisi kazandırmak,
- 6.Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmaktır.

1.1.3. İlköğretim Görsel Sanatlar Derslerinde Küçük Grupla Öğretim Yöntemi

Küçük grup çalışmalarında çok değişik konular kapsamında, çok değişik tekniklerle, örneğin; çeşitli renkli resim teknikleri, kolay baskı teknikleri, kolâj çalışmaları, artık materyallerle çalışmalar, kil, kâğıt hamuru, oyun hamuru gibi yoğurma maddeleri ile çalışmalar, alçı çalışmaları, kâğıt, karton ve mukavva ile çalışmalar, farklı tekniklerle ve doğal ya da yapay çok çeşitli malzemelerle karışık teknik çalışmaları gibi görsel sanat

alışmalarında, yaratıcı düşünceyi harekete geçirecek olan grup içi etkileşim, grup bireylerinin sanatsal çalışmalarındaki yetersizlik duygularının en aza indirgenmesine de yardımcı olacaktır. Her grup, aynı ya da farklı konularda çalışabilir ve yine her grup, aynı ya da farklı teknikleri uygulayabilir.

Grup çalışmaları, öğretmenin seçerek oluşturduğu grupların ortak çalışması olacağı gibi, bireysel çalışma olarak başlayıp sonra grup çalışmasına dönüştürülen bütün grubun katıldığı bir etkinlik de olabilir. Bireysel eylem olarak görülen görsel sanat çalışmalarında da küçük grupla çalışma yöntemi kullanılabilir (Abacı, 2001, s. 32).

1.1.4. Küçük Grupla Öğretim Yöntemi ve Teknikleri

Çağımızda bilgi toplumu ve bilgi çağı insanının nitelikleri, geleneksel insan tipinden tümüyle farklılık kazanmış ve bireyden girişimci, yaratıcı, esnek, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgi teknolojilerini tanıyıp kullanabilen, bildikleri ile öğrenme yaşantılarının arasında doğrusal ilişkiler kurarak yeni bilgiler üretebilen, sorumluluklarının ardında, kendini sürekli geliştirme güç ve yeterliliğine sahip, takım ruhu kazanmış olması beklenmektedir. Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan eğitim süreci de bir tür grup sürecidir. Toplumsallaşma konusunda eğitimin bireye yönelik başlıca iş görüleri, ona işbirliği ve iletişim yeterliği kazandıracak toplumsal davranış kalıplarını benimsetmektir (Uluğ, 1999, ss. 47-49). Çocuğun başkalarıyla iyi geçinmesi, işbirliği yapması, duygu ve düşüncelerini paylaşması, başka düşüncelere saygı göstermesi, kendi görüşlerini ortaya koyması, toplumun kurallarını benimseyerek bunlara uyması toplumsal kişilik kazanmasında etkili olan temel belirleyiciler arasındadır (Uluğ, 1999, s. 65).

Grup; birbirleri ile ilişkileri ve aralarında ortak değerleri olan, belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş, birbirlerine bağlı iki veya daha fazla kişiden oluşan sosyal bir birikimdir (Özsoy, 1969, s. 11). Bireysel çalışma çok zaman sessiz, ciddi, düşündürücü, çocuğu saran ve kendi dünyasıyla baş başa bırakan bir yöntem olduğu için grup çalışmalarıyla tamamlanması uygun görülmüştür. Grup çalışmalarında, gruba katılmayı öğrenmek, yaratıcı süreçleri başka üyelerle paylaşmak ve çabayı birleştirmek

gerekir. Bireysel ve sosyal süreçlerin geliştirilmesi için bireyin ilgi ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmesi ve grup etkileşimi ile ortak amaçlar doğrultusunda paylaşılıp yaratıcı süreçlerini desteklemesi gerekir. Çocuğun bireysel çalışmalar ile kazandığı bütün bilgi ve beceriler grup içindeki etkinliğinde faydalı olur. Bireysel çalışma ve grup çalışması ne kadar birbirinden farklı görülse de birbirini tamamlayan iki aktif öğretim yoludur (Mory, 1991, s. 89).

Küçük grupla öğretim yöntem ve teknikleri, mevcudu az olan sınıflarda eğitim gören öğrencilerin etkin olarak küçük gruplar halinde çalışmasını gerektiren ve öğretmenin öğrencilerin gelişimini daha iyi izlemesini sağlayan yöntem ve tekniklerdir (Burden ve Byrd, 2003, s. 107). Küçük grupla öğretim yöntem ve tekniklerinin en önemli özelliği, öğrencilerin öğretmene bağımlı ya da tek başlarına öğrenmesinden çok 4-5 kişilik küçük grupların birlikte öğrenmesidir. Hem ikili grup hem de küçük grup çalışmalarında vurgulanması gereken öge işbirlikli öğrenme yaşantılarıdır (George ve Alexander, 1993, s. 153).

Gruplar içinde etkili bir çalışma ortamı oluşturmada öğretmenin başlangıçta gruplardan neler beklediğini açık ve anlaşılır bir biçimde ortaya koymasısıdır. Öğrencilerle grupla çalışmanın gerektirdiği kurallar görüşülerek, bu konuda belirsizlikler yaşanmaması konusunda bir tedbir alınabilir. Bu şekilde öğrenciler grup olarak çalışmanın gerektirdiklerinin bilinci doğrultusunda kendi rollerini daha etkili ve olumlu olarak gerçekleştirebilirler (Küçükahmet, 2003, s. 34). Küçük grupla öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulandığı sınıflarda bağımlılığı sağlamak için grup üyelerine roller verilmektedir. Küçük grup içindeki her üye uygulanacak yöntem veya tekniğin gerektirdiği rollere sahiptir. Bu roller arasında özetleyici, denetleyici, netlik denetçisi, bağ kurucu, araştırmacı-koşturmacı, özendirici, gözlemci, yazıcı gibi roller yer alabilir (Açıkgöz, 2003, s. 178).

Öğrenciler deney ve gözlem yapma, rol oynama, gösteri, sanatsal ve bilimsel araştırmalar, tartışmalar, hikâye veya oyun okuma ya da yazma vb. birçok etkinlik için farklı şekillerde gruplandırılabilir. Ancak esas olan her grupta, üyelerin birbirlerinden öğrenmeleri için uygun ve empatik bir ilişki yapısının kurulmasıdır. Bu doğrultuda öğrencilere çalışacakları grupları seçme şansı verilmeli ve bu amaçla kendilerine yönlendirici bilgiler sunulmalıdır. Öğretmen, grup

alışmaları ile öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerini öğrenmekte, çekingen ve pasif öğrenciler etkin hale gelebilmektedir (Türkmen, 1997, s. 26).

Sınıf içi yada dışında planlanan ve uygulanan grup çalışmalarında grup yesi öğrenciler aralarında daha çok iletişim kurma fırsatı bulacaklardır. Grup çalışmalarının değişik yönleri olduğundan öğrenciler birbirlerini daha iyi tanıyacak ve birbirlerinin değişik özelliklerini tanıyacaklardır. Bu durum da öğrencilerin işbirliği içinde çalışmasını sağlayacaktır. Grup alışmaları aynı zamanda öğretmeninde öğrenciyi iyi tanınmasına ve gelişimine faydası olacak tedbirlerin alınmasını sağlamaktadır (zsoy, 1969, s. 25).

Küçük grupla ğretim tekniklerinin yararları arasında şunlar yer almaktadır (zsoy, 1969, ss. 24-25; Ergün ve zdaş, 1997, s. 37):

- Eğitimde grupla çalışma demokratik yaşama yollarını ğretir.
- Grup alışması öğrencinin psikolojik ve sosyal temel ihtiyaçlarını karşılamasına, istedik sosyal becerilerin kazanılmasına ve dengeli insan ilişkilerinin kurulmasına imkan sağlar.
- Grup alışması öğrencilerin daha iyi tanınmasına imkan sağlar.
- Grup çalışmalarında öğrencinin aktif olarak katıldığı aktif grup içi süreçlerinden edindiği deneyimler sayesinde liderlik becerisinin geliştirilmesine katkı sağlar.
- Grup alışmaları öğrencinin öğrenme gücünü, dinleyicilik özelliğini ve yorumlama becerisini geliştirir aynı zamanda analiz sentez ve değerlendirme gücü kazandırır.
- Grup alışması eğitimde bireysel ayrılıkların dikkate alınmasına zemin hazırlar.
- Uzman ve danışmanların, problemi betimlemede, yeni problem çözme yolları önermede yardımcı olmalarını sağlayabilir.
- Grup alışması öğrenciye olumlu davranışların kazandırılmasına imkan ve fırsat hazırlar.
- Grup alışmaları daha iyi öğrenme ve grup içi etkileşim yaratıcı sürecin aktif olarak kullanılmasına ve sonucunda başarının artmasına imkan sağlar.
- Grup alışmaları aynı anda ve daha çok öğrencinin aktif olarak sürece katılmalarına imkan sağlar. Sınıf tek bir grup halinde ele alınır ve çalışmalar ona göre planlanırsa ders süresince az sayıda ğrenci aktif olur. Oysa ocuklarda

öğrenme süreci yaparak ve yaşayarak daha aktif hale gelmektedir. Bu sebeple ne kadar çok öğrenci aktif hale getirilirse öğrenme o kadar kalıcı olur.

- Grup çalışmaları zamanı planlama konusunda avantaj sağlar.
- Grup çalışmaları öğrencilerin daha iyi iletişim kurmalarına yardımcı olacağı gibi birbirlerini daha iyi tanımalarına yardımcı olur. Öğrencilerin grup içinde yaş ve ilgileri birbirlerine yakın olduğu için birbirlerini daha iyi anlar ve bazı konularda birbirlerine daha iyi yardımcı olurlar. Arkadaşlarını gözlemlemek onlarda olumlu davranış geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- Grup çalışmaları her çocuk için kendi gelişim ve öğrenme hızı içinde ilerleme kolaylığı sağlar.

Her çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimi farklıdır. Bu yüzden sınıfı tek bir grup olarak ele alıp bütün öğrencilerin aynı tempoda öğrenmelerini sağlamaya çalışmak ve beklemek bireysel gelişim farklılıklarının olduğunu yok saymağa neden olur. Böyle bir yaklaşımdan uzaklaşmak için kullanılabilecek en güzel yöntemlerden biri grup çalışması yöntemini kullanmaktır. Çocuk grup çalışması yoluyla kendi seviyesindeki bir grup içinde gelişim hızına göre çalışma imkanı yakalayabilir (Özsoy, 1969, ss. 26-31).

Küçük grupla öğretim tekniklerinin eğitim yönünden yararları yanında bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bunlar şöyle sıralanabilir (Küçükahmet, 1999, s. 56;

Pollard, 1997, s. 210; Yaşar, 1993, s. 10):

- Başarılı grup üyelerinin diğer üyelere oranla daha baskın çıkmaları veya bu durumu kendilerinin kullanılması olarak algılayıp geri çekilmeleri şeklinde sorunlar ortaya çıkabilmektedir.
- Sessiz ve çekingen öğrencilerin grup sürecinde etkili rol alamadıklarını düşünmeleri kendilerini daha da başarısız görmelerine yol açabilmektedir.
- Etkinlikler çok iyi ve dikkatli bir planlamayı gerektirmektedir. Etkinliklerin iyi planlanmaması durumunda sorunlar ortaya çıkmakta ve bu da zaman kaybına neden olmaktadır.
- Öğrencilerin işbirliğine yatkın olmaması durumunda uygulamanın verimli bir şekilde gerçekleşmesi güçtür.

- Öğretmenin danışmanlık rolünü etkili bir biçimde yerine getirmesi gerekmektedir. Aksi halde, uygulama başarılı olamaz.
- Küçük grupla öğretim sırasında öğrencilerin sabırlı ve iyi dinleme alışkanlıklarına sahip olmalarının yanında iyi güdülenmeleri gerekmektedir.
- Kuralların etkili işlememesi durumunda sınıfta gürültü olmaktadır. Bu da öğrenmeyi engelleyebilmektedir.

1.1.4.1. *Problem Çözme:* Problem çözme, istenilen hedefe ulaşabilmek için gerekli olan araç ve davranışları bularak amaca ulaşmaktır. Problem çözme yöntemi; problem çözümünde genelleme ve sentez yapmak için kullanılır. Genellikle araştırma yoluyla öğrenme yaklaşımında, bilişsel alanın uygulama, analiz ve sentez basamağındaki davranışları kazandırmada kullanılmaktadır (Demirel, 2003, ss. 71-72).

Akgün (2000, s. 97-98) bilimsel araştırma yöntemine dayanan problem çözümünün altı basamakta gerçekleştirildiğini belirtmektedir.

- *Problemin belirlenmesi:* problem öğrenciler ile birlikte sınırlandırılmalı ve öğrencilerin anlayabileceği, dikkatlerini çekebileceği bir hale getirilmelidir.
- *Problemle ilgili bilgilerin toplanması:* Öğretmen, öğrencilere hangi bilgileri nereden, nasıl, ne kadar toplayacağı konusunda bilgilendirmelidir. Problemle ilgili değişik kaynaklardan yararlanılarak, çeşitli gözlem, inceleme ve araştırmalar yapılır ve öğrenciler bu tür araştırmaları yapmaya özendirilmelidir.
- *Problemin çözüm yollarının sıralanması:* Bu basamakta toplanan bilgiler sınıfta bir araya getirilerek değerlendirilir. Bu değerlendirmeye göre problemin çözüm yolları sıraya konur.
- *Belirlenen çözüm yollarının uygulanması:* Sıralamada birkaç farklı çözüm yolu olmalıdır. Belirlenen çözüm yollarının problemin çözümüne ne derece katkı sağladığı tek tek sınanır.
- *Uygulamalardan sonuçlar çıkarılması:* Çözüm yolları denenir ve sonrasında elde edilen sonuçlar ayrı ayrı değerlendirilir.
- *Çözüm için kesin sonuca varılması:* Değerlendirilen sonuçlardan genel bir fikre ulaşılır. Bu fikir problemin çözümü için en doğru ve kesin yolu göstermelidir.

1.1.4.2. *Rol Oynama*: Rol oynama tekniği; bir durum, sorun ya da olayın; öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir tekniktir. Rol oynama, öğrencilerin yaratıcı süreçlerini en üst düzeyde kullanmaları ve geliştirmeleri, yaşamı çok yönlü algılayarak insan ilişkileri konusunda daha çok bilgi, beceri ve anlayış kazandırmayı öngören bir yöntemdir (Demirel, 2003, ss. 79-80; Küçükahmet, 2001, s. 87).

Rol oynama tekniğin iyi bir planlama ve hazırlık ile başlanmalıdır. Öğrencilere roller dağıtılırken dikkatli olunmalı ve özellikle ilk uygulama için gönüllü ve başarılı öğrencilerin rol alması sağlanmalı ayrıca rolünü oynayan öğrenci ile alay edilmesine izin verilmemelidir. Seçilen olayın dersin konusu ile yakından ilişkili ve gerçek yaşamdakine benzer olması gerekmektedir. Yarım kalan öykülerin tamamlanması çalışmaları rol oynama için iyi bir başlangıçtır. Roller ve oynayacak kişiler belirlendikten sonra sahne düzeni ya da durum öğrencilere açıklanır (Demirel, 2003, ss. 79-80; Küçükahmet, 2001, ss. 87-88).

Demirel (2003, s. 80) rol yapma için önerilen sınıf içi etkinliklerinin yönlendirici olabileceğini belirtmektedir:

- *Ortam yaratmak*: Grubun öğrenmeye hazır duruma getirecek şekilde güdülenmesi gerekmektedir.
- *Rol yapmak için sahneyi hazırlamak*: Sorun ya da olayın kapsamı belirlendikten sonra roller paylaştırılır ve provaları yapılabilir. Kimlerin rol alacağı belirlenmişse sorun bütün sınıfla ele alınır. Bunun için dört ya da beş öğrenci sınıfın önünde sorunu tartışmaya davet edilebilir. Tartışma esnasında sorunla ilgili ana hatlar belirlenerek tahtaya yazılabilir ve olayda yer alan karakterlerin özelliklerinin belirlenmesine ve tanımlanmasına yardımcı olabilir.
- *Roller için öğrenci seçilmesi*: Rollerin seçimi sorun tanımlandıktan sonra ve ya önce yapılabilir. Öğrencilere rol yapmanın bir uygulama işi olduğu vurgulanarak, rollerin genel özellikleri konusunda bilgi verilir.
- *Rollerin oynanması*: Bu aşamada seçilen öğrenciler rollerini oynar, diğer sınıf üyeleri seyirci olarak olayı izlerler.

- *Olayın tartışılması:* Olayın sunuluşu tüm öğrenciler ve ya önce küçük gruplar halinde sonra tüm öğrenciler tarafından oyunun ve oyuncuların güçlü ve zayıf noktalarının belirlenmesi için tartışılır.

1.1.4.3. Beyin Fırtınası: Beyin fırtınası; bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan, uzun süreli bellekte var olan ve yeni bilgileri bir sorunla karşılaşıldığında hızlı seri olarak yaratıcı düşünce üretme tekniğidir. Bu yöntemle “Buluş Fırtınası” da denilmektedir (Gülyüz, 2002, s. 40).

Beyin fırtınasının uygulanması altı aşamada gerçekleşir. Öncelikle bir sekreter ve etkinliği yönetecek bir lider seçilir. Grup büyükse iki sekreter de seçilebilir. İkinci olarak, basit, sınırlı ve ilginç bir tartışma konusu veya problem sunulur. Tartışma konusu veya problem farklı çözümler üretilebilecek nitelikte olmalıdır. Üçüncü aşamada öğrencilerin tartışma konusuyla ilgili düşüncelerini duraksamadan söylemeleri sağlanır. Bu noktada, öğrenciler mümkün olduğunca çok fikir ileri sürer ve bir sınırlama, söylenilen fikirlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması ya da savunulması söz konusu değildir. Dördüncü olarak, sekreter ya da sekreterler söylenilenleri kaydeder. Daha sonraki aşamada kayıtlar tartışılır ve değerlendirilir. Son olarak da, sınıfta bir sonuca ulaşılır (Açıkgöz, 2003, s. 158; Bilen, 1993, ss. 102-103; Demirel, 2003, s. 91).

1.1.4.4. Vızıltı: Vızıltı grupları, kendilerine verilen bir sorun ya da konu üzerinde tartışmak üzere kurulan geçici gruplardır (Açıkgöz, 2003, s. 129; Callahan ve Clark, 1988, s. 221). Vızıltı gruplarının oluşturulmasındaki temel amaç, sorun veya konu üzerinde öğrencileri düşünmeye yüreklendirmek ve tüm öğrencilerin etkin olarak öğretme-öğrenme sürecine katılımını sağlamaktır (Exley ve Dennick, 2004, s. 61). Vızıltı gruplarında öğrencilerden bir varsayım geliştirmeleri ya da konuya uygun örnek bulmaları istenebilir (Açıkgöz, 2003, s. 129).

1.1.4.5. İşbirliğine Dayalı Öğrenme: İşbirliğine dayalı öğrenme; farklı yetenek, cinsiyet, ırk ve sosyal beceri düzeylerine sahip öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde çalışarak ve birbirlerinin öğrenmesine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirmeleri sürecidir (Yıldız, 1999, s. 155). İşbirliğine dayalı

öğrenmenin en belirgin özelliği, öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda, küçük gruplar içinde birbirlerinin öğrenmelerine katkı sağlayarak çalışmalar yapmasıdır (Sözer, 1998, s. 109).

1.1.4.6. Eğitsel Oyunlar: Oyun; yaşantıyı zevkli hale getiren, bireylerin fiziksel ve zihinsel yeteneklerini, sanatsal ve estetik niteliklerini ve becerilerini geliştiren bir etkinliktir (Bilen, 1993, s. 133). Günlük yaşamda oynanan pek çok oyun öğrencinin öğrenmesine yardım etmesi koşuluyla sınıflarda da oynanabilir. Örneğin, sözcük türetme, hadi anlat bakalım vb. oyunlar dil derslerinde kolaylıkla oynanabilir (Açıkgöz, 2003, s. 146). Öğretmen ve öğrencilerin kendi yaratıcılıklarını kullanarak geliştirdikleri veya günlük hayattan sınıfa uyarladıkları diğer oyunlar da öğretimsel amaçlara hizmet etmesi koşuluyla sınıflarda kullanılabilir (Bilen, 1993, s. 133).

Oyunların öğrencilerin etkin katılımlarını sağlayacak düzeyde basit, kolay, ilginç olması gerekmektedir. Öğretmen her oyuna bir ders saati içinde ders ortasında ya da sonunda beş veya on dakika ayırmalıdır (Demirel, 2003, s. 124). Mümkünse eğitsel oyunlar yarışma havası taşımamalı, oyunda yanlış yapan öğrencilerin oyun dışı bırakılmasına yer verilmemelidir. Öğretmen gerektiğinde öğrencilere yardım etmeli ve oyun sonunda bir özet ve değerlendirme yapmalıdır (Bilen, 1993, s. 133).

1.1.4.7. Benzetim: Benzetim; öğrenmeyi desteklemek üzere gerçeğe uygun olarak gerçekleştirilen bir model üzerinde yapılan öğretim yaklaşımıdır. Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp incelemelerine ve üzerinde eğitici çalışma yapmalarına olanak sağlayan öğretim tekniğidir.

Benzetim tekniğinde; gerçek durumların önemli boyutları bir modelde özel olarak, diyagram halinde, resimler ve diğer sembolik yollarla yapay durumlar oluşturulmaktadır. Askerlerin savaş oyunları ile, pilotların uçak modelleri ile, şoför adaylarının özel pistlerde yetiştirilmelerinin ortak bir yönü öğrencinin gerçek durumun bir benzeri üzerinde eğitilmeye çalışılması bu tekniğe iyi bir örnektir (Demirel, 2003, s. 96; Küçükahmet, 2001, s. 103).

1.1.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmada ele alınan konu ile ilgili olarak bazıları yurt içinde ve bazıları da yurt dışında yapılmış araştırmalara kısaca değinilmiş ve bunların sonuçlarına yer verilmiştir.

Yaşar (1993) araştırmasında, yabancı dilde okuma becerilerinin geliştirilmesinde küçük grupla öğretim yönteminin ne kadar etkili olduğunu ortaya koymak amacıyla deneysel bir çalışma yapılmıştır. 1991-1992 öğretim yılının birinci döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngilizce Öğretmenliği Programı Hazırlık sınıfı öğrencilerinden elde edilen araştırma sonuçlarına göre; yabancı dilde okuma becerilerinden okuma parçasında geçen bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme, okuma parçasına ilişkin ayrıntılı bilgi edinme, okuma parçasının içerdiği fikirleri bulma, okuma parçasını özetleme ve öğrencilerin okuduğunu anlama gücü üzerinde küçük grupla öğretim yönteminin geleneksel öğretim yönteminden daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak, yabancı dilde okuma parçasına ilişkin genel bilgi sahibi olma becerisinin geliştirilmesinde küçük grupla öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yöntemi arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu bulgular ışığında, yabancı dilde okuma becerilerinin geliştirilmesinde küçük grupla öğretim yönteminin daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sümbül (1995) araştırmasında, küçük grupla öğretim yönteminin fen öğretiminde öğrenci başarısı ile öğrenilenlerin kalıcılığı üzerindeki etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma, gerçek deneme modellerinden ön-test son-test kontrol gruplu modele göre düzenlenmiştir. Araştırma, yedinci sınıf öğrencilerinin oluşturduğu otuzar kişilik deney grubu ve otuzar kişilik kontrol grubu olmak üzere iki ayrı sınıf üzerinde yürütülmüştür. Sonuç olarak, fen öğretiminde küçük grupla öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yöntemi arasında öğrenci başarısı bakımından anlamlı bir fark olmadığı; ancak öğrenilenlerin kalıcılığı açısından küçük grupla öğretim yönteminin daha etkili olduğu saptanmıştır.

Kutnick ve diğerklerinin (2002'den aktaran İlhan, 2006, s. 47) çalışmalarında, grup çalışmalarındaki temel özellikler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla 187 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Sonuç olarak, sınıf içinde genellikle 4-6 kişilik küçük grupların yer aldığı; çoğu grupların öğretmenler tarafından benzer yeteneklere sahip kız ve erkek öğrencilerden oluşturulduğu; öğretmenlerin grup büyüklüğünü ve yapısını çok önemsemedikleri; grupta çalışma becerileri konusunda öğretmenlerin öğrencilere yeterince danışmanlık yapmadığı ortaya çıkmıştır.

Baines ve diğerklerinin (2003' den akt. İlhan, 2006, s. 47) araştırmalarında, İngiltere'de yer alan ilkokul ve ortaokullardaki grup çalışmalarının sistematik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sırasında öğrenci grubu incelenmiş ve bu amaçla öğretmenlere anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin yaşları büyüdükçe grup çalışmalarının arttığı ve sıra ve ikili oturma düzeninin yaygın olması nedeniyle ikili çalışmaların çoğunlukta olduğu; öğrenme sırasında ortaokul öğrencilerinin ilkokul öğrencilerine göre arkadaşlarıyla daha çok etkileşim içinde oldukları; öğretmenlerin ortaokullarda grup büyüklüğünü, etkileşim türünü ve öğrenme yaşantılarını düzenledikleri ortaya çıkmıştır.

İlhan (2006) araştırmasında, müfredat laboratuvar ilköğretim okullarının ikinci kademesinde görev yapan alan öğretmenlerinin küçük grupta öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama durumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, müfredat laboratuvar okullarında görev yapan alan öğretmenlerinin öğretim-öğrenme sürecinde küçük grupta öğretim yöntem ve tekniklerinden problem çözme yöntemini çoğu zaman; rol oynama, vızıltı, benzetim, beyin fırtınası, işbirliğine dayalı öğrenme, eğitsel oyunlar tekniklerini kimi zaman; akvaryum tekniğini ise seyrek olarak uyguladıkları ve uygulama durumlarının meslekteki hizmet sürelerine, alanlarına, öğrenim durumlarına ve küçük grupta öğretim yöntem ve teknikleri konusunda hizmet içi eğitim alma durumlarına göre farklılık göstermediği sonucuna varmıştır.

Selen (2007) araştırmasında, birinci kademe Türkçe öğretim programında öğrenme alanlarına yönelik olarak kullanılan grupta öğretim yöntemlerinin etkililiği hakkında öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılıp,

araştırma betimsel yöntemlerden genel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında yapılan çalışmada araştırmanın evrenini İstanbul ili Esenler ilçesinde resmi ilköğretim kurumlarında 1-5. sınıflarda görev yapan 1291 sınıf öğretmeni, araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili, Esenler ilçesinde bulunan 16 ilköğretim okulunda 1-5. sınıflarda görev yapmakta olan 330 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmacı tarafından anket geliştirilmiş ve veriler bu yolla toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen görüşlerine göre grupla öğretim yöntemlerinin tamamının birinci kademe Türkçe öğretim programı içerisinde yer alan öğrenme alanlarında kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan öğretmenler belli becerileri geliştirmeye yönelik olarak bazı yöntemlerle ilgili daha fazla olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bekmezci (2007) araştırmasında, öğretim yöntemlerinden grupla çalışma metodunun öğrenci başarısına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evreni, Bursa ili Osmangazi ilçesi Cem Sultan lisesi ve Çınar Lisesinin 10. sınıflarında okuyan 70 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada deney grubunda grupla çalışma metodu uygulanarak konular işlenmiştir. Kontrol grubunda ise anlatım, soru-cevap yöntemleri kullanılarak ders işlenmiştir. Araştırmaya başlamadan önce “Türkiye’de İklim Çeşitleri” konusu dikkate alınarak hazırlanan test sorularıyla ön test uygulaması yapılmıştır. Bu uygulama aynı sorularla konunun bitiminde son test uygulaması şeklinde yapılarak yöntemin başarısı somut olarak görülmeye çalışılmıştır. Konuların bitiminde öğrencinin aile çevresini, coğrafya dersine ilgisini,”değerlendiren anket uygulaması yapılarak araştırmanın niceliği artırılmıştır. Test uygulaması dört hafta sonra aynı sorularla tekrar yapılmış ve grup çalışmasıyla öğrenilen konuların kalıcılığa etkisi ölçülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Cinsiyet faktörü coğrafya dersinin başarısını etkilememektedir. Anne ve babanın eğitimi öğrencilerin başarısını etkilememektedir. Coğrafya derslerinde kendilerini başarılı bulan öğrenciler daha fazla başarı göstermektedir. Grupla çalışma metodunun uygulandığı deney grubu, geleneksel metotla öğretim yapılan kontrol grubuna göre daha başarılıdır.

Altunel (2007) araştırmasında, otistik özellik gösteren öğrencilere küçük grup düzenlemesi ile sunulan eşzamanlı ipucuyla öğretimin “...nerede...?”, “Ne zaman...?” ve “...ne olur?” sorularına sözel olarak cevap verme davranışlarının öğrenilmesi üzerindeki etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucu, eşzamanlı ipucuyla öğretimin otistik özellik gösteren öğrencilerin her birine farklı uyarının küçük grup düzenlenmesi içinde sunulması ile “...nerede...?”, “Ne zaman...?” ve “...ne olur?” sorularını sözlü olarak cevaplama becerilerinin öğretiminde etkili olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin öğretim tamamlandıktan 4, 7 ve 9 hafta sonra edinilen becerileri değişik düzeylerde korudukları, farklı ortamlara, farklı zamanlara ve farklı kişilere genelleylebildikleri görülmüştür. Ayrıca, deneklerin gözleyerek öğrenme ile davranışları değişik doğruluk düzeyinde edindikleri görülmüştür.

Kınay (2008) araştırmasında; Dokuz Eylül Üniversitesi İstatistik Bölümü’nde 2001 yılından beri devam etmekte olan probleme dayalı öğrenim sisteminde, öğrenciler için uygun öğrenme koşullarının yaratılmasına yönelik problemlere çözüm arayışıyla bir öğrenci performans değerlendirme sistemi ve öğrenci grup atama sistemi geliştirmiştir. Grup atama sistemi içinde 5 ayrı grup atama stratejisi tanıtmıştır. Her iki ana yöntem için ise çözüm yapmayı sağlaması açısından iki ayrı Borland C++ Builder 6.0 kodu oluşturulmuştur. Öğrencilerin başarı seviyelerine göre ayrılarak elde edilen seviye temelli öğrenci grupları ya da her başarı seviyesinden öğrencinin her grupta yaklaşık eşit sayılarda olmasıyla oluşacak dengeli öğrenci grupları oluşturulabilir. Bununla birlikte öğrencilerin tamamen rasgele seçilmesiyle de öğrenci grupları oluşturulabilir. Fakat burada bahsedilen grup oluşturma stratejilerinde kullanılan temel unsur olan öğrenci değerlendirme puanlarının da uygun olarak belirlenmiş olması oldukça önemlidir. Özellikle bu tür performans değerlendirmeleri yapılırken öğrenci hakkında oluşan düşüncelerin sayısal ifadelere dönüşmesi hem oldukça güçtür hem de her öğretim elemanına göre değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla öğrenci performans değerlendirmelerinin insan düşünce yapısına daha uygun bir şekilde sözel olarak yapılacağı, daha sonra da bu bilgiler kullanılarak sayısal sonuçların elde edileceği bir sistemin gerekliliğinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı Görsel Sanatlar derslerinde kullanılan bireysel çalışma yöntemine paralel olarak kullanılabilecek grupla çalışma yönteminin nasıl yürütülebileceğini belirlemeye çalışmaktır. Belirtilen bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Küçük grup çalışmalarına dayalı olarak gerçekleştirilen Görsel Sanatlar dersinin uygulama sürecinde;
 - Öğrenciler küçük grup çalışmalarına nasıl yönlendirilebilir?
 - Öğrencilerin küçük grup çalışmalarına katılımları nasıldır?
 - Öğrenciler küçük grup çalışmalarında daha önceki bilgi ve deneyimleriyle birlikte sanatsal bakış açılarını ortaya koyabilmekte midir?
 - Öğrenciler diğer öğrencilerin düşüncelerinin farkına nasıl vardırılabilir?
2. Görsel Sanatlar derslerinde öğrencilerle yapılan küçük grup çalışması yöntemi uygulamaları sanatsal ürüne nasıl yansımaktadır?
3. Öğrencilerin küçük grup çalışması yöntemi kullanılarak işlenen Görsel Sanatlar dersine yönelik görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Görsel sanatlar dersi bireyin; duygu ve düşüncelerini rahatça ortaya koyabilme, çevresinin farkına varabilme, farklı kültürler tanıyabilme, kendi kültürüne sahip çıkabilme, yaratıcı fikirlerini geliştirebilme ve bu fikirlerin varlığını hissettirebilme kısacası kendini tam olarak ifade edebilme açısından çok önemlidir. Amaçları doğrultusunda işlenen bir Görsel Sanatlar dersinde kişinin topluma olumlu yönden bakması ve yaşamı boyunca yararlı bir birey haline gelmesi olanaklıdır. Bireysel çalışmalarla bireyin kendi gelişimi hedeflenirken, grup çalışmaları yoluyla bireyin yaşadığı toplumun bir parçası olduğu bilincine varması ve sosyal bir varlık olarak kendini kabulü hedeflenmektedir.

Sanat eğitimi ile kişi, güzel sanatlar bilgisi kazanma, yaratıcılığı geliştirme, kendini ifade etme, görsel okuma yapabilme, birikimlerini ifade edebilme yeteneğini kazanır. Kişi böylece sanatı diğer alanlarla ilişkilendirir, her türlü araç gereci kullanır, farklı teknikleri uygular. Ayrıca görsel sanatlar öğelerini ve diğer disiplinlerle ilgili bilgileri harmanlayarak eğitsel yetilerini ortaya çıkarır. Sanatı ve sanat eserini tanıyan, önemseyen, sanat yapıtlarından haz alan, sanatı üreten ve bilinçli tüketen bireyler olarak yetişir. İlköğretim görsel sanatlar dersi tüm bu yetilerin sezilmesi, ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve bireyin normal davranışları haline gelmesinde önemli bir ortamdır (Atan, 2006, s. 18).

Görsel Sanatlar derslerinde, bireysel çalışmalarla bireyin kendi gelişimi hedeflenirken, grup çalışmaları yoluyla bireyin yaşadığı toplumun bir parçası olduğu bilincine varması ve sosyal bir varlık olarak kendini kabulü hedeflenmektedir. Bireysel çalışmaların grup çalışmasıyla desteklenmesi için seçilen küçük gruplarla öğrenme yöntemi, grup içi etkileşimle öğrenmeyi kolaylaştırmakta, dış dünyaya farkındalık sağlamakta, sosyal ilişkilerin gelişmesini, öğrencilerin kaygılarından kurtulmalarını, okulu ve akran grubunu sevmelerini sağlamaktadır.

Bu araştırmada, bir ilköğretim okulunun 4. sınıfında Görsel Sanatlar dersinde küçük grupla çalışma yönteminin nasıl yürütülebileceğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, küçük grupla çalışma yöntemi ile farklı kazanımlar edinilmesi, öğrencilerin çevrelerine ve çevrelerinde bulunan bireylere karşı duyarlılık sağlaması, görsel algı kapasitesini geliştirmesi ve çevresine karşı oluşan duyarlılık sonrasında görsel verilere karşı daha duyarlı olmasını sağlaması açısından önemlidir. Ayrıca, küçük grupla öğrenme yöntemi konusunun ele alınması, konunun daha iyi anlaşılması ve bundan sonraki çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Görsel sanatlar dersi, bireyin dış dünya ile bağlantı kurarak içinde dış dünya ile bir bağ kurmasına yardımcı olur. Bireyin sanatsal gelişim sürecinde bireyin deneyimlerinin ve dış dünyanın etkisi yadsınamaz. Bu durumda, çocukların içinde yaşadıkları dünyaya yönelik algı, gözlem ve birikimlerinin uygulanan sanat etkinliklerine yansısı beklenmektedir. Bu araştırma, küçük grup çalışması yönteminin etkilerinin öğrencilerin

uyguladıkları sanat etkinliklerine nasıl yansıdığının ortaya konması bakımından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- İlköğretim 4. sınıf öğrencileriyle sınırlandırılmıştır.
- İlköğretimde yer alan Görsel Sanatlar Dersi ile sınırlandırılmıştır.
- İşlenecek konu Görsel Sanatlar Dersi öğretim programına uygun seçilmiştir.
- Araştırma Eskişehir Günyüzü Gümüşkonak İlköğretim Okulunda, 4-A sınıfındaki 17 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

İlköğretim: 6-14 yaş arasındaki çocukların fiziksel, zihinsel, etik gelişimine hizmet eden, onları yaşam ile bir üst eğitime hazırlayan temel eğitim ve öğretim (Gürkan ve Gökçe, 1999, s. 6).

Görsel Sanat Eğitimi: Öğrencilere gözlem, izlenim ve gereksinimleri ile duygu ve tasarımlarını resimle anlatabilme bilgi, beceri ve yetisini, sanat yapıtlarını değerlendirmek için gerekli ölçüleri ve kavramları kazanmak konusunda onlara yardımcı olmak amacıyla yapılan eğitim (Özsoy, 2003, s. 15).

Bireysel Çalışma Yöntemi: Bir öğrencinin konuyu yaparak, yaşayarak kendi başına öğrenmesi (Demirel, 1995, s. 52).

Küçük Gruplarla Öğretim: Küçük çalışma grupları biçiminde düzenlenmiş, öğrencilere işbirliğine dayalı öğrenme sağlayan öğrenci merkezli bir öğretim yaklaşımı (Yasar, 1993, s. 29).

1.6. Kısaltmalar

AG : Araştırmacı günlüğü

AÖ : Araştırmacı öğretmen

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim 4. sınıf Görsel Sanatlar dersinde uygulanan küçük grup çalışmalarının nasıl yürütülebileceği ve küçük grup çalışmalarının öğrencilerin sanat ürünlerine yansımalarının belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada “eylem araştırması” modeli kullanılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek’e (2006, s. 295) göre eylem araştırması, bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı ya da diğer kuruluşlarda çalışan yönetici, planlama uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan bir uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da varolan bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır.

Eylem araştırmaları, öğretmenlere araştırma yöntemleri ve uygulamaları konusunda bilgi ve yeti kazanma olanağı vermenin yanı sıra, değişim olanakları ve seçenekleri konusunda daha bilinçli olmalarını sağlar. Eylem araştırmasına katılan öğretmenler kendi uygulamaları konusunda daha eleştirel ve titiz olarak yöntemlerine, algılarına ve anlayışlarına ve öğretme süreçlerine olan bütün yaklaşımlara daha dikkatli eğilebilmektedir (Köklü, 2001, ss. 36-38).

Eylem araştırması problem çözmeye yönelik ve süreklilik gösteren bir süreçtir. Eylem araştırması süreci, problemi belirleme, araştırma sorularını belirleme, veri toplama, veri analizi, eylem planı belirleme, izleme planı geliştirme, eylem planını uygulama,

uygulamayı analiz etme/değerlendirme ve alternatif ya da yeni bir eyleme karar verme aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 297).

Eylem araştırmaları, son yıllarda gerek akademisyenler gerek öğretmen araştırmacılar tarafından etkin olarak kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yaklaşımdan eğitimin çeşitli konularında sistematik ve bilimsel olarak bilgi elde etme ve uygulamaları geliştirme amacıyla yararlanılmaktadır (Ekiz, 2003, s. 142). Eylem araştırmasının eğitim alanındaki en önemli amacı, eğitim alanında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve onu değiştirerek geliştirmeye çalışmaktır (Kuzu, 2005, s. 32).

2.1.1. Eylem Araştırması Süreci

Eylem araştırması bir problem durumu ya da uygulama sürecinde irdelenmesi gereken bir boyutun belirlenmesi ile başlar. Uygulama ortamında (bir sınıf ortamı ya da bir örgüt ortamı gibi) uygulayıcıyı rahatsız eden bir durum, geliştirilmesi gereken bir süreç ya da yeni bir yaklaşımı deneme, eylem araştırmalarının olası konu kaynakları arasında yer alır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, ss. 297-298).

İlköğretim 4. sınıf Görsel Sanatlar derslerinde küçük grupla öğretim tekniği uygulamalarının nasıl yürütülebileceğinin belirlenmesi ve karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri bulmayı amaçlayan bu araştırmayı, araştırmacının kendisi Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak çalıştığı okulunda ve sınıfında eylem araştırması modelini kullanarak gerçekleştirmiştir. Eylem araştırmasının aşamaları şu şekilde planlanmış ve uygulanmıştır:

Küçük gruplarla öğrenme tekniği, bireyde davranış değişikliği oluşturmada oldukça etkilidir ve bireyin öğrenmesi grup sayesinde daha kalıcı hale gelir. Grup içinde başkalarından dönütler alma ve grup içindeki bakış açılarının, yaşantıların ve algıların farklılığı öğrenmeyi zenginleştirir. Bireyler grup içinde daha rahat risk alabilir ve öğrenmelerini kolaylaştırabilirler. Grup içinde çalışmak bireyi bilişsel, duyuşsal ve sosyal öğrenmeler açısından zenginleştirir (Güven, 2004, ss.136-137).

Araştırmacı Görsel Sanatlar derslerinde genellikle bireysel çalışmaların uygulanması yaygın olduğu için öğrencilerin küçük grup çalışmalarına uyum sağlayamadığını gözlemlemiştir. Görsel Sanatlar dersinde küçük grup çalışması uygulamalarında öğrenciden ve uygulamadan kaynaklanan sorunlar tespit etmiştir. Araştırmacı daha önceki uygulamalarında öğrencilerde grup bilincinin tam olarak oluşturulamaması, grup üyelerinin birbirinden bağımsız hareket etmesi ve birbirlerini dinlememeleri, öğrencilerin ortak resimleme alanı paylaşmaları ve her bireye ait alanlar oluşturmaları, resimde bütünlük olmaması gibi sorunlar tespit etmiştir. Bu sebeplerden dolayı “küçük grupla öğretim tekniği uygulamalarını” odak olarak belirlemiştir.

Araştırmada, odaklanılacak alanın belirlenmesinden sonra araştırma soruları oluşturulmuştur ve alana olan katkıları sorgulanmıştır. Araştırmanın hangi sınıf düzeyinde gerçekleştirileceği üzerinde gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra üniversite ve Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü’nde ilgili birimlere dilekçeler yazılarak izin süreci başlatılmıştır. İzin sürecinin ardından araştırmacı okul müdürüne araştırmaya ilişkin açıklamaları yapmıştır.

Araştırmacı öğrencilere araştırmaya yönelik bilgiler vermiştir ve araştırma süresince kamera kaydı yapılacağını ve nedenlerini açıklamıştır. Öğrencilerin araştırma sürecinde doğal davranışları için araştırma öncesinde sınıfın bir köşesine kamera yerleştirilmiş ve dört ders saati boyunca kamera çekimleri yapılmıştır. Bu süreçte öğrencilerin kameraya alıştıkları ve uygulama sırasında doğal davrandıkları gözlenmiştir. Ayrıca, ailelere de bir bilgilendirme yazısıyla birlikte bir izin formu gönderilmiştir. Bu izin formunda araştırma ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Eylem planları hazırlanmış ve araştırmanın olası süresi belirlenmiş ve araştırmanın toplam 3 hafta 9 ders saati sürmüştür.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, video kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşme, doküman incelemesi ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Eylem araştırmasının sistematik bir süreç olması nedeniyle veri toplamaya başlamadan önce eylem planı oluşturulmuştur. Hazırlanan etkinlik planları alan uzmanlarına gösterilmiş, elde edilen görüş ve öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler

yapılmıştır. Uygulamaların resimleme aşamasında teknik olarak karışık teknik tercih edilmiş ve 70x100 cm. ebadında kağıt kullanılmıştır.

Araştırma sürecinde her uygulama sonrasında geçerlik toplantısında video kayıtlarının izlenebilmesi için, video kayıtlarının genel bir tanıtımının yapılması ve önemli olabilecek yerlerin belirlenmesi için analizler yapılmıştır. Her uygulama sonrasında belirlenen odak öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Grupların sanatsal ürünleri doküman incelemesi yoluyla araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından analiz edilmiş ve uygulama sürecinin etkileri göz önünde bulundurularak sanatsal olarak incelenmiştir.

2.1.2. Eylem Araştırmasında Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmada geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması; bulguların gerçekliğine, sonuçların benzer ortamdaki geçerliğine, süreçlerin birbiriyle tutarlı olmasına, verilerin toplanması ve sonuçların ortaya konmasında nesnel olunmasına çalışılmıştır.

Johnson (2003'den akt. Duban, 2008, ss. 84-85) çalışmasında aşağıda verilen yedi basamağın, verileri toplarken ve analiz ederken izlenebilecek en uygun yolu göstereceğini ve eylem araştırmasının geçerlik ve güvenirliliğini sağlayacağını belirtmiştir. Bu basamaklar şöyledir:

- Gözlemlerinizi dikkatli bir biçimde ve tam olarak kaydedin.
- Verilerin toplanmasında ve analiz edilmesinde kullandığınız tüm aşamaları tanımlayın.
- Önemli olan her şeyi kaydettiğinizden ve raporlaştırdığınızdan emin olun.
- Verilerin tanımlanması ve yorumlanmasında nesnel davranın.
- Doğru ve yeterli veri kaynaklarını kullanın.
- Olaylara yeterince uzun ve derin bakın.

Araştırma verileri 16.12.2009 – 31.12.2009 tarihleri arasında olmak üzere toplam 3 hafta 9 ders saatinden oluşan bir süreç içerisinde toplanmıştır. Araştırma verileri farklı veri toplama araçlarına dayandırılarak toplanmış ve birbirleriyle ilişkileri göz önünde

tutulmuştur. Araştırmacı her uygulama öncesinde ve sonrasında günlük tutmuş ve geçirdiği yaşantıları günlüğüne aktarmıştır. Öğrencilerden çeşitli veri toplama araçları ile elde edilen tüm veriler zamanında kaydedilmiş ve dosyalanmıştır. Her uygulama sonunda toplanan verilerin kontrolü yapılmış birbirleriyle olan ilişkileri kapsamında irdelenerek olası çözüm önerileri oluşturulmuştur. Verilerin tanımlanması ve yorumlanmasında nesnel davranılmaya çalışılmış, verilerin yorumlanmasında katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması aşamalarında gerek alan bilgisi gerekse nitel araştırma konularında uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma verilerinin analizleri; uzman kişilerin görüş birliğine dayanarak gerçekleştirilmiş ve sonuçlar uzmanlarla paylaşarak onların görüş ve önerileri göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırma için geçerlik çalışmasına yönelik olarak nitel araştırma ve alan uzmanlarından oluşan bir geçerlik komitesi oluşturulmuştur. Geçerlik komitesi ilköğretim eğitimi uzmanı, sanat eğitimi uzmanı ve ilköğretimde üç yıl deneyimli görsel sanatlar öğretmeni olmak üzere üç kişiden oluşmaktadır. Her uygulamaların ardından düzenli olarak toplanan geçerlik komitesi, araştırmacının gerçekleştirdiği uygulamalara yönelik olarak görüş ve önerilerde bulunması amacıyla oluşturulmuştur. Geçerlik komitesindeki tüm görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Toplantının ses kayıtlarının her hafta düzenli olarak dökümü yapılmış ve eylem planlarında yapılması gereken değişiklik ya da düzeltmeler geçerlik komitesinin görüşlerine dayandırılmıştır.

Her uygulama sonrasında toplanan geçerlik komitesi toplantılarında araştırmacı, o haftanın uygulamalarını gösteren video kayıtlarının ilgili bölümlerini komite üyelerine izletmiştir. Görüntüler izlenirken belirleyici durumlar üzerinde ve araştırmacının gözlemlediği sorunlar ile ilgili tartışmalar yapılmış ve görüş birliğine varılmıştır. Komite üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda araştırmacı eylem planlarını gözden geçirerek gerekli görülen noktalarda değişiklikler yapmıştır. Araştırma sürecine ilişkin aktarımların kolay anlaşılır bir biçimde betimlenmesi ve okuyanların zihinlerinde ortamı ve süreci canlandırabilmeleri sağlanacak biçimde yazılmasına özen gösterilmiştir.

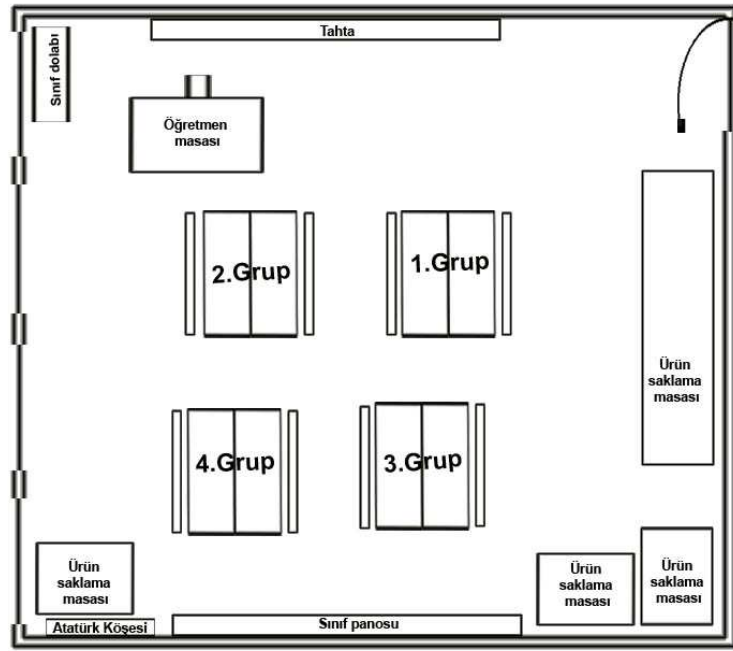
2.1.3. Araştırmacının Rolü

Eylem araştırmasında uygulama süreci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı üç yıldır Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak çalışmaktadır. Araştırmacı konuyu tam olarak belirlemeden önce farklı yaş gruplarında küçük grupla öğrenme tekniğini uygulamış, ancak uygulamadan ve öğrencilerden kaynaklanan sorunlar tespit etmiştir. Bu sorunlar öğrencilerde grup bilincinin tam olarak oluşturulamaması, grup etkileşiminin yetersizliği, grup üyelerinin resimleme yüzeyini paylaşarak bireysel resim çalışmaları yapmaları, öğrencilerin resmi bütün olarak algılayamaması, sınıf ortamında çok fazla gürültü olması gibidir. Bu sebeplerden dolayı “küçük grupla öğretim tekniği uygulamalarını” odak olarak belirlemiştir. Araştırmacı araştırma konusuna ilişkin ilgili alan yazını taramış ve konuya ilişkin kapsamlı bilgi edinmeye çalışmıştır. Bu deneyimlerine dayanarak araştırma konusu belirlendikten sonra nitel araştırma yapılmasının doğru bir yaklaşım olabileceğini düşünülmüştür. Araştırmada Görsel Sanatlar dersinin küçük grup çalışmaları ile uygulanmasına dayalı bir çalışma olması nedeniyle uzman görüşleri doğrultusunda araştırmanın eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Araştırmacı uygulama sonunda çeşitli veri araçlarından elde ettiği verileri gerektiğinde tekrar tekrar inceleyerek bulguların sunulması ve yorumlanmasında nesnel olmaya çalışmıştır.

2.2. Ortam

Araştırmacı Eskişehir ili Günyüzü ilçesinde Gümüşkonak İlköğretim Okulu'nda Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak çalıştığı için araştırmasını bu okulda uygulamıştır. Gümüşkonak İlköğretim Okulu ilköğretimin 8 sınıfı ve ana sınıfından oluşmaktadır. Okul dört katlıdır. Dört katlı binanın içinde sınıfların yanı sıra, görsel sanatlar dersliği, sosyal bilgiler dersliği, fen ve teknoloji dersliği, bilgisayar laboratuvarı, yönetici odaları, öğretmenler odası, okul görevlileri odası, kütüphane, çok amaçlı salon, spor odası, malzeme odası, araç odası, kantin, öğrenci ve öğretmen tuvaletleri bulunmaktadır. Genel olarak sınıf mevcutları 11-20 öğrenci arasında değişmektedir.

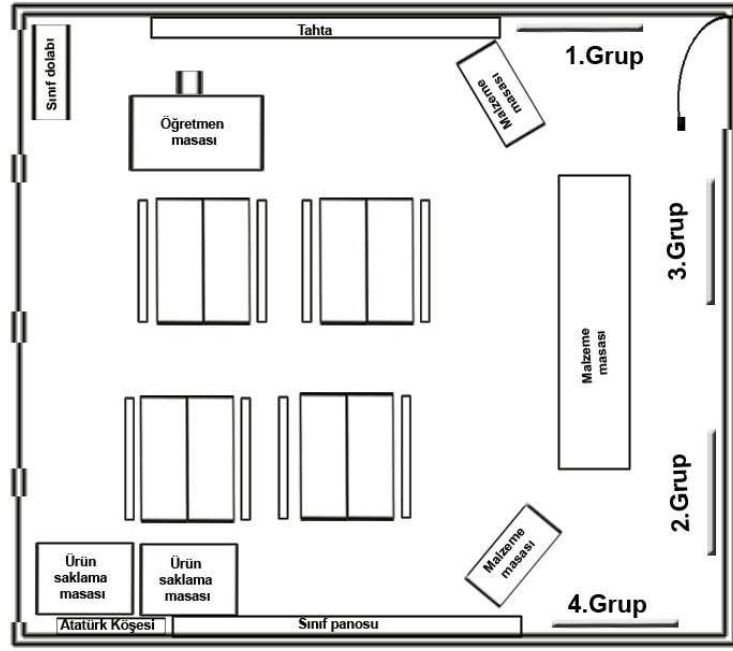
Araştırmanın gerçekleştirildiği görsel sanatlar dersliği binanın dördüncü katında, koridorun sağ tarafındaki son sınıftır. Derslikte 8 adet sıra ikişerli birleştirilerek 4 grubun çalışabileceği şekilde düzenlenmiştir. Sınıfta öğretmen masası ve sandalyesi, atölye dolabı, öğrenci ürünlerinin asıldığı ve Atatürk köşesi olarak kullanılan iki adet pano, öğrenci ürünlerini saklamaya yönelik masalar, atık kağıt toplama kutusu, çöp kutusu bulunmaktadır. Araştırmanın birinci ve ikinci uygulamaları için görsel sanatlar dersliğinin yerleşim planı Şekil 1 ve Resim 1’de gösterilmiştir. Üçüncü uygulama sınıf duvarında gerçekleştirileceği için sınıf planı değiştirilmiştir. Bu uygulamada ise resimleme çalışmalarının yapılacağı kağıtlar duvar yüzeyine monte edilmiştir. Bu düzenleme ise Şekil 2 ve Resim 2’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Görsel Sanatlar Dersliğinin Birinci ve İkinci Küçük Grupla Öğretim Süreci Uygulaması Aşamasındaki Düzeni

Resim 1. Görsel Sanatlar Dersliğinin Birinci ve İkinci Küçük Grupla Öğretim Süreci Uygulaması Aşamasındaki Düzeni

Şekil 2. Görsel Sanatlar Dersliğinin Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Süreci Aşamasındaki Düzeni

Resim 2. Görsel Sanatlar Dersliğinin Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Süreci Aşamasındaki Düzeni

2.3. Katılımcılar

Araştırma Eskişehir İli Günyüzü İlçesi Gümüşkonak Kasabasında bulunan Gümüşkonak İlköğretim Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bu okulda yapılmasının sebebi, araştırmacı aynı okulda Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak çalışmasıdır. Araştırmanın 4. sınıf düzeyinde yapılmasının sebebi şematik dönemden gerçekçilik dönemine geçiş dönemi olmasıdır. Öğrencilerin şematik dönemin son evrelerinde olduğu gözlenmiş ve henüz gerçeklik döneminin; benzetme kaygısı, olması gerektiği biçimde yapamadıklarını sanıp cesaretini yitirme, uzun uzun düşünüp yaptıklarını beğenmeme ve renkleri özgürce kullanamama gibi özelliklerini taşımadıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin görsel birikimlerini kendi oluşturdukları imgeleri yaratıcı ve cesur bir biçimde resimsel olarak ifade edebilecekleri öngörülmüştür. Ayrıca, ilköğretim 4. sınıftan itibaren Görsel Sanatlar dersinin Görsel Sanatlar Öğretmeni tarafından yürütülüyor olması da araştırma için bu sınıf düzeyinin seçilmesinin diğer bir nedenidir.

Araştırmanın katılımcılarını Gümüşkonak İlköğretim Okulu 4.sınıfta okuyan 17 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma her uygulama için bir ders saati Görsel Sanatlar dersi ve iki ders saati Görsel Sanatlar egzersiz dersleri olmak üzere haftalık üç ders saatinde yürütülmüştür. Şevval ve Hale isimli öğrenciler görsel sanatlar egzersiz derslerine köyde yaşadıkları ve okula taşınmalı servisle gidip geldikleri için katılamamışlardır. Ancak araştırmacı Görsel Sanatlar dersinde uygulamaya yönelik hatırlatmalar yapmış ve grup içi etkileşimle öğrencilerin sürece aktif katılımı sağlanmıştır. Taşınmalı olarak okula gelen öğrenciler dışında diğer öğrenciler aileleriyle birlikte kasabada ikamet etmektedir.

Araştırmanın uygulama boyutu tüm sınıfı kapsayacak biçimde gerçekleştirilmiştir. Ancak yarı-yapılandırılmış görüşmede ölçüt örneklemekten yararlanılmıştır. Ölçüt örneklemede önceden hazırlanmış bir dizi ölçüt kullanılabileceği gibi ölçütler araştırmacı tarafından da geliştirilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 87). Bu amaçla araştırma verileri için önemli olabilecek bireylerin seçimi yoluna gidilmiştir. Bu çalışmada araştırmacı tarafından belirlenen temel ölçüt, öğrencilerin sanatsal çalışmalara olan ilgisi, grup içi etkileşimi ve bu etkileşime ne derece katkılarının

olduğudur. Araştırmada öğrencilerin gerçek adları kullanılmamış ve araştırmacı tarafından kendilerine kod adlar verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özellikleri Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1.
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Öğrencilerin Özellikleri	f	%
Cinsiyet		
Kız	7	41.0
Erkek	10	59.0
Kardeş sayısı		
Yok	1	05.8
1	3	17.6
2	8	47.6
3	2	11.7
4 ve üstü	3	17.6
Anne-babanın eğitim durumu		
Anne		
İlköğretim	17	100
Baba		
İlköğretim	12	71.0
Ortaöğretim	5	29.0
Anne-babanın mesleği		
Anne		
Ev hanımı	17	100
Baba		
İşçi	6	35.0
Memur	4	24.0
Diğer	7	41.0
Daha önce hiç deniz gördünüz mü?		
Evet	6	35.0
Hayır	11	65.0
Yaz tatilinizi genellikle nerede geçiriyorsunuz?		
Kasabada	8	47
Kasabada ancak bazen başka yerlere gezmeye gidiyorum	5	29
Kasaba dışında geçiriyorum	4	24

Tablo 1'e göre, araştırmaya 17 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden 7'si kız 10'u erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayısı en fazla %47.6 ile "2"dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin hepsi ilköğretim mezunu ve ev hanımıdır. Babalarının ise % 71'i ilköğretim ve % 29'unun ortaöğretim mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaz tatillerini % 47'sinin kasabada geçiriyor olması dikkat çekicidir. Araştırmacı deniz altı yaşama yönelik bir uygulama yapmayı planladığı için "Daha önce hiç deniz gördünüz mü?" sorusunu sormuştur. Öğrencilerden % 65'i "Hayır" cevabını vermiştir. Araştırmacı bu sonucu değerlendirerek öğrencilere uygulama öncesinde deniz altı yaşama ilişkin görsel bir sunu hazırlamıştır.

Küçük grup çalışması uygulamaları için gruplar oluşturulurken öğretmen tarafından cinsiyet, kişisel özellikleri gözetilerek eşit dağılımlı heterojen bir yapı oluşturulmuştur.

2.4. Verilerin Toplaması

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturulması için yerli ve yabancı kaynakların taranması sonucu ulaşılan bilgiler yanında uygulama sürecinde farklı veri kaynaklarından bilgi toplama yoluna gidilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan veri toplama araçları şöyledir:

- Kişisel bilgi formu
- Araştırmacı günlüğü
- Video kayıtları
- Yarı-yapılandırılmış görüşme

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu araştırmaya katılan öğrencileri daha iyi tanımak, onların kişisel bilgilerini elde etmek ve yapılması düşünülen uygulamaların planlanması amacıyla kullanılmıştır.

Araştırmacı Günlüğü: Eylem araştırmalarında sıklıkla kullanılan araştırmacı günlüğü, araştırmanın tüm parçaları ile ilişkili gözlemlerin ve görüşlerin kaydedildiği bir defterdir. Tutulan günlükler sayesinde araştırmacı, gözlemlerini, duygularını, olaylara verdiği tepkileri, yaptığı yorumları, hipotezlerini ve açıklamalarını kişisel olarak biriktirip bunları değerlendirme olanağı bulabilir. Böylece, günlükler gerek araştırma sürecinin her adımını betimlemek, gerekse yazılan ifadelerden yararlanarak öncekilere benzer olaylar yaşandığında gerekli davranış biçimlerini düzenleyip yeniden kolaylıkla yapılandırabilmek amacıyla kullanılır (Elliott, 1991, s. 77; Johnson, 2005, s. 63). Araştırma süresince her ders sonrasında günlüğe süreçte karşılaşılan çeşitli durum ya da sorunlarını yansıtan gerekli notlar alınmıştır. Araştırmacı bulgularının aktarılmasında günlüğünden yansıttığı düşüncelere doğrudan alıntılar yaparak yer vermiştir.

Video Kayıtları: Her hafta yapılan öğretim etkinlikleri video aracılığı ile kaydedilmiştir. Video kayıtları aracılığı ile sınıf içi etkileşim, uygulayıcı ve öğrencilerin performansı ile öğretim sürecinde gerçekleşen çeşitli olaylar geçerlik komitesinde de izlenmiştir. Öğretim sürecini yansıtan video kayıtları araştırmacının sınıf uygulamalarını nesnel bir biçimde ele almasında ve komite üyelerinin sürece ilişkin görüşlerini somut bir biçimde dile getirebilmesine katkı sağlamıştır.

Yarı-yapılandırılmış Görüşme: Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlar. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeydeki standartlığı ve aynı zamanda esnekliği nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000, s. 547). Yarı-yapılandırılmış görüşmeler her uygulama sonrasında gerçekleştirilmiş ve kamera ile kaydedilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmede, öğrencilerle uygulama sürecine, grup içi etkinliğe ve grup ürüne yönelik konuşulmuş ve sınıf uygulamalara yönelik süreçler sorgulanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin çözümlenmesi ve yorumlanmasında “tümevarım analizi”nden yararlanılmıştır. Dökümlerin yapılmasından sonra veriler belirlenen sınıflamalar altında toplanarak hazırlanmış ve toplanan veriler tümevarım analizi için hazır hale getirilmiştir.

Tümevarım analizinde veriler kodlanır, temalar bulunur, veriler kodlara ve temalara göre düzenlenir ve tanımlanır, son aşamada elde edilen bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 228). Uygulama süresince toplanan verilerin analizleri yapılmış ve yapılan tüm veriler gerekli görüldüğünde alıntılara yer verilerek aktarılmıştır. Araştırmada, video kayıtları ve yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin bir uzmanla birlikte analizleri yapıldıktan sonra bulgular aktarılmıştır. Bulguların yazılmasında diğer veri toplama araçlarından elde edilen verilerden doğrudan alıntılara yer verilerek yararlanılmıştır.

Veri toplama araçları ile toplanan veriler farklı veri kaynaklarından ve farklı zamanlarda toplanmıştır. Elde edilen veriler “Geçerlik Komitesi”nde paylaşılmış ve değerlendirmeler sonucunda sekiz odak öğrenci seçilmiştir. Son uygulamada Geçerlik Komitesi ile yapılan değerlendirmeler sonucunda bir öğrenci ile daha görüşme yapılması planlanmıştır. Uygulamaların her biri bir hafta sürmüştür. Etkinlik planı hazırlanan öğretim etkinliği her hafta uygulanmış ve ölçüt örnekleme yoluyla belirlenen sekiz odak öğrenci ile öğretim etkinliğinin ardından yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen her öğretim etkinliği video ile kaydedilmiştir. Video kayıtları araştırmacıya sınıf uygulamalarına ilişkin değerlendirmeler yapabilmesine ve geçerlik komitesinin görüşlerini alabilmesine olanak sağlamıştır. Uygulama sürecinde her etkinliğin bitiminde video kayıtlarının genel bir dökümü yapılarak makro analizleri yapılmıştır. Uygulamanın bitiminde ise video kayıtlarının tüm süreçlerinin dökülmesi yoluyla mikro analizler yapılmıştır. Bu veriler araştırmanın diğer verileriyle bir arada ele alınarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçları haftalık olarak toplanan geçerlik komitesine sunulmuş ve komite üyelerinin görüşleri alınmıştır. Toplantılarda video kayıtları aracılığı ile elde edilen gözlem sonuçları ve görüşmelerde karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri, çözüm çabalarının başarılı olup olmadığı, etkinliklerin iyi giden ve gitmeyen noktaları tartışılmış ve kararlar alınmıştır. Bu kararlar doğrultusunda araştırmacı eylem planını gözden geçirerek önerilen değişiklikleri yaparak uygulamaya koymuştur.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular

3.1. 1. Birinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular

İlk uygulama 16.12.2009 Çarşamba günü iki ders ve 17.12.2009 Perşembe günü bir ders olmak üzere toplam üç ders saatinde gerçekleştirilmiştir. İlk uygulamada konu deniz altı ve etkinlik adı “Deniz Altında Yaşam” olarak belirlenmiştir. Toplam üç ders saatinden oluşan bu etkinlik dört aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak öğrencilere bilgisayar laboratuvarında “Denizin Renkli Dünyası” isimli sunu izletilmiştir. Sunuda deniz altının genel atmosferi, canlı ve cansız varlıklar, deniz altının renk, doku, çizgi ve noktasal özellikleri ile ilgili incelemeler yapılmıştır. İkinci aşamada origami ile balık yapımı uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama ile öğrencilerin deniz altı dünyası ile ilgili izlenimlerinin somutlaştırılması hedeflenmiştir. Üçüncü aşamada ise heterojen yapıda gruplar oluşturulmuş ve küçük gruplarla resim uygulaması yapılmıştır. Son olarak değerlendirme süreci gerçekleştirilmiş ve grup üyeleri resimleriyle birlikte tahtaya çıkarılmış, grup üyelerinin belirlemiş olduğu grup sözcüsü grup resmini betimlemiştir. Bütün grupların resim değerlendirme süreci bittiğinde; her grubun resmi ile ilgili diğer grupların fikirleri alınmıştır. Sonrasında her öğrenciden “Grup Değerlendirme Formu”nu doldurmaları istenmiştir.

Birinci uygulama olan “Deniz Altında Yaşam” etkinliğinde sürece ilişkin temsili video kayıtlarının gözlem verileri analiz edilirken uygulamanın gerçekçi bir biçimde yansıtılabilmesi için sınıf ortamındaki konuşmalardan, araştırmacı günlüğünden ve öğrencilerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden alıntılar yapılmıştır. İlk uygulamanın işleyiş süreci Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2.

Birinci Uygulama (16. 12.2009 ve 17.12.2009 Tarihlerinde Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin İşleyiş Süreci)

Tarih ve Gün	16.12.2009- Çarşamba (2 Ders Saati) 17.12.2009-Perşembe (1 Ders Saati)
Saat	15.15-15.55 / 16.00-16.40 / 08.40-09.20
Birinci Ders Süresi	34.43"
İkinci Ders Süresi	38.00"
Üçüncü Ders Süresi	44.35"
Süreç	
Birinci Ders	
Öğrencileri selamlama	
Öğrencilere yapılacak etkinliğe ilişkin bilgi verme	
Microsoft Power Point programında hazırlanmış “Denizin Renkli Dünyası” isimli sununun izletilmesi	
Origami tekniği ile balık yapma	
İkinci Ders	
Heterojen öğrenci gruplarının oluşturulması	
Bir önceki dersle ilişkilendirilerek yapılacak etkinliğe yönelik bilgi verme	
Grup bilincini oluşturmaya yönelik açıklamalar yapma	
Resimleme çalışmasını başlatma	
Üçüncü Ders	
Öğrencilerin yarım kalan resimlerini tamamlamalarını sağlama	
Değerlendirme	
Grup değerlendirme formlarının doldurulması	
Dersi bitirme	

Çizelge 2’de belirtilen birinci uygulama süreci şu şekilde gerçekleşmiştir. Araştırmacı uygulama öncesinde öğrencilere “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu”nu doldurtmuştur. Bu formda yer alan “Daha önce hiç deniz gördünüz mü?” sorusuna; öğrencilerin % 35’i “evet”, % 65’i “hayır” cevabını vermiştir. Araştırmacı bu sonuçlardan yola çıkarak öğrencilere görsel bir sunu izletmenin gerekli olduğunu düşünmüştür. Araştırmacı derse genel bir giriş yaparak başlamış ve öğrencilere “Deniz Altının Renkli Dünyası” isimli sunuyu izletmiştir. Sunuda deniz altında bulunan canlı ve cansız varlıklar noktasal, çizgisel, lekesel ve renk değerleri açısından incelenmiştir. Sununun öğrencilerin

dikkatini çektiği ve sunu sırasında her öğrencinin en az birkaç kez söz alıp derse katıldığı gözlenmiştir. Daha önce hiç deniz görmediğini belirten Gaye ile birinci uygulama sonunda 17.12.2009 tarihinde yapılan görüşmede şu diyaloglar geçmiştir:

AÖ : Grup resminizde en çok hoşuna giden şey ne oldu?
Gaye : Ahtapot!
AÖ : Ahtapotu seviyor musun ?
Gaye : Hiç gerçeğini görmedim ama seviyorum.

İkinci aşamada origami ile balık yapımı uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı uygulama için yedi adımda uygulanan bir origami figürü seçmiştir. Öğrencilerin uygulamaya aktif olarak katıldığı ve uygulamayı kolaylıkla sonlandırdıkları gözlenmiştir. Araştırmacı üçüncü aşama öncesinde görsel sanatlar sınıfını grup çalışmasına uygun bir şekilde düzenlemiştir ve ikinci dersin başlangıcında heterojen grupları oluşturmuştur. Konu, teknik ve grup çalışması uygulamasına yönelik bilgiler verilmiştir. Grup bilinci oluşturmaya yönelik açıklamalar yapılmış ve gruplardan resimlerini planlamaları istenmiştir. Grup resimlerinin planlanmasına yönelik şu diyaloglar geçmiştir:

Emel : Öğretmenim, yosunlar yapacağım.
AÖ : Tamam. Sunuda gördüğümüz değişik yosunlar ve mercanlardan faydalanabilirsin. Ama öncelikle grupla birlikte plan yapın bakalım.
AÖ : Çocuklar! Malzemeleri çok fazla kağıdın üzerine yaymayın. Resminizi bütün olarak göremezsiniz. Nasıl kendi resmimizi yaparken önce planlıyoruz, bu resimde grupla planlayın bakalım (16.12.2009-2. ders-06.35"-09.05").

Araştırmacı; öğrencilerin grup içinde birbirleri ile resimlerini planlamaya yönelik çok fazla diyalog kurmadıklarını ve bireysel kararlar alarak resimleme çalışmasına başladıklarını gözlemiştir. Öğrencilerden gruplarına bir isim belirlemeleri istenmiştir. İsim belirleme sürecinde öğrenciler arasında yoğun etkileşim olmuş ancak bu durum resimleme sürecindeki grup içi etkileşimi çok fazla etkilememiştir. Resimleme çalışmaları ikinci ve üçüncü derste uygulanmıştır. Dördüncü aşamada değerlendirme süreci gerçekleştirilmiş, grup üyeleri resimleriyle birlikte tahtaya çıkarılmış ve grup üyelerinin belirlemiş olduğu grup sözcüsü grup resmini betimlemiştir. Uygulama sırasında iki grup üyesi resmi tutmuş ve sözcü resmi betimlemiştir. Bütün grupların resim değerlendirme süreci bittiğinde; her grubun resmi ile ilgili diğer grupların fikirleri

alınmıştır. Sonrasında her öğrenciden “Grup Değerlendirme Formu”nu doldurmaları istenmiştir.

3.1.1.1. Birinci Uygulama Sürecinde Yönelik Yaşanan Sorunlar:

“Deniz Altında Yaşam” etkinliği genel olarak değerlendirildiğinde küçük grup çalışması yönteminin uygulanmasında bazı sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar 21.12.2009 tarihinde geçerlik toplantısında komite üyeleri ile paylaşılmıştır.

Araştırmacı, grupların heterojen bir şekilde oluşturulmasından sonra, grup bilincini oluşturmaya yönelik yapılan açıklamaların yetersiz kaldığına yönelik görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

(...) Grupları oluşturduktan sonra grup çalışması ile ilgili yaptığım açıklamalar yetersiz kaldı ve grup bilincini çok iyi oluşturamadım. Grupları oluşturduktan hemen sonra grup üyelerinden grupları için isim belirlemelerini ve süreç sonunda resimlerini betimleme görevini üstlenecek grup sözcüsünü seçmelerini isteyebilir, öğrencilere resimlerini planlamaları için süre verebilirdim (AG, 16.12.2009).

Belirlenen sorun geçerlik toplantısında gündeme getirilmiştir. Araştırmacı, grup bilincini oluşturmaya yönelik çalışmaların yetersiz kaldığını komite üyeleri ile paylaşmıştır. Bu açıklamaların ardından komite üyeleri, grup bilincini oluşturmaya yönelik uygulamaların resimleme çalışmalarına başlamadan önce yapılmasının, ayrıca; öğrencilere grup resmini planlamak ve ortak kararlar almak için zaman verilmesinin ve alınan kararların yazılı ve sözlü ifadesine yer verilmesinin süreci olumlu yönde etkileyeceği görüşüne varmışlardır. Komite üyeleri grup bilincinin oluşturulmasına yönelik bir sonraki uygulamada gruplara isimleri ile daha sık hitap edilmesi ve grup üyeleri ile öğretmen arasında geçen konuşmalardan bütün grup üyelerinin haberdar edilmesi gerektiği görüşlerini dile getirmişlerdir (Geçerlik Komite Toplantısı, 21.12.2009).

Araştırmacı öğrencilere sürekli olarak yer değiştirmeleri ve farklı yerlerde resimleme yapmalarını söylediği halde çok az sayıda öğrenci yer değiştirmiştir. Araştırmacı bu sorunun öğrencilerin bireysel çalışma alışkanlıklarından ve resimlerin masa üzerinde yapılmasından dolayı resmi bütün olarak algılayamamalarından kaynaklandığını düşünmektedir. Öğrencilerle birinci uygulama sonunda 17.12.2009 tarihinde yapılan

görüşme sırasında bazı diyaloglar bu durumu destekler niteliktedir. Bu diyaloglardan biri aşağıdaki biçimde gerçekleşmiştir:

AÖ : Grup çalışmasının sevdiğin yönlerinden bahseder misin?
İsmail : Herkesin bir bölüm seçmesi ve ortaya büyük bir resim çıkması güzeldi.

Araştırmacı bu sorunu geçerlik komitesi ile paylaşmıştır. Komite üyeleri belirlenen sorunun, öğrencilerin resimlerini tüm olarak algılamaları sayesinde aşılabileceği görüşünde hemfikir olmuşlardır. Komite üyeleri, öğrencilerin belirli aralıklarla grup resimlerini karşıdan görmelerini ve resim hakkında konuşmalarını sağlamayı önermişlerdir. Bir sonraki uygulamada önerilerin gerçekleştirilmesine, yeni uygulamanın sorunun çözümüne yönelik ne derece etkili olacağına ilişkin belirlemelerin yapılmasına karar verilmiştir (Geçerlik Komite Toplantısı, 21.12.2009).

Üçüncü dersin sonunda grup resimleri değerlendirilmiştir. Her grubun bir grup sözcüsü seçmesi istenmiş ve grup üyeleri resimleriyle birlikte tahtaya çıkarılmıştır. Grup üyelerinden iki öğrenci, resimlerini köşelerinden tutarak sınıftaki diğer öğrencilerin görmesini sağlamışlardır. Grup sözcüsü resmi betimlemiştir. Araştırmacı değerlendirme sürecine ilişkin günlüğüne şu düşünceleri yansıtmıştır:

(...) Değerlendirme sürecinde, grup sözcüsü resmi betimledikten sonra diğer üyelere de söz hakkı tanıyabilirdim (AG, 17.12.2009).

Araştırmacı değerlendirme sürecinde yaşadığı sorunu geçerlik komitesi üyeleri ile paylaşmıştır. Geçerlik komitesi araştırmacının doğru bir tespitte bulunduğunu belirtmiştir. Komite üyeleri değerlendirme sürecine ilişkin video kayıtlarının izlenmesi sırasında; resmi tutan iki grup üyesinin sürecin dışında kaldığını, grup sözcüsünün resmi betimlemek için resmin önüne geçerek sınıfın resmi bütün olarak algılamasını engellediğini belirtmişlerdir. Bir sonraki değerlendirme sürecinde resmin tahtaya veya duvara asılarak tüm üyelerin görmesinin ve üyelerin betimleme işlemi sırasında gösterme çubuğu kullanarak resmi kapatmamalarının sağlanabileceği belirtilmiştir (Geçerlik Komite Toplantısı, 21.12.2009).

3.1.2. İkinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular

İkinci uygulama 23.12.2009 Çarşamba günü iki ders ve 24.12.2009 Perşembe günü bir ders olmak üzere toplam üç derste gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın konusu “Ormanlarımız” ve etkinlik adı “Sınıf Ormanımız” olarak belirlenmiştir. Toplam üç ders saatinden oluşan bu etkinlik beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle ormanlarla ilgili eğitsel oyun uygulanmıştır. Eğitsel oyun uygulamasında doğal afetler, ormanların yararları, birlik olmanın önemi üzerinde durulmuştur. İkinci aşamada öğrencilerden gözlerini kapatmaları ve bir orman hayal etmeleri istenmiştir. Üçüncü aşamada gruplardan sürece yönelik plan yapmaları istenmiş ve bu planlamalar yazılı ve sözlü olarak ifade edilmiştir. Dördüncü olarak küçük gruplarla resim çalışması uygulaması yapılmıştır. Son olarak değerlendirme süreci gerçekleştirilmiş ve grup üyeleri resimleriyle birlikte tahtaya çıkarılmış, grup üyelerinin belirlemiş olduğu grup sözcüsü ve diğer grup üyeleri grup resmini betimlemiştir. Bütün grupların resim değerlendirme süreci bittiğinde, her grubun resmi ile ilgili diğer grupların fikirleri alınmıştır. Sonrasında her öğrenciden “Grup Değerlendirme Formu”nu doldurmaları istenmiştir.

İkinci uygulama olan “Sınıf Ormanımız” etkinliğinde sürece ilişkin temsili video kayıtlarının gözlem verileri analiz edilirken, uygulamanın gerçekçi bir biçimde yansıtılabilmesi için sınıf ortamındaki konuşmalardan, araştırmacı günlüğünden ve öğrencilerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden alıntılar yapılmıştır. İkinci uygulamanın işleyiş süreci Çizelge 3’ de verilmiştir.

Çizelge 3.

İkinci Uygulama (23.12.2009 ve 24.12.2009 Tarihlerinde Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin İşleyiş Süreci)

Tarih ve Gün	23.12.2009- Çarşamba (2 Ders Saati) 24.12.2009-Perşembe (1 Ders Saati)
Saat	15.15-15.55 / 16.00-16.40 / 08.40-09.20
Birinci Ders Süresi	33.50"
İkinci Ders Süresi	34.55"
Üçüncü Ders Süresi	47.05"
Süreç	
Birinci Ders	
Öğrencileri selamlama	
Öğrencilere yapılacak etkinliğe ilişkin bilgi verme	
Ormanlarımız konulu eğitsel oyunu uygulama	
Öğrencilerin ormanları hayal etmelerini sağlama	
Grup bilincini oluşturmaya yönelik açıklamalar yapma	
Gruplardan resimlerini planlamalarını isteme	
Alınan ortak kararın yazılı olarak ifadesi ve paylaşılması	
Resimleme çalışmasında kullanılacak teknikle ilgili bilgi verme	
Resimleme çalışmasını başlatma	
İkinci Ders	
Resimleme çalışmasına devam etme	
Üçüncü Ders	
Öğrencilerin yarım kalan resimlerini tamamlamalarını sağlama	
Değerlendirme	
Grup değerlendirme formlarının doldurulması	
Dersi bitirme	

Çizelge 3’de belirtilen ikinci uygulama süreci şu şekilde gerçekleşmiştir: Araştırmacı öğrencilere yapılacak etkinliğe yönelik bilgiler vermiştir. “Orman nedir?” sorusu ile başlayan süreçte ormanın tanımı öğrencilerle yapılmış ve genelden özele inerek orman sistemi içerisinde yer alan öğeler örnekler verilerek irdelenmiştir. Öğrencilerin orman konusuna ilişkin düşünceleri ve zihinlerinde oluşturdukları anlamlar zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin sürece etkin olarak katıldıkları gözlenmiştir. Ders sırasında geçen diyaloglardan biri şöyledir:

AÖ : Çocuklar bizim çevremizde, Gümüşkonak'ta orman var mı?
Çağatay : Var öğretmenim, tarlaların orda.
AÖ : Ne tür ağaçlar var peki orada?
Melis : Meyve ağaçları, çam ağaçları.
AÖ : Peki burada yetişmeyen ama farklı iklimlerde yetişen ağaçlar var mı?
Burak : Hindistan cevizi ağacı!
İsmail : Avokado ağacı (23.12.2009-1.ders-02.03"-03.25").

Araştırmacı öğrencilere grupların isimlerini konuya uygun değiştirmeyi teklif etmiş ve olumlu yanıt almıştır. Gruplar isimlerini belirledikten sonra isimler kağıtlara yazılmış ve grup masalarının kenarlarına yapıştırılmıştır. Araştırmacı öğrencilere ormanlarımız konulu eğitsel oyunla ilgili bilgi vermiştir. Her gruptan bir ağaç kümesi olması istenmiş ve bütün kümelerin ormanı oluşturduğu vurgulanmıştır. Ormana gelen doğal afetlere karşı direnmeleri ve bunu her kümenin fertleri ile birlik olarak bunu başarabileceği belirtilmiştir. Eğitsel oyun uygulamasında doğal afetler, ormanların yararları, birlik olmanın önemi üzerinde durulmuştur. Araştırmacı uygulamaya bütün öğrencilerin istekle katıldıklarını ve grup etkileşiminin oldukça yoğunlaştığını gözlemiştir. 24.12.2009 tarihinde ikinci uygulama sonrası yapılan görüşmede eğitsel oyuna yönelik öğrenci görüşlerinden biri şu şekildedir:

AÖ : Oynadığımız oyunun beğendiğin ve beğenmediğin yönlerinden bahsedebilir misin?
Çağatay : El ele tutuşup bütün felaketleri yendik, bu çok güzel ve eğlenceliydi. Beğenmediğim yanı yok.

İkinci aşamada öğrencilerden gözlerini kapatmaları ve kendi ormanlarını hayal etmeleri istenmiştir. Uygulama sonrasında her öğrenci, grubu ile neler hayal ettiğini paylaşmıştır. Üçüncü aşamada gruplardan, grup resmini planlamaları istenmiştir. Gruplar aralarında tartışarak ortak kararlarını belirlemiş ve yazılı hale getirmişlerdir. Sonrasında grup sözcüsü ortak planı sözlü olarak ifade etmiştir. Araştırmacı, planlama aşamasında, grup içi etkileşimin oldukça yoğun olduğunu gözlemiştir. Araştırmacı, sürece ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

(...) Grup üyelerinin birbirlerinin fikirlerinin farkına varmaları ve birbirlerini dikkate almaları açısından; gruplara resimlerini planlamaları için zaman vermem ve planları yazılı ve sözlü olarak ifade etmelerini istemem oldukça olumlu oldu (AG, 23.12.2009).

Dördüncü aşamada araştırmacı öğrencilere, negatif ve pozitif baskı tekniğini tanıtmış ve konuya ilişkin bilgiler vermiştir. Sonrasında küçük gruplarla resim çalışması uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı resimleme çalışmasında öğrencilerin birbirlerine karşı daha duyarlı olduklarını gözlemiştir. Dördüncü aşamada değerlendirme süreci gerçekleştirilmiş ve grup üyeleri resimleriyle birlikte tahtaya çıkarılmış ve grup resmi tüm sınıfın ve diğer grup üyelerinin görebileceği bir yere yerleştirilmiştir. Grup üyelerinin belirlemiş olduğu grup sözcüsü, gösterme çubuğu ile grup resmini betimlemiştir. Sonrasında her bir grup üyesinin fikri alınmıştır. Bütün grupların resim değerlendirme süreci bittiğinde, her grubun resmi ile ilgili diğer grupların fikirleri alınmıştır. Sonrasında her öğrenciden “Grup Değerlendirme Formu”nu doldurmaları istenmiştir.

Bu uygulama ile ilgili geçerlik komitesi 28.12.2009 tarihinde toplanmıştır. Geçerlik toplantısında komite üyeleri ikinci uygulamaya ilişkin video kayıtlarının izlenmesi sırasında, grupların resimleme sürecine başlamadan önce grup ismi oluşturmanın, yazılı ve sözlü planlama sürecinin grup üyeleri arasındaki iletişimi güçlendirdiği ve bu durumun grup bilincinin oluşmasında önemli bir adım olduğunu belirtmişlerdir. Bu uygulamanın devam ettirilmesine karar verilmiştir (Geçerlik Komite Toplantısı, 28.12.2009).

Araştırmacı, grup bilincini oluşturmaya yönelik alınan kararlardan dolayı gruplara isimleri ile hitap etmeye dikkat etmiş, grupların isimlerini unutmamak için gruplardan, dağıtılan kağıtlara belirledikleri isimleri yazmalarını istemiş ve bu kağıtları masa kenarlarına yapıştırmıştır. Araştırmacı öğrencilerin teknik veya konuya yönelik sorduğu soruları, diğer grup üyelerinin de dinlemelerini sağlayarak cevaplamıştır. Örneğin:

Yalçın	: Öğretmenim, hindistan cevizi ağacı çizebilir miyim?
A Ö	: Arkadaşlarınla bu fikri paylaştın mı? Evet Bahadır ve Melis arkadaşınızın bir fikri var. Açıklar mısın arkadaşlarına?
Yalçın	: Hindistan cevizi ağacı yapmak istiyorum.
A Ö	: Evet ne diyorsunuz çocuklar?
Melis	: Değişik ağaçlar olması güzel olur.
Bahadır, Melis	: Yapabilir tabi ki (23.12.2009-2.ders-25.15"-25.40").

Geçerlik komitesi üyeleri bu uygulamaların grup bilinci oluşturmada ve grup içi etkileşim yönünden etkili olduğu konusunda hemfikir olmuş ve uygulamanın

sürdürülmesine karar vermiştir. Araştırmacı bu uygulamada da öğrencilere yer değiştirebileceklerini, isterlerse kağıdı çevirebileceklerini söylemiştir. Araştırmacı tarafından grup resmi karşıdan tutulmuş ve grup üyelerinin resim ile ilgili konuşmaları sağlanmıştır. Önceki uygulamaya göre daha çok öğrenci yer değiştirmeye ve yüzeyin değişik yerlerine resim yapmaya başlamıştır. Grup içi etkileşimin bir önceki uygulamaya göre arttığı gözlenmiştir.

Üçüncü dersin sonunda resimlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Grup resimleri tahtaya asılmış ve bütün grup üyelerinin ve sınıfın resmi görmesi sağlanmıştır. Bu uygulama grup üyelerinin resimlerini tüm olarak algılamalarına, arkadaşları resimlerini betimlerken süreci takip etmelerine ve eklemek istedikleri düşüncelerini planlamalarına fırsat sağlamıştır. Grup sözcüsü sözlerini tamamladıktan sonra diğer üyelerin de resimle ilgili görüşleri alınmıştır. Bu uygulamalar esnasında gösterme çubuğu kullanılmıştır.

3.1.2.1. İkinci Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar:

“Ormanlarımız” etkinliği genel olarak değerlendirildiğinde küçük grup çalışması yönteminin uygulanmasında bazı sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar 28.12.2009 tarihinde geçerlik toplantısında komite üyeleri ile paylaşılmıştır.

Araştırmacı, grupların resim yapmak için kullandıkları kağıtların masaların tüm yüzeyini kapladığı, malzemelerini resim yüzeyine yaydıklarını, bunun da resmin tümünün algılanmasında sıkıntılar yarattığını gözlemlemiştir. Çözüm olarak grup üyelerinden malzemeleri oturdukları sıralara koymalarını istediğini ancak bu uygulamanın da grup üyelerinin malzemelere ulaşımıyla ilgili sıkıntılar yarattığını belirtmiştir. Durum tüm komite üyelerince ele alınmış, masa üzerinde resim yapmanın algısal birtakım sorunlar yarattığı tespit edilmiştir. Komite üyeleri; araştırmacının grupların resimlerini tam olarak algılamaları için, uygulama sürecinde birkaç kez grupların resimlerini karşıdan tutarak veya tahtaya asarak resim ile ilgili konuşulmasının, grubun resmi bütün olarak algılanması açısından olumlu sonuçları olduğunu belirtmişlerdir. Ancak malzeme kullanımının çeşitliliği ve algısal sorunlar göz önünde bulundurularak, bir sonraki uygulama için

uygulama şeklinde değişiklik öngörölmüş ve resimleme çalışmalarının masa yerine duvarda gerçekleştirilmesine karar verilmiştir (Geçerlik Komite Toplantısı, 28.12.2009).

3.1.3. Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine Yönelik Bulgular

Üçüncü uygulama süreci 30.12.2009 Çarşamba günü iki ders ve 31.12.2009 Perşembe günü bir ders olmak üzere toplam üç ders saatinde gerçekleştirilmiştir. Üçüncü uygulamada konu “Oyunlarımız” olarak belirlenmiştir. Toplam üç ders saatinden oluşan bu etkinlik dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

İlk olarak konuya giriş yapıldıktan sonra öğrencilerle eğitsel bir oyun gerçekleştirilmiştir. Eğitsel oyun sürecinde her grup bir oyun seçmiş ve seçtikleri oyunu tahtada canlandırmışlardır. Diğer gruplar ise canlandırılan oyunu tahmin etmeye çalışmışlardır. İkinci aşamada gruplardan sürece yönelik plan yapmaları istenmiş ve bu planlamalar yazılı ve sözlü olarak ifade edilmiştir. Üçüncü olarak uygulamaya yönelik bilgiler verilmiş ve küçük gruplarla resim çalışması uygulaması yapılmıştır. Son olarak değerlendirme süreci gerçekleştirilmiş ve grup üyeleri ve diğer öğrencilerden duvar yüzeyinde bulunan grup resminin yanına gelmeleri istenmiştir. Grup üyelerinin belirlemiş olduğu grup sözcüsü ve diğer grup üyeleri grup resmini betimlemiştir. Bütün grupların resim değerlendirme süreci bittiğinde, her grubun resmi ile ilgili diğer grupların fikirleri alınmıştır. Sonrasında her öğrenciden “Grup Değerlendirme Formu”nu doldurmaları istenmiştir.

Üçüncü uygulama olan “Oyunlarımız” etkinliğinde sürece ilişkin temsili video kayıtlarının gözlem verileri analiz edilirken uygulamanın gerçekçi bir biçimde yansıtılabilmesi için sınıf ortamındaki konuşmalardan, araştırmacı günlüğünden ve öğrencilerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden alıntılar yapılmıştır. Üçüncü uygulamanın işleyiş süreci Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4.

Üçüncü Uygulama (30.12.2009 ve 31.12.2009 Tarihlerinde Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin İşleyiş Süreci)

Tarih ve Gün	30.12.2009- Çarşamba (2 Ders Saati) 31.12.2009-Perşembe (1 Ders Saati)
Saat	15.15-15.55 / 16.00-16.40 / 08.40-09.20
Birinci Ders Süresi	31.05"
İkinci Ders Süresi	44.12"
Üçüncü Ders Süresi	39.31"
Süreç	
Birinci Ders	
Öğrencileri selamlama	
Öğrencilere yapılacak etkinliğe ilişkin bilgi verme	
Oyunlarımız konulu eğitsel oyunu uygulama	
Grup bilincini oluşturmaya yönelik açıklamalar yapma	
Gruplardan resimlerini planlamalarını isteme ve alınan ortak kararı paylaşma	
Resimleme çalışmasında kullanılacak teknikle ilgili bilgi verme	
Resimleme çalışmasını başlatma	
İkinci Ders	
Resimleme çalışmasına devam etme	
Üçüncü Ders	
Öğrencilerin yarım kalan resimlerini tamamlamalarını sağlama	
Değerlendirme	
Grup değerlendirme formlarının doldurulması	
Dersi bitirme	

Bu uygulama ile ilgili geçerlik komitesi 04.01.2010 tarihinde toplanmıştır. Geçerlik toplantısında komite üyeleri üçüncü uygulamaya ilişkin video kayıtlarının izlemişler, uygulama aşamasında resimleme çalışmalarının masa yerine duvarda gerçekleştirilmesinin doğru bir karar olduğu görüşünde hemfikir olmuşlardır. Araştırmacı uygulamaya yönelik düşüncelerini günlüğüne şu şekilde yansıtmıştır:

(...) Bu hafta resimleme çalışmalarını masa yerine duvarda gerçekleştirdik. Duvarda yapılan uygulama çalışmasını öğrenciler çok sevdi. Masa üzerinde uygulama çalışmalarından kaynaklanan birçok sorun çözüme ulaştı. Bu uygulama ile gruplar arasında da iletişim attı. Keşke bütün uygulamalarımı duvar yüzeyinde gerçekleştirseydim (AG, 31.12.2009).

Öğrenciler, uygulamama sonrasında 31.12.2009 tarihinde yapılan görüşmelerde duruma ilişkin düşüncelerini şu şekilde belirtmişlerdir:

- AÖ : Bu hafta uygulamaya yönelik değişiklikler yaptık. Bunlar neler?
İsmail : Duvar da çalıştık bu hafta.
AÖ : Duvar da çalışma yapmak sence nasıldı?
İsmail : Duvar da çalışmak daha güzeldi, ayakta çalışmak güzel, bir de resmi görmek için kaldırmak gerekiyordu önceden. Bunda eşyalar resmi kapatmıyor.

AÖ : Masada ve duvar da uygulamalar yaptık. Bunların farklarından bahsedebilir misin?
Melis : Masada çalışırken sürekli yer değiştirmek zorunda kalıyorduk ama duvar da yaparken değiştirmek zorunda kalmadık.

Uygulamaya ilk olarak konuya giriş yapılarak başlanmıştır. Bu kısımda öğrencilerle oyunun ne olduğu tartışılmış ve öğrencilerin sevdiği oyunlarla ilgili konuşulmuştur. Sonrasında her uygulamada olduğu gibi öğrencilerden gruplarının isimlerini konu ile ilişkilendirerek değiştirmeleri istenmiştir. Öğrencilere grup isimlerini belirlemeleri için süre verilmiştir. Gruplardan belirledikleri isimleri verilen kağıtlara yazmaları istenmiş ve isimler resimleme yüzeyinin üst kısmına yapıştırılmıştır. Bu şekilde her grubun yeri belirlenmiş ve uygulama esnasında grup isimleri daha çok kullanılmıştır.

Konuya giriş yapıldıktan sonra öğrencilerle eğitsel bir oyun gerçekleştirilmiştir. Eğitsel oyun sürecinde her grup bir oyun seçmiş ve seçtikleri oyunu tahtada hiç konuşmadan hareketlerle canlandırmışlardır. Diğer gruplar ise canlandırılan oyunu tahmin etmeye çalışmışlardır. Öğrencilerin bu uygulamaya çok istekli katıldıkları gözlenmiştir. Geçerlik komitesi üyeleri öğrenciler için eğitsel oyunların motivasyonu artırmak için iyi bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir (Geçerlik Komitesi Toplantısı, 04.01.2010).

İkinci aşamada gruplardan sürece yönelik plan yapmaları istenmiş ve bu planlamalar yazılı ve sözlü olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerden bütün grup üyelerinin fikirlerinin alınması ve son olarak ortak kararlar alınması istenmiştir. Öğrencilere zaman verilmiş ve grup üyeleri aralarında tartışıp ortak kararlar almışlardır. Grup sözcüleri araştırmacı ve diğer gruplarla ortak kararları paylaşmıştır. Diğer grup üyelerinden de eklemek istedikleri düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Bu sürece ilişkin geçen diyaloglardan biri şu şekildedir:

- AÖ : Evet çocuklar! Saklambaç grubunun sözcüsü Rana bize ortak planlarını açıklayacak. Dinleyelim bakalım.
- Rana : Öğretmenim biz ormanda dağları ve ırmağı; ağaçların arasında mendil kapmaca ve saklambaç oynayan çocukları çizeceğiz.
- AÖ : Güzel (30.12.2009-1.ders-22.38"-23.02").

Ardından uygulamaya yönelik ve teknik konularla ilgili bilgiler verilmiş ve küçük gruplarla resim çalışması uygulaması için öğrencilerin duvarda resim yapacakları yerlere gitmeleri istenmiştir. Gruplar resimleme alanlarına geçtiklerinde yüzey üzerinde, alınan kararları nasıl uygulayacaklarına dair fikir alışverişinde bulunmuşlar ve düşüncelerini nasıl resimleyeceklerine karar vermişlerdir. Bu durum grup içi etkileşime iyi bir örnektir. Uygulama sırasında zaman zaman grup üyelerinden geri çekilip resimlerini incelemeleri istenmiş ve grup resmi ile ilgili konuşulmuş ve grup üyelerinin fikirleri alınmıştır.

Son olarak değerlendirme süreci gerçekleştirilmiş ve grup üyeleri ve diğer öğrencilerden duvar yüzeyinde bulunan grup resminin yanına gelmeleri istenmiştir. Grup resmini, önce grup üyelerinin belirlemiş olduğu grup sözcüsü sonra diğer grup üyeleri betimlemiştir. Betimleme işlemi gösterme çubuğu kullanılarak yapılmıştır. Her grubun resmi ile ilgili diğer gruplardan da görüş alınmıştır. Bu şekilde diğer öğrenciler de sürece katılmaya çalışılmıştır. Sonrasında her öğrenciden “Grup Değerlendirme Formu”nu doldurmaları istenmiştir.

3.2. Küçük Grup Çalışmalarının Grup İçi Etkileşimi ve Sürecin Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın yapıldığı 4/A sınıfı 17 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 7’si kız 10’nu erkektir. Kız öğrencilerden iki öğrenci Hale ve Şevval okula taşınmalı şekilde geldikleri için Görsel Sanatlar egzersiz derslerine katılamamışlardır. Bu yüzden Görsel Sanatlar derslerinde, öğrencilerin katılamadığı derslere yönelik hatırlatmalar yapılmıştır. Bu iki öğrenci derslerde ilgili ve istekli oldukları için grup içi etkileşim sayesinde sürece dahil olmuşlardır.

Etkin bir sınıf yönetimine ilişkin olarak çoklu zeka teorisi, grup oluşturma konusuna yönelik, geleneksel olarak sınıflarda oluşturulan seviye sınıflarının aksine, heterojen grupların işbirlikçi çalışmalarda daha etkili ve başarılı olduklarını savunmaktadır

3.2.1. Birinci Grubun Grup İçi Etkileşimi ve Sürecin Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular

49

Çizelge 5.
Birinci Grubun Genel Özellikleri

Öğrencinin Adı	Öğrencinin Ailevi Durumu	Öğrencinin Kişisel Özellikleri	Öğrencinin Küçük Grup Çalışmasında Sergilediği Tavır
Gaye	Gaye'nin babası işçi, annesi ev hanımı ve ikisi de ilköğretim mezunudur.	Genel olarak derslerde içine kapanık bir izlenim sergileyen Gaye; çevresine karşı saygılı, yardımsever ve sosyal etkinliklere katılmayı seven bir öğrencidir. Üzerine aldığı görevleri yerine getirmeye çalışan sorumluluk sahibi bir öğrencidir.	Uygulamalarda diğer grup üyeleriyle uyumlu bir tavır sergilemiş, grubu iletişim kurmaya yönlendirmiş ve grup resmi üzerinde etkili olmuştur.
Şevval	Annesi ve babası ilköğretim mezunu, babası çiftçilikle uğraşmakta annesi ise ev hanımıdır. Şevval'in beş kardeşi vardır.	Okula taşınmalı servisle gelen bir öğrencidir. Girişken bir yapıya sahip olan Şevval'in arkadaşları ile iletişimi güçlüdür.	Şevval grup içinde her uygulamada iki derse katılamamasına rağmen süreci hızlı bir şekilde anlamış ve grup içinde aktif rol oynamıştır.
Ahmet	Ahmet'in anne ve babası iki yıldır ayrı yaşamaktadırlar. Ahmet'in kendinden küçük bir kardeşi vardır. Anne ve babası ilköğretim mezunu ve annesi ev hanımı babası ise işçidir.	Anne ve babasının ayrılığı Ahmet'in içine kapanmasına ve sessiz, çevresine karşı duyarsız ve dikkati çabuk dağılan bir öğrenci olmasına sebebiyet vermiştir. 3. sınıfta Eskişehir'e annesinin yanına nakil gitmiştir. Ancak 4. sınıfta tekrar babasının yanına gelmiştir. Babası, Ahmet ve kendinden küçük kardeşi ile çok fazla ilgilenememektedir. Dönem başında arkadaşları ile çok fazla iletişim kurmayan ve diğer derslere katılmayan Ahmet'in resim yapmayı çok sevdiği için Görsel Sanatlar derslerine istekli bir şekilde katıldığı gözlenmiştir.	Küçük grup çalışmalarında arkadaşları ile iletişim kurmuş ve grup resminde etkili çizimler yapmış ve yaratıcı fikirler geliştirmiştir, ancak kimi zaman dikkat dağınıklığı gözlenmiştir.
Alper	Alper'in annesi ev hanımı ve ilkokul mezunudur, babası ise ortaöğretim mezunu ve çiftçilikle uğraşmaktadır.	Aldığı sorumlukları yerine getiren, başarılı, dikkat çekmek için çabalayan, arkadaşları ile iletişimi iyi olan bir öğrencidir. Dikkatli, ilgilidir ve ilgiyi kendisine çekmek için çabalamaktadır.	Küçük grup çalışmasında süreçlere yön veren öğrencilerden biridir.

Birinci uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise “Deniz Altında Yaşam”dır. Şevval ilk iki derse okula taşınmalı servisle geldiği için katılmamıştır. Öğrenci kişisel bilgi formundan edinilen bilgilere göre Ahmet hariç diğer grup üyeleri daha önce hiç deniz

görmemişlerdir. Uygulamanın birinci dersinde gösterilen “Denizin Renkli Dünyası” isimli sunu ve yapılan incelemeler grup üyelerinin dikkatini çekmiş, öğrencilerin hepsinin sürece aktif katıldığı gözlenmiştir. İkinci derste araştırmacı tarafından gruplar oluşturulmuş, teknik ve konu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Grup üyelerinden resimlerini planlamaları istenmiştir. İsim belirleme sürecinde grup üyeleri isimlerini, “Renkli Balıklar” olarak belirlemişlerdir.

Resimleme süreci başladığında daha çok Gaye ve Alper ne yapacaklarına dair paylaşımda bulunmuşlardır. Ahmet bu paylaşımlara tepkisiz kalmıştır. Resimleme çalışmalarına başladıklarında Gaye ve Alper arasında fikir alışverişi sürmüş, ancak Ahmet kendi önündeki bölgeyi resimlemeye başlamıştır. Öğrenciler belli bir süre belirledikleri alanlara resimleme yaptıktan sonra araştırmacının yer değiştirmeye yönelik verdiği telkinlere kulak vermişler ve Ahmet ve Alper yer değiştirerek farklı bölgeleri resimlemeye başlamışlardır. Araştırmacı zaman zaman dikkati dağılan Ahmet’e çalışma ile ilgili sorular yönelterek ilgisini resme yoğunlaştırmaya çalışmıştır. Benzer bir durumda Araştırmacı ile Ahmet arasında şu diyalog geçmiştir:

AÖ	: Ahmet bu balığı çok sevdim. Nasıl bir balık bu?
Ahmet	: Öğretmenim bu renk renk dokuları olan bir balık.
AÖ	: Güzel. Peki, burada ahtapot mu yapıyorsun? (30.12.2009-1.ders-22.38"-23.02").
Ahmet	: Evet öğretmenim. Ama daha bitmedi.
AÖ	: Güzel gidiyor, bitmiş halini merak ediyorum (16.12.2009-2.ders-17.41"-18.28").

Dersin sonuna doğru Ahmet diğer arkadaşları ile iletişim kurmaya başlamıştır. Alper balık yiyen köpek balığı yapmaya karar verince Ahmet’te bu fikri beğenmiş ve başka bir köşeye köpek balıkları çizmiştir. İkinci derste genel olarak grup iletişimi diğer gruplara göre zayıftır. Üçüncü derste sürece Şevval dahil olmuştur. Şevval’in sürece katılması ile grup etkileşiminde artış gözlenmiştir. Gaye grubu ortak kararlar almaya yönlendirmiş ve zaman zaman resmin tümüne yönelik yorumlar yapmış ve diğer arkadaşlarının fikirlerini almıştır. Değerlendirme sürecinde grup üyelerinin belirlediği grup sözcüsü Alper, resimlerini betimlemeye başlarken önce bireysel olarak neler yaptıklarından, sonrasında da ortak uygulamalardan bahsetmiştir. Grubun ilk resim çalışması Resim 3’te görülmektedir. Grup sözcüsü Alper, resimlerini şu şekilde anlatmıştır:

Alper : Gaye balon balığı yaptı, sonra Ahmet yapraktan bir balık yaptı, kılıç balıkları yaptım, buraya deniz kaplumbağası yaptık, ahtapotlar yaptık, Şevval şuraya denizatu yaptı ve yosunlar yaptık. Şurada köpek balığı, bir balığı yiyor. (17.12.2009-3.Ders- 36.45"-38.49").

Resim 3'te figürlerin büyük ve çeşitli olarak ifade edilmesi resme canlılık katmıştır. Artık malzemelerin kullanımı pastel boya tekniğine göre geri planda kalmıştır. Artık malzemelerle çalışmayı özellikle Ahmet tercih etmiştir. Grup deniz altının atmosferini değişik canlılar bitkiler ve kayalar çizerek yansıtmaya çalışmıştır. Resimde ilk ders izletilen sununun etkileri görülmektedir. Özellikle incelenen iki tür balon balığı da resmedilmiştir. Öğrenciler figürlerin çoğunu gülümseyen, neşeli bir biçimde resimlemişlerdir. Resmedilen figürler arasında küçük-büyük, açık-koyu gibi değerler görselliği güçlendirmektedir.

52

değiştirme sürecinde, üç grup üyesinin de fikir beyan ettiği ve belirlenen seçenekler arasında tartıştıkları ve ortak bir karar belirledikleri gözlenmiştir. Grup üyeleri grup isimlerini “Nehir” olarak değiştirmiştir. Eğitici oyun etkinliğinde grup üyelerinin oldukça eğlendiği ve sürece etkin bir şekilde katıldıkları gözlenmiştir. Araştırmacının Alper ile, uygulama sonrasında, 24.12.2009 tarihinde yaptığı görüşmede eğitici oyun etkinliğine yönelik şu diyaloglar geçmiştir:

- AÖ : Biz bu hafta nasıl bir oyun oynadık?
Alper : Ormanlarla ilgili bir oyun oynadık. İlk önce biz bir aile olduk, gruplar yani. Birbirimizi bırakmadık. Tehlikeler geldi. Bizde elimizi bırakmadık.
AÖ : Siz ne ağaçları oldunuz?
Alper : Bizim grup çam ağaçları olduk.
AÖ : Peki, bu oyunun beğendiğin ve beğenmediğin yönlerinden bahsedebilir misin?
Alper : Bu oyunda birbirimizi bırakmamamız ve kendimize güvenmemiz çok güzeldi. Beğenmediğim yönü yok, çok eğlenceliydi.

Hayal kurma etkinliği sonrası grup üyeleri düşüncelerini paylaşmışlar ve Gaye’yi grup yazıcısı seçerek araştırmacının dağıttığı kağıtlara resimsel süreçlerini yazılı olarak planlamışlar ve sonrasında sözel olarak ifade etmişlerdir. Ahmet’in planlama sürecine ilgisiz kaldığını gözlemleyen araştırmacı sürece katılarak, Ahmet’in planlama sürecine katılmasını sağlamıştır. Grup sözcüsü Alper ortak kararlarını şu şekilde açıklamıştır:

- AÖ : Evet çocuklar! Nehir grubu bize nasıl bir resim planladıklarını anlatıyor.
Alper : Biz; ağaçlar, yağmur, güneş, dağ ve çimenler çizeceğiz.
AÖ : Peki nasıl bir kompozisyon düşünüyorsunuz?
Alper : Buralara çam ağaçları yapacağız, şu kısma gökkuşağı yapacağız (23.12.2009-1.Ders- 21.46"-22.49").

Grubun, resimleme sürecine yönelik aldığı ortak kararları uyguladıkları gözlenmiştir. Resimleme sürecinde grup üyelerinin tekniği uygulama konusunda birbirleri ile yardımlaştıkları gözlenmiştir. Ahmet’in bu uygulamada fikirlerini arkadaşları ile daha fazla paylaştığı gözlenmiştir. Grup üyelerinin önceki uygulamaya göre daha fazla yer değiştirdiği ve farklı alanlara çalıştıkları tespit edilmiştir. Üçüncü dersin başlarında Ahmet’in biraz ilgisiz olduğu gözlenmiştir. Ancak araştırmacı duruma müdahale etmeden grup üyelerinin çalışmaya yönelik tartışmalarında Ahmet de fikir beyan etmiş ve sonrasında sürece etkin bir şekilde katılmaya başlamıştır. Şevval’in bu derste sürece katılması hızlı bir şekilde gelişmiştir. Şevval grup üyeleri ile etkili bir şekilde iletişime geçmiş ve sürece dahil olmuştur. Araştırmacı, resimleme çalışmaları sırasında, grup

resmini masa yüzeyinden kaldırmış ve öğrencilerin karşıdan görebilecekleri bir noktaya yerleştirmiştir ve grubun resimle ilgili fikirlerini almıştır. Araştırmacı ve grup arasında geçen diyalog şu şekildedir:

- AÖ : Evet nehir grubu resminiz nasıl gidiyor?
Grup : Güzel!
AÖ : Planlarınıza göre yapmadığınız, eksik kalan yerler var mı?
Alper : Şu kısma hayvanlar yapacağız, çimenler yapacağız.
Ahmet : Ağaçlara meyveler çizeceğiz (24.12.2009-3.Ders- 6.20"-7.30").

Resim 4’de görüldüğü gibi; öğrenciler resmi bir bütün olarak algılamışlar ve bir önceki uygulamaya göre, üyeler arasında iletişim arttığı için, daha planlı bir resim karşımıza çıkmıştır.

Resim 4. Birinci Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 4’de kompozisyon oldukça etkilidir. Gökkuşağı ve su resimde ilgi çekici alanlar oluşturmuştur. Zıtlıklar arasındaki denge çok güzel ifade edilmiştir. Ağaçlar ve sol köşedeki hayvanlar ve diğer nesneler arasındaki ilişkiler resimde perspektif

düzenlemelerinin varlığına işaret etmektedir. Negatif-pozitif baskı tekniği oldukça etkili bir şekilde kullanılmıştır. Akrilik boya ile negatif pozitif baskıların pastel boya ile birlikte kullanımı ifadeyi zenginleştirmiştir. Resimde geometrik düzenlemeler oldukça belirgindir. Grup üyeleri, resimlerini betimlerken, dondurma ağaçları olarak adlandırdıkları ağaçları göstermişlerdir. Grup üyeleri, bu ağaçları Ahmet'in çizdiğini belirtmişlerdir. Bu ağaçlar sağ köşede turuncu ve kenarlarında kontur kullanılmış olanlardır. Ahmet, bu ağaçları, diğer ağaçlarla zıtlık oluşturacak renklerle boyamış ve belirgin hale getirmek için çevresinde kontur çizgileri kullanmıştır. Değerlendirme sürecinde Şevval, Ahmet'in fikrini beğendiğini ve kendi dondurma ağacını sol alt köşeye çizdiğini belirtmiştir.

Üçüncü uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise "Oyunlarımız"dır. Şevval ilk iki derse okula taşınalı servisle geldiği için katılmamıştır. Araştırmacı konuya giriş yapmış ve giriş kısmında grup üyelerinden Ahmet'in çok istekli olduğunu ve sürece çok aktif katıldığını gözlemiştir. Eğitsel oyunda grup iyi bir performans sergilemiştir. İlk derste grup isimlerini değiştirme sürecinde üç grup üyesinin de fikir beyan ettiği, belirlenen seçenekler arasında tartıştıkları ve ortak bir karar belirledikleri gözlenmiştir. Grup, isimlerini "Körebe" olarak değiştirmiştir. Planlama sürecinde bütün üyeler fikir belirtmişler ve planlarını yazılı ve sözlü olarak ifade etmişlerdir. Grup, sözcüsünü diğer üyelerin de bu görevi yapmak istediklerini belirtmeleri üzerine değiştirme kararı almış ve yeni grup sözcüsü Gaye olmuştur. Grup sözcüsü Gaye, ortak aldıkları kararı şu şekilde ifade etmiştir:

AÖ : Evet, Körebe Grubu, aldığınız kararları paylaşıyor musunuz?
Gaye : Biz körebe, saklambaç, basketbol oyunlarını resimleyeceğiz (30.12.2009-1. Ders- 21.47"-22.24").

Grubun resimleme çalışmalarında ortak kararlarını uyguladıkları gözlenmiştir. Resimleme çalışmalarında, uygulamanın duvarda yapılmasının, grup içi iletişimi artırdığı gözlenmiştir. Grup üyelerinin duvar yüzeyinde resim uygulamalarına aktif katıldıkları gözlenmiştir. Özellikle Ahmet'in, uygulama süresince, grup arkadaşları ve diğer grup üyeleri ile iletişiminin yoğunlaştığı gözlenmiştir. Uygulama sonrasında 31.12.2009 tarihinde yapılan görüşmede Gaye, uygulamaya yönelik değişikliklerle ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

- AÖ :Gaye, bu hafta önceki uygulamalara göre resimlerimizi değişik bir yerde yaptık, değil mi?
Gaye : Duvarda çalıştık öğretmenim.
AÖ : Peki bu değişiklikle ilgili ne düşünüyorsun?
Gaye : Öğretmenim, duvarda çalışmak daha güzeldi. Masada çalışırken yine ayakta çalışıyoruz.

Üçüncü derste Şevval'in guaj boya getirmesi, üyelerin bu boya üzerine yoğunlaşmalarını ve bu malzeme ile neler yapabileceklerine dair konuşmalarını sağlamıştır. Guaj boya ile, daha çok fon üzerinde değişiklikler yapmışlardır. Resim 5'de grubun üçüncü uygulama sonrasında yapmış olduğu resme yer verilmiştir:

Resim 5. Birinci Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 5'de öğrenciler değişik oyunları resimlemişlerdir. Resim, kompozisyon yönünden zayıf olmasına rağmen, renkler oldukça etkili kullanılmıştır. Renkler üst üste sürülmüş ve değişik tonlarda renk karışımları oluşturulmuştur. Ufuk çizgisi çok yukarıda olduğu için, kuşların ve gökkuşağının arka planı, kara düzleminde yer almıştır.

Genel atmosfer görünümünün aksine, bulutlar mavi, gökyüzü beyaz ifade edilerek negatif bir görünüm oluşturulmuştur. Ağaçların bulunduğu kısımda, saklambaç oynayan figürler ile diğer figürler arasında ve ağaçların arasındaki ilişkiler perspektif kaygısının varlığına işaret etmektedir.

Araştırmacı, birinci grupta, grup içi etkileşimin ilk uygulamadan itibaren geliştiği ve grup üyelerinin, gruplarını giderek daha çok benimsediklerini gözlemiştir. İlk uygulamadan itibaren sürece yönelik yapılan iyileştirmeler, grup içi etkileşimi güçlendirmiştir. Grup üyelerinin birbirlerinin farkında olmaları ve dikkate almalarında uygulamanın ısınma adımı olarak nitelendirebileceğimiz eğitsel oyunların büyük katkısı olmuştur. Birinci grup üyelerinin birbirleri ile ilişkileri oldukça saygılı sürmüş ve belirlenen sorunlara demokratik çözümler bulmuşlardır. Her uygulama sonrasında grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Bütün üyeler bulunan ifadelere olumlu dönüt vermiştir.

3.2.2. İkinci Grubun Grup İçi Etkileşimi ve Sürecin Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular

Bu grubu oluşturan öğrenciler İsmail, Can, Çağatay ve Nurgül’dür. Araştırmacının gözlemleri ve kişisel bilgi formlarından edinilen bilgilere göre bu öğrencilerin genel özellikleri Çizelge 6’da belirtilmiştir:

Çizelge 6.
İkinci Grubun Genel Özellikleri

Öğrencinin Adı	Öğrencinin Ailevi Durumu	Öğrencinin Kişisel Özellikleri	Öğrencinin Küçük Grup Çalışmasında Sergilediği Tavır
İsmail	Annesi ilköğretim mezunu ve ev hanımı, babası ise ortaöğretim mezunu ve memur olarak çalışmaktadır. İsmail'in dört kardeşi vardır. Yaz tatillerini genellikle kasabada geçirmektedir.	Çevresine karşı saygılı ve yardımsever bir öğrencidir. Kendine oldukça güvenen bir yapısı vardır. Genel olarak her alanda başarılıdır. Sosyal etkinliklere katılmayı sevmektedir.	Grup arkadaşları ile uyumlu bir tavır sergileyen İsmail çoğu zaman fikirlerini gruba kabul ettirmiştir. Grup içi anlaşmazlıklarda aktif rol oynamış, durumun çözümü için uzlaşmacı bir tavır sergilemiştir.
Can	Annesi ve babası ilköğretim mezunu, annesi ev hanımı babası ise memur olarak çalışmaktadır. İki kardeşi vardır.	İlgi düzeyi düşük, sorumluluk bilinci az ve arkadaşlarının dikkatini dağıtıcı davranışlarda bulunan bir öğrencidir.	Süreçte bazen yaratıcı düşünceler ortaya atmıştır. Grup içinde çoğu zaman grup üyelerinin düşüncelerini değerlendirmeden hareket etmiş, düşüncelerini kabul ettirmek için arkadaşları ile tartışmıştır.
Çağatay	Annesi ve babası ilköğretim mezunu ve annesi ev hanımı, babası ise memurdur. İki kardeşi vardır.	En belirgin özellikleri ciddiyeti, düzeni ve sorumluluk sahibi oluşudur. Görsel algılarını yaratıcı süreçlerle birleştirip, kullandığı malzeme ile yüzey üzerinde çok etkili bir şekilde ifade etmesi ile göze çarpmaktadır. Çok iyi bir gözlemcidir. İzlenimlerini lekesele, çizgisel ve noktasal olarak renkli ve zengin imgelerle ifade etmektedir.	Grup resminde kompozisyonun etkili bir hal almasında, renklerin, lekesele değerlerin ifadesinde önemli rol oynamıştır.
Nurgül	Babası ve annesi ilköğretim mezunu, annesi ev hanımı babası ise inşaat ustasıdır. Üç kardeşi vardır.	Oldukça sessiz ve çekingen bir izlenim bırakan Nurgül resimlerini yaparken duyduğu istek ile dikkat çekmektedir. Sınıfta oldukça az konuşmasına karşın kendisine söz aldığı anda düşüncelerini açık ve anlaşılır biçimde ifade etmekte ve farklı yaklaşımlar sunmaktadır.	Grup çalışmalarının başlarında çekingen bir tavır sergileyen grup ile etkileşime girmemiştir. Ancak sonraki süreçlerde arkadaşları ile iletişim kurmuş ve sürece yönelik fikir beyan etmiştir.

Birinci uygulama üç dersten oluşmuştur; konusu ise “Deniz Altında Yaşam”dır. Öğrenci kişisel bilgi formundan edinilen bilgilere göre Nurgül ve Can daha önce hiç deniz

görmemiştir; Çağatay ve İsmail ise daha önce denizi görmüştür. Uygulamanın birinci dersinde gösterilen “Denizin Renkli Dünyası” isimli sunu ve yapılan incelemeler, grup üyelerinin dikkatini çekmiş, öğrencilerin hepsinin sürece aktif olarak katıldığı gözlenmiştir. İkinci derste araştırmacı tarafından gruplar oluşturulmuş, teknik ve konu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Grupların resimlerini planlamaları istenmiştir. Gruplar isim belirleme sürecinde gruplarının isimlerini “Katil Balinalar” olarak belirlemişlerdir. İsim belirleme sürecinde Can baskın bir rol oynamış ve fikrini kabul ettirmiştir. Resimleme süreci başladığında grup içi etkileşim en fazla Can ve İsmail arasında gerçekleşmiştir. Bazen bu etkileşime Çağatay da katılmış ancak Nurgül bu sürece hiç katılmamıştır. Grup üyelerinin birbirini çok fazla dinlememesi grup üyelerini ikili iletişime yöneltmiştir. Can’ın sesli bir şekilde gruba yönelttiği soruya sadece İsmail karşılık vermiş ve birlikte çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Bu diyalog şu şekilde gerçekleşmiştir:

Can : Ben zürafa balığı yapacağım da, nasıl yapacağım?
İsmail : Şimdi uzun bir kağıt kes, gövdesini de yuvarlak yaparsın.
Can : Yapacağım da, çizemedim ki.
İsmail : Çizmeden, kağıtlardan kesip oluştur.
Can : Çizme şeklinde bir balık yapacağım (16.12.2009-2..ders-35.27"-36.48").

Can planladığı gibi Resim 4’te yer alan grup resminin sağ alt köşesine, çizme şeklinde bir balık çizmiştir. Can’ın çizgisel çalıştığı ve yüzeyleri renklendirmediği gözlenmektedir. Nurgül bütün uygulama boyunca dışa kapalı bir şekilde, bireysel olarak çalışmasını sürdürmüştür. İlk uygulama sonrasında 17.12.2009 tarihinde Can ile yapılan görüşmede grup içi etkileşim ile ilgili şu bilgileri vermiştir:

AÖ : Grupta nasıl bir işbölümü yaptınız?
Can : İlk önce İsmail’le konuştuk ahtapot yapalım diye.
AÖ : Planlama yaparken, sadece İsmail’le mi konuştun, diğer grup üyeleriniz Çağatay ve Nurgül’le konuşmadın mı?
Can : Hayır.
AÖ : Niçin Sadece İsmail’le konuştun?
Can : Yani.... Yanımda olduğu için.

Resimleme çalışmalarının başlarında, bütün grup üyeleri kendi önlerindeki bölgelere çalışma yapmaya başlamışlar ve resim çalışmaları bitene kadar çok fazla yer değiştirmemişlerdir. Sürecin ilerleyen zamanlarında grup içi etkileşim artmış; Can, İsmail ve Çağatay resimle ilgili yeni planlar geliştirmişler ve resimle ilgili yeni kararlar

almışlardır. Nurgül'ün bu sürece de katılmadığı gözlenmiştir. Araştırmacı uygulama sırasında Nurgül'ün grup üyeleri ile etkileşime girmediğini gözlemlemiş ve onu sürece dahil etmek için İsmail'in araştırmacıya olan sorusundan, bütün grubu haberdar etmeye çalışmıştır:

- İsmail : Öğretmenim, buraya bu malzemeyi kullanarak, şu şekilde yapıştırarak balık yapabilir miyim?
AÖ : Olabilir tabi ki. Grup arkadaşlarıyla paylaş bakalım bu fikrini. Evet çocuklar, Nurgül arkadaşımızın bir fikri var, dinleyin bakalım.
İsmail : Bunu böyle yapıştırılsın, arkasına şöyle uzun bir kuyruk yapalım, şu kısmını da keseriz ne dersiniz?
Nurgül : Olabilir.
Can : Olabilir (16.12.2009-2. ders-09.52"-10.08").

Resimleme sürecinde Çağatay yer değiştirmiş ve Resim 6'da yer alan grup resminde görebileceğimiz, sağ üst köşeden gelen balık sürüsünden birkaç balığı resmin diğer bölgelerine taşımıştır. Nurgül ise, resimleme sürecinde, sol üst köşede bulunan ve "damlacıklı kalp balığı" olarak isimlendirdiği figürü yapmakla uğraşmıştır. Can ile İsmail ise yer değiştirmekten kaçınmış ve kendi önlerindeki bölgelere resim yapmışlardır. Ancak fonu oluştururken, resimlerini bütün olarak değerlendirmişler ve renk karışımlarına yer vermişlerdir. Değerlendirme sürecinde grup üyelerinin seçmiş olduğu grup sözcüsü İsmail Resim 6'da yer alan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Katil Balina grubu neler yapmış öğrenelim.
İsmail : İlk önce, grubumuzun ismi gibi, şuraya bir katil balina yaptık. Sunuda incelediğimiz balık sürülerinden yola çıkarak balık sürüsü yaptık öğretmenim. Yengeçler yaptık. Burada, güneşin yansımalarını yaptık. Ortada denize atılmış bir ağ çizdik ve ağa yakalanmış bir balık... Katil Balina onu yiyor öğretmenim. Burada ahtapotlar sürüsü. Öğretmenim, burada balon balığı yaptık. Bir de farklı olarak, deniz devi yaptık.
AÖ : Hayal ettiniz ve yaptınız, çok güzel olmuş. Bana şu kısmı anlatabilir misin?
İsmail : O damlacıklı kalp balığı (17.12.2009-3.ders -32.45"-35.32").

Resim 6. İkinci Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 6’da yer verilmiş olan, ikinci grubun ilk resminde kompozisyon düzenlemesi oldukça etkilidir. Öğrenciler konuyu hayal güçlerini kullanarak hikayeletirmişler ve resimlemişlerdir. Artık malzeme kullanımı çok iyi olmasına rağmen pastel boya tekniğinin kullanımı zayıf kalmıştır. Resimde figür çeşitliliği göze çarpmaktadır. Öğrenciler ayrıca hayali figürler de resimlemişlerdir. Bunlardan biri ortada, balık ağının hemen sağında bulunan deniz devidir. Ancak görsel ifade yönünden zayıf olduğu için geri planda kalmıştır. Resmin en etkili kısmı Çağatay’ın yapmış olduğu, sağ üst köşeden merkeze doğru gelen balık sürüsüdür. Bu kısım incelendiğinde dokusal, noktasal ve çizgisel değerlerin yanı sıra zıtlıkların oluşturduğu ritmik bir ifade vardır. Nurgül’ün ise bütün uygulama süresince yer değiştirmeden aynı bölgeyi resimlediği gözlenmiştir.

İkinci uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise “Sınıf Ormanımız”dır. Can, rahatsız olduğu için bu uygulamaya katılmamıştır. İlk derste, grup isimlerini değiştirme sürecinde üç grup üyesinin de fikir beyan ettiği, belirlenen seçenekler arasında tartıştıkları ve ortak bir karar belirledikleri gözlenmiştir. Grup üyeleri grup isimlerini

“Doğa” olarak değiştirmiştir. Eğitici oyun etkinliğinde, grup üyelerinin oldukça eğlendiği ve sürece etkin bir şekilde katıldıkları gözlenmiştir. Hayal kurma etkinliği sonrası grup üyeleri düşüncelerini paylaşmışlar, Nurgül’ü grup yazıcısı seçerek araştırmacının dağıttığı kağıtlara resimsel süreçlerini yazılı olarak planlamışlar ve sonrasında sözel olarak ifade etmişlerdir. Nurgül’ün grubu kabulü, kendini ifade etmesi, diğer arkadaşlarının düşüncelerini dikkate almaya yönelmesi için birtakım eylem planları geliştirilmiştir. Nurgül’ün uygulamanın eğitici oyunlarla ısınma ve planlama uygulaması sonrasında grubun varlığı ile ilgili bir kabullenme yaşadığı gözlenmiştir. Araştırmacı Nurgül’ü grup ile etkileşime yönlendirmeye çalışmış ve olumlu dönütler almıştır. Bu diyaloglardan biri şöyledir:

- Nurgül : Öğretmenim, bununla ağaç yapabilir miyim?
AÖ : Tabi ki. Nasıl bir ağaç yapacaksın?
Nurgül : Yuvarlaklardan oluşan bir ağaç.
AÖ : Evet, Doğa Grubu üyeleri! Nurgül bir kalıp oluşturmuş ve ağaç yapmak istiyor. Paylaşın bakalım, nasıl bir ağaç yapacak? Paylaş Nurgül, nasıl bir ağaç düşünüyorsunuz?
Nurgül : Bu kalıpla bir ağaç yapmak istiyorum.
İsmail : Tamam, en sonda ince ağaçlar yapacaktık ya? O kısma yapalım o zaman. (23.12.09-2. ders-03.18"-3.58").

Öğrenciler, oynanan eğitici oyunu hikayeleştirerek resimlemişlerdir. Bu süreçte İsmail’in grubun üstünde etkisi çok yoğundur. Fikirlerini diğer üyelere kabullendirmiştir. Resimleme sürecinde grup üyelerinin tekniği uygulama konusunda birbirleri ile yardımlaştıkları gözlenmiştir. Grup, etkili bir şekilde çalışmıştır. Nurgül negatif-pozitif baskı tekniğini çok güzel uygulamıştır. Grup Resim 7’de görülebilecek resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Evet, doğa grubu anlatın bakalım resminizi.
İsmail : Öğretmenim, biz şu kısma doğal felaketleri yaptık. Güçlüden güçsüze doğru ağaçları yaptık. En son kısımda ise doğal afetleri küçük çizdik. İki tane mağara yaptık; çünkü hayvanlar oralarda yaşıyor. Buralara hayvanları da çizdik öğretmenim. Buraya ise kayalar yaptık (24.12.2009-3. Ders- 42.19"- 42.58").

Resim 7. İkinci Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 7’de sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanılarak lekesel zıtlıkların oluşturulması, resmin algısını güçlendirmektedir. Malzeme, kapatıcı ve örtücü olarak kullanılmıştır. Farklı tekniklerin bir arada kullanılması, ifadeyi güçlendirmiştir. Negatif-pozitif baskı tekniği resimde etkili bir şekilde kullanılmıştır. Öğrenciler, konuyu oynatılan eğitici oyundan yararlanarak hikayeleştirmişler ve güzel bir anlatım yakalamışlardır.

Üçüncü uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise “Oyunlarımız”dır. Eğitsel oyunda grup, iyi bir performans sergilemiştir. İlk derste grup isimlerini değiştirme sürecinde Can ile Nurgül’ün arasında gerginlik olmuş ve araştırmacı sürece müdahale etmiş, diğer grup üyelerini de sürece katarak demokratik bir ortam yaratmıştır. Araştırmacı ve grup arasında şu diyalog geçmiştir:

Can : Futbol olsun mu?
İsmail : Olabilir.

Nurgül : Ben istemiyorum. Başka bir şey olsun.
Can : Hayır futbol olacak.
Nurgül : Hayır olmayacak.
Çağatay : Zaten başka bir grup futbol ismini aldı.
AÖ : Evet çocuklar sorun nedir?
İsmail : İsmimize karar veremedik. Futbol olsun dedik ama...
AÖ : Bu fikre herkes katılıyor mu?
İsmail : Hayır öğretmenim.
AÖ : O zaman şöyle yapalım mı? Birkaç seçenek belirleyin oylama yapalım.
Grup : Tamam (30.12.2009-1.ders-06.37"-7.45").

Grup üyeleri seçenekler arasında tartışmışlar ve ortak bir karar alarak grup isimlerini “62 Aylık” olarak belirlemişlerdir. Planlama sürecinde bütün üyeler fikir beyan etmişlerdir ve planlarını yazılı ve sözlü olarak ifade etmişlerdir. Grup üyeleri resimleme alanlarına geçtiklerinde yüzey üzerinde planlamalar yapmışlardır. Resimleme çalışmalarında uygulamanın duvarda yapılmasının grup içi iletişimini artırdığı ve üyelerin daha istekli çalıştıkları gözlenmiştir. Resimleme çalışmasının duvar yüzeyinde gerçekleştirilmesine yönelik İsmail ile 31.12.2009 tarihinde uygulama sonrasında yapılan görüşmede şu diyalog geçmiştir:

AÖ : Bu hafta uygulamaya yönelik değişiklikler yaptık. Bunlar neler?
İsmail : Duvarda çalıştık bu hafta.
AÖ : Duvarda çalışma yapmak sence nasıldı?
İsmail : Duvarda çalışmak daha güzeldi, ayakta çalışmak güzel, birde resmi görmek için kaldırmak gerekiyordu önceden. Bunda eşyalar resmi kapatmıyor.

Resimleme çalışmaları esnasında Can ile Nurgül arasında bazı gerginlikler gözlenmiştir. Bu durumlara grup üyeleri müdahale etmiş veya grup üyelerinin yetersiz kaldığı noktalarda araştırmacı sürece müdahale etmiştir. Bu durumlardan biri şu şekildedir:

Can : Ne yapıyorsun sen? Onlar körebe oynuyorlar.
Nurgül : Ben sadece çocukların kıyafetlerini renklendiriyorum.
Çağatay : Can, bence böyle renkli renkli güzel oluyor.
Can : Ama onun arkası dönüktü, düdük çizmiş.
AÖ : Can, sorun nedir?
Can : Öğretmenim, bu çocuğun arkası dönük, ama Nurgül ona düdük çizmiş.
AÖ : Olabilir, mesela bazen çok hareket edince veya koşunca bel çantamız varsa yana kayar, kolyemiz varsa sırtımıza doğru kayabilir, neden olmasın? Diğer üyeler! Siz ne düşünüyorsunuz?
Grup : Bizce olabilir.
İsmail :Evet bence o çocuğa düdük çizmesi güzel oldu. Oyunu da bu şekilde başlatabilir (30.12.2009-1. Ders-07.58"-09.07").

Çağatay'ın çok istekli bir şekilde sürece katıldığı ve tamamen konuya odaklandığı gözlenmektedir. Bazı grup üyeleri bu uygulamada grup sözcüsünün farklı olmasını istediklerini belirtmişler ve grup olarak değiştirmeye karar vermişlerdir. Grup sözcüsü olarak belirledikleri Nurgül, grubun resimlediği oyunları tanıtmıştır. Diğer grup üyeleri de resim ile ilgili görüşlerini belirtmiştir. Nurgül Resim 8'de yer alan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Çocuklar! Şimdi 62 aylık grubu bize resimlerini anlatıyor.
Nurgül : Biz grup olarak farklı yerlerde oynayan çocuklar çizmeye karar verdik. Ağaç evler ve havuz yaptık. Şu kısımda körebe oynuyorlar. Şu kısımda ise basketbol oynayan çocuklar var. Zemini hep birlikte değişik renkleri karıştırarak renklendirdik.
AÖ : Diğer üyeler, sizin eklemek veya düzeltmek istediğiniz bir şey var mı?
İsmail : Öğretmenim biz sağ köşeye 62 aylık çizdik, ağaç evler yaptık. Şurada da bir at arabası var.
Çağatay : Kaydırak binen bir çocuk yaptık, şurada sek sek oynayan bir kız var.
Can : Şuraya da müzik dinleyen çocuklar yaptık (31.12.2009-3.ders-31.15"-34.23").

Değerlendirme sürecinde, grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Bütün üyeler bulunan ifadeler için olumlu dönüt vermiştir. Nurgül, formun beşinci maddesi olan “Çalışmalarımız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik” ifadesini “Kısmen” olarak belirlemiştir. Bunun sebebinin Can ile arasında geçen gerginlik olduğu belirlenmiştir. Nurgül ile 31.12.2009 tarihinde uygulama sonrası yapılan görüşmede konuya ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır:

- AÖ : Gruptaki iletişim nasıldı?
Nurgül : Bir şey yapmak istediğimizde iletişim kurduk. Özellikle İsmail arkadaşımız bizimle her şeyi paylaştı. Can arkadaşım ile bazen anlaşılamadık ama sonra grup olarak konuştuk.

Resim 8. İkinci Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 8’da lekese, noktasal ve çizgisel değerler çok etkili bir şekilde kullanılmıştır. Pastel boya tekniği diğer tekniklere göre daha güzel kullanılmıştır. Renkler üst üste sürülmüş ve değişik etkiler yakalanmıştır. Resimde sol alanda bulunan, grubun ağaç ev olarak düşünüp resimlediği kısımda noktasal, çizgisel ve lekese değerleri belirgin şekilde görmek mümkündür. Figürlerde çeşitlilik ve imgesel açıdan yaratıcı süreçler barındıran bir resimdir.

Araştırmacı, ikinci grupta, grup içi etkileşimin ve grup bilincinin aşama aşama gerçekleştiğini gözlemiştir. Can’ın rahatsız olduğu için ikinci uygulamaya katılmaması grup içi iletişimini olumsuz yönde etkilemiştir. Araştırmacı Can’ı grup ile iletişim kurması ve farklı fikirleri değerlendirmesi için grup içinde iletişime yöneltmiştir. Bu yöneltmelerin Can üzerinde olumlu etkileri olduğu ve Can’ın, grubun varlığını dikkate almaya başladığı gözlenmiştir. Grup üyelerinin birbirlerinin farkında olmaları ve dikkate almalarında uygulamanın ısınma adımı olarak nitelendirebileceğimiz eğitsel oyunların büyük katkısı olmuştur. Özellikle Nurgül için eğitsel oyunlar önemli bir adım

olmuştur. Nurgül birinci hafta grup ile iletişim kurmamış ve tamamen bireysel davranmıştır. Bu tavrını resimleme alanını sınırlaması ile belirgin hale getirmiştir. Durum 21.12.2009 tarihinde Geçerlik Komitesi Üyeleri ile paylaşılmış ve komite üyelerince durum değerlendirilmiştir. Komitenin Nurgül'ün grubun farkına varması için önerdiği adımlar izlenmiştir. İkinci uygulama sırasında eğitsel oyun ve planlama süreci için zaman verilmesi ve gruplardan ortak bir karar istenmesi, Nurgül'ün grubun varlığının farkına varması yönünde olumlu adımlar olmuştur. Nurgül'ün bu etkinliklere katıldığı ve sonrasında grup ile etkileşimde bulunduğu gözlenmiştir. İkinci ve üçüncü resimleme çalışmalarında yüzey üzerinde farklı noktalara resimler yapmıştır. Çağatay ve İsmail grup ilişkileri açısından oldukça saygılı bir tavır sergilemişler ve belirlenen sorunlara demokratik çözümler bulmaya çalışmışlardır. Her uygulama sonrasında grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Nurgül hariç, diğer üyeler bulunan ifadelere olumlu dönüt vermiştir. Nurgül üçüncü uygulama sırasında Can ile yaşadığı tartışmalar nedeni ile formun beşinci maddesi olan “Çalışmalarımız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik” ifadesini “Kısmen” olarak belirlemiştir.

3.2.3. Üçüncü Grubun Grup İçi Etkileşimi ve Sürecin Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular

Bu grubu oluşturan öğrenciler Melis, Yalçın, Yaşar, Bahadır ve Hale'dir. Araştırmacının gözlemleri ve kişisel bilgi formlarından edinilen bilgilere göre bu öğrencilerin genel özellikleri Çizelge 7'de belirtilmiştir:

Çizelge 7.
Üçüncü Grubun Genel Özellikleri

Öğrencinin Adı	Öğrencinin Ailevi Durumu	Öğrencinin Kişisel Özellikleri	Öğrencinin Küçük Grup Çalışmasında Sergilediği Tavr
Melis	annesi ve babası ilköğretim mezunu, annesi ev hanımı babası ise işçidir. Melis'in bir kardeşi vardır. Yaz tatillerini genellikle kasabada geçirmektedir.	Araştırmayı seven, kendini ve düşüncelerini oldukça iyi ifade eden ve konulara farklı bakış açıları getirebilen bir öğrencidir. Kendine oldukça güvenen bir yapısı vardır. Sosyal etkinliklere katılmayı sevmektedir.	Grup içinde diğer üyelere ilk uygulamada çok fazla müdahale etmiş ve süreci yönetmiştir. Ama sonrasında geliştirilen eylem planları ve grup üyelerinin duruma müdahaleleri sonucu durum normale dönmüştür.
Yalçın	Annesi ve babası ilköğretim mezunu ve annesi ev hanımı, babası ise işçidir. Yalçın'ın üç kardeşi vardır.	Resim yapmayı çok seven Yalçın'ın zengin bir imgelem gücü vardır. Görsel algılarını resimsel ifadeye güzel bir şekilde yansıtan bir öğrencidir. Sorumluluk bilinci kısmen azdır ve ilgisi çabuk dağılmaktadır.	Grup çalışmalarında resimlemelerinde zengin imgelem gücünü kullanmış ve yaratıcı fikirlerini arkadaşları ile paylaşarak gruba ivme kazandırmıştır.
Yaşar	Annesi ve babası ilköğretim mezunu ve annesi ev hanımıdır. Babası ise çiftçilikle uğraşmaktadır. Yaşar'ın iki kardeşi vardır.	Düzenli, çevresine karşı saygılı ve yardımsever bir öğrencidir. Genel olarak her alanda başarılıdır.	Grup arkadaşları ile uyumlu bir tavır sergilemiştir.
Bahadır	Kardeşi olmayan Bahadır'ın annesi de babası da ilköğretim mezunu ve annesi ev hanımı, babası ise işçidir.	Oldukça sessiz ve çekingen bir izlenim bırakan Bahadır, resimlerini yaparken istekli davranmaktadır. Çok sıkılgan ve fazla sosyal olmayan Bahadır çevresine karşı saygılı ve yardımsever bir öğrencidir. Bu kişilik özelliklerine sahip olmasında anne ve babasının ayrı olmasının etkileri olduğu düşünülmektedir.	Grup arkadaşları ile uyumlu bir tavır sergilemiş ve ikinci ve üçüncü grup çalışması uygulamalarında oldukça etkili iletişim kurmayı başarmıştır.
Hale	Annesi ilköğretim mezunu ve ev hanımı, babası ise ortaöğretim mezunu, çiftçilikle uğraşmaktadır. İsmail'in dört kardeşi vardır. Yaz tatillerini genellikle kasabada geçirmektedir.	Başarılı, düzenli, kendine güveni çok fazla, çok konuşkan ve meraklı, sürekli soru soran bir öğrencidir.	Okula taşınmalı servisle geldiği için sadece her uygulamanın bir dersine katılmıştır. Ama kendini gruba yabancı hissetmemiş ve grup üyeleri ile iletişim kurmuş ve sürece dahil olmuştur.

Birinci uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu “Deniz Altında Yaşam”dır. Öğrenci kişisel bilgi formundan edinilen bilgilere göre Yalçın hariç diğer grup üyeleri daha önce hiç deniz görmediğini belirtmişlerdir. Hale okula taşınmalı servisle geldiği için uygulamanın ilk iki dersine katılamamıştır. Uygulamanın birinci dersinde gösterilen “Denizin Renkli Dünyası” isimli sunu ve yapılan incelemeler grup üyelerinin dikkatini çekmiş, öğrencilerin hepsinin sürece aktif katıldığı gözlenmiştir. Özellikle Melis daha önce hiç deniz görmemesine rağmen, deniz canlılarına yönelik ilginç bilgiler vermiştir. Bu diyaloglardan biri şu şekildedir:

- Melis : Öğretmenim, bir şey söyleyebilir miyim?
AÖ : Tabi ki.
Melis : Köpekbalıkları hiç hastalanmayan bir balıkmış ve çekiç balığı sudaki elektriği hissedebiliyormuş.
AÖ : Çok ilginç. Arkadaşımıza teşekkür ediyoruz; bize çok güzel bilgiler verdi. (16.12.2009- 1. Ders-06.38"-07.20").

Araştırmacı bu verileri dikkate aldığında Melis’in deniz canlılarına yönelik ilgisi olduğunu tespit etmiştir. İkinci derste araştırmacı tarafından gruplar oluşturulmuş, teknik ve konu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Grupların grup resmini planlamaları istenmiştir. Grup, isim belirleme sürecinde ismini “Yunus” olarak belirlemiştir. Resimleme süreci başladığında Melis’in grup üyelerinin yaptıkları her şeyi sorguladığı ve müdahalelerde bulunduğu gözlenmiştir. Grup üyelerinin durumdan rahatsız olduğu sezilmiştir. Bu durumu Melis hariç diğer grup üyelerinin grup değerlendirme formunda üçüncü madde olan “Görüşlerimizi özgürce ifade ettik” seçeneğini “Kısmen” olarak işaretlemeleri de desteklemektedirler. Melis ile 17.12.2009 tarihinde uygulama sonrasında yapılan görüşme şu şekildedir:

- AÖ : Grup çalışmasının beğendiğin ve beğenmediğin yönlerini bahsedebilir misin?
Melis : Beğendiğim yönü; grup çalışması olması. Birlik olduk ve arkadaşlarımızla birlikte yaptık. Beraber bir şey söyledik, sonra da ortak bir şey yaptık. Beğenmediğim yönü; arkadaşlarımdan bazen yardım alamadık. Bu da kötü tarafıydı.

Araştırmacı 21.12.2009 tarihinde yapılan toplantıda geçerlik komitesi üyeleri ile durumu paylaşmış ve soruna yönelik eylem planları geliştirilmiştir. Resimleme çalışmalarının başlarında bütün grup üyeleri kendi önlerindeki bölgeyi çalışmaya başlamışlar ve ancak sonrasında yer değiştirmeye başlamışlar ve farklı yerlere resimler

yapmışlardır. Yalçın resimde, izlediği sunuda gördüğü birçok canlıyı ve cansız varlıkları resimlemiştir ve bunlara ek olarak hayal gücünü kullanarak değişik canlılar da çizmiştir. Bahadır genellikle atık malzemelerle çalışmayı tercih etmiştir. Hale uygulamaya sadece son ders katılmasına rağmen sürece hızla dahil olmuş ve etkili bir şekilde çalışmıştır. Resim 9'da görüleceği üzere yaptığı kaya resimlemeleri oldukça başarılıdır. Melis resmin ortasına büyük ve kırmızı bir ahtapot yapmıştır. Melis'in ahtapotu büyük, ortaya ve dikkat çekici bir renkle yapması kişiliği ile örtüşmektedir. Değerlendirme sürecinde grup sözcüsü Melis, Resim 9'da yer alan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Yunus Grubu bize resimlerini anlatıyor. Evet, grup sözcüsü, seni dinliyoruz.
Melis : Biz Yunus Grubu olarak aşağıda incelediğimiz resimleri düşünerek bunları yapmaya karar verdik. Kürek balığı, balon balıkları, deniz ejderhası yapmaya çalıştık burada.
AÖ : Hayal gücünüzü kullanarak değişik canlılar yapmışınız, çok güzel. Peki, grupta herkes bir şeyler yaptı mı?
Melis : Evet öğretmenim. Hepimiz bir şeyler yaptık. Mesela arkadaşımız Yalçın bunları çizdi, Yaşar burada balık türlerinin bazılarını yaptı, Bahadır yapraklardan balık yaptı (17.12.2009-3. Ders-31.10"-32.45").

Resim 9. Üçüncü Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim oldukça hareketli ve zıtlıkları bir arada barındırmakla birlikte izleyende boşluk ihtiyacı uyandırmaktadır. Öğrenciler izlenen sunudan çok güzel bir biçimde yararlanmışlardır. Resimde atık malzeme kullanımı sınırlı kalmış, daha çok pastel boya tekniği kullanılmıştır. Figür çeşitliliğinin fazla olduğu gözlenmektedir. Ancak figürler hiçbir yön kaygısı olmadan yerleştirilmiştir.

Değerlendirme sürecinde, grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Melis hariç bütün üyeler formun üçüncü maddesi olan “Görüşlerimizi özgürce ifade ettik” seçeneğini “Kısmen” olarak işaretlemişler ve diğer seçeneklere olumlu dönüt vermişlerdir.

İkinci uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise “Sınıf Ormanımız”dır. Hale okula taşınmalı servisle geldiği için uygulamanın ilk iki dersine katılamamıştır. Yaşar ise domuz gribine karşı koruyucu aşı olacağı için ikinci dersin yarısında dersten ayrılmış ve üçüncü derse katılmış ancak derste bitkin ve halsiz olduğu için aktif olamamıştır. İlk derste grup isimlerini değiştirme sürecinde üç grup üyesinin de fikir beyan ettiği, belirlenen seçenekler arasında tartıştıkları ve ortak bir karar belirledikleri gözlenmiştir. Grup üyeleri grup isimlerini “Orman” olarak değiştirmiştir. Eğitici oyun etkinliğinde grup üyelerinin oldukça eğlendiği ve sürece etkin bir şekilde katıldıkları gözlenmiştir. Hayal kurma etkinliği sonrası grup üyeleri düşüncelerini paylaşmışlar ve Melis’i grup yazıcısı seçerek araştırmacının dağıttığı kağıtlara resimsel süreçlerini yazılı olarak planlamışlar ve sonrasında sözel olarak ifade etmişlerdir. Grup sözcüsü önceki uygulama da Melis iken bu uygulama da Yalçın olmak istemiştir. Araştırmacı duruma müdahale etmiş ve diğer grup üyelerini sürecin içine katarak bir seçim yapmalarını istemiştir. Üyeler, Yalçın’ın sözcü olarak devam etmesine karar vermişlerdir. Melis’in duruma üzüldüğünü fark eden araştırmacı, sözcü planlarından bahsettikten sonra diğer üyelerden de görüş almıştır. Araştırmacı resimleme çalışmaları sırasında grup resmini masa yüzeyinden kaldırmış ve öğrencilerin karşıdan görebilecekleri bir noktaya yerleştirmiştir ve grubun resimle ilgili fikirlerini almıştır. Melis ile Bahadır’ın negatif ve pozitif baskı için kalıpları birlikte oluşturdukları ve uygulamaları birlikte yaptıkları gözlenmiştir. Araştırmacı gruptan gelen sorulardan diğer grup üyelerini de haberdar etmiş ve onların fikirlerini almıştır. Süreçte öğrenciler, tekniği etkili bir şekilde

kullanmışlardır. Bu uygulamada, önceki uygulamaya göre, grup içi etkileşimin daha iyi olduğu gözlenmiştir. Grubun ikinci uygulama sürecinde gerçekleştirdiği resim çalışması Resim 10'da yer almaktadır. Grup sözcüsü Yalçın resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Çocuklar dinleyelim bakalım. Orman Grubu resimlerini anlatıyor. Orman Grubu, istediğiniz gibi bir resim yaptığınızı düşünüyor musunuz? Bütün üyeler aynı fikirde mi?
- Grup : Evet!
- AÖ : Güzel, evet sözcü seni dinliyoruz.
- Yalçın : Gölü yaptık, balıklar yaptık, kırmızı ağaçlar, bulutlar, güneş, değişik ağaçlar ve toprak yaptık.
- AÖ : Diğer üyeler sizin eklemek veya düzeltmek istediğiniz bir nokta var mı?
- Melis : Öğretmenim, ben çalışmamızın güzel olduğunu düşünüyorum. Çünkü arkadaşlarımızla yaptığımız için güzel oldu.
- AÖ : Nasıl bir işbirliği yaptınız?
- Melis : Arkadaşlarımla beraber ateş yakmak yasaktır diye düşündük, Yaşar hayvanları yapmak istedi, yasin ise göl fikrini verdi ve uyguladı, ağaçlara biraz baskı yaptık. Şu kısımlara Bahadır hayali ağaçlarını yaptı.
- Bahadır : O ağaçları baskı tekniği ile yaptım.
- Hale : Yeşilliklerimiz çok güzel oldu, balıklarımız suyun derinliklerinde olduğu için çok fazla gözüküyorlar (24.12.2009-3.ders-32.02"-35.14").

Resim 10. Üçüncü Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 10’da yer alan üçüncü grubun 23-24.12.2009 tarihlerinde yapmış olduğu resmin kompozisyonunda grafiksel düzenlemeler hakimdir. Gölün, gökyüzü, güneş, köprü ve ağaçların kapladığı alan geometrik olarak şekillendirilirse oldukça etkili bir kompozisyona sahiptir. Pastel ve akrilik boya teknikleri bir arada etkin şekilde kullanılmış. Ağaçlar arasında ön arka ilişkileri kurularak perspektifsel bir düzenleme yoluna gidilmiş. Öğrencilerin resimlerini betimlerken üzerinde durdukları noktalardan biri de gölün içinde bulunan balıklardır. Balıkların suyun derinliklerinde olduğu için çok belirgin çizilmemiş olması renk perspektifine çok güzel bir örnektir. Öğrencilerin Farklı tür ve renkte ağaçlar görmek resimde algıyı güçlendiriyor.

Üçüncü uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise “Oyunlarımız”dır. Yaşar hasta olduğu için tüm sürece, Hale ise okula taşınmalı servisle geldiği için bir ve ikinci derse katılamamıştır. Eğitsel oyunda grup iyi bir performans sergilemiştir. Grup isimlerini “Simit” olarak değiştirmişlerdir. Planlama sürecinde bütün üyeler fikir beyan etmişlerdir ve planlarını yazılı ve sözlü olarak ifade etmişlerdir. Grup bu hafta da sözcülerini Melis’in grubun anlatmak istediklerini daha iyi ifade ettiğini düşündüklerini belirterek değiştirme kararı almıştır. Grup sözcüsü planlarını şu şekilde ifade etmiştir:

- AÖ : Evet, Simit Grubu, sizi dinliyoruz.
Melis : Ortak karar olarak futbol oynayan çocuklar, kuşlar, ağaçlar yapacağız.
AÖ : Oyunlarınızı nerede oynanırken çezeceksiniz?
Melis : Okulun bahçesinde (30.12.2009-1. Ders-23.00"-24.30").

Grup üyeleri resimleme alanlarına geçtiklerinde önce hangi malzemeleri nerede kullanacaklarını planlamışlar ve sonrasında yüzey üzerinde planlamalar yapmışlardır. Resimleme çalışmalarında uygulamanın duvarda yapılmasının grup içi iletişimini artırdığı ve üyelerin daha istekli çalıştıkları gözlenmiştir. Yalçın, resimleme çalışmalarının duvar yüzeyinde uygulanmasına ilişkin düşüncelerini 31.12.2009 tarihinde, uygulama sonrasında yapılan görüşmede şu şekilde belirtmiştir:

- AÖ : Bu hafta uygulamamızı masa yerine duvar yüzeyinde gerçekleştirdik. Bu uygulamaya ilişkin neler düşünüyorsunuz?
Yalçın : Duvarda çalışmak çok zevkliydi. Masaya eğilince boynumuz ağrıyordu. Duvarda eğilmiyoruz.

Grup resimleme sürecine çok istekli başlamıştır. Grup üyelerinin birbirlerinin fikirlerini aldıkları, Yalçın ve Bahadır'ın diğer grupların süreçleri ile de ilgilendikleri gözlenmiştir. Üçüncü derste gruba Hale katılmıştır. Resimleme sürecinde yeni fikirler belirtmiş ve bu fikirler grup üyelerince değerlendirilmiştir. Önceki uygulamaya göre üyelerin birbirini daha fazla dinlediği ve belirledikleri, sorunlara ortak çözümler ürettikleri gözlenmiştir. Değerlendirme sürecinde öğrenciler resimlerini betimlemişlerdir. Melis, resmin genel hatlarından bahsetmiş ve diğer üyelere de söz hakkı tanınmıştır. Diğer üyeler ise resmin daha çok ayrıntılarından bahsetmişlerdir. Grup sözcüsü Melis, Resim 11'da bulunan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Çocuklar! Simit Grubu bize resimlerini anlatıyor, dinleyelim.
Melis : Öğretmenim biz Simit Grubu olarak ortak bir kararla başladık. Bahadır alttaki çocukları çizmek istedi. Sonra futbol sahası çizdik ve biraz yeşillendirdik. Oyuncular ve izleyicileri yaptık. Basketbol sahası ve havuzda yüzen çocuklar çizdik.
AÖ : Diğer üyeler, eklemek veya düzeltmek istediğiniz bir şey var mı?
Hale : Öğretmenim dikkat ettiyseniz maç 3-1 sona eriyor. Şu kısımda izleyiciler var. Şu hakem, elinde düdüğü var ve maçı sonlandırıyor. Güneş gülümsüyor.
Yalçın : Şu kısımda evler ve park yaptık. Sıcaktan bunalanların altında oturması için gölgelik yaptık.
Bahadır : İp atlayan çocuklar var. Bu çocuk da havuzda boğulmuş, can kurtaran gelmiş (31.12.2009-3. Ders-26.23"-29.50").

Resim 11. Üçüncü Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 11’de aynı anda pek çok oyunun sahnelenmeye çalışılmasından kaynaklı bir dağınıklık söz konusudur. Ancak resimde oyun alanları ayrı ayrı incelendiğinde oldukça canlı ifadelerle rastlanmaktadır. Resim geneline bakıldığında zayıf bir kompozisyon düzenlemesi yapılmıştır. Futbol oyununun resimlendiği alanda bir hiyerarşi görülmektedir. Hakem, oyuncularından büyük resimlenerek ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Resimde çok fazla ayrıntı görmek mümkündür. Bunlardan bazıları; futbol oyununun skoru, çöp kutuları ve tabelalar vb. Resimde suluboya tekniği zemini oluşturmak için, pastel boya tekniği ise ön plana çıkan nesneleri resimlemek için kullanılmıştır.

Araştırmacı, üçüncü grupta, grup içi etkileşimin ilk uygulama sonrasında çok fazla geliştiğini gözlemlemiştir. Grup üyelerinin planlı bir grup çalışması uygulaması ile birbirini dinlemenin öneminin farkına vardıklarını ve grup bilincinin gelişmeye başladığı gözlenmiştir. Grup üyelerinin birbirlerinin farkında olmaları ve dikkate almalarında uygulamanın ısınma adımı olarak nitelendirebileceğimiz eğitsel oyunların

büyük katkısı olmuştur. İlk uygulamanın resimleme süreci başladığında Melis'in grup üyelerinin yaptıkları her şeyi sorguladığı ve müdahalelerde bulunduğu gözlenmiştir. Grup üyelerinin durumdan rahatsız olduğu sezilmiştir. Değerlendirme sürecinde, grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Melis hariç bütün üyeler formun üçüncü maddesi olan “Görüşlerimizi özgürce ifade ettik” seçeneğini “Kısmen” olarak işaretlemişler ve diğer seçeneklere olumlu dönüt vermişlerdir. Bu durum üyelerin Melis'in tavrından rahatsız olduğunu destekler niteliktedir. Durum 21.12.2009 tarihinde toplanan Geçerlik Komitesi Üyeleri ile paylaşılmış ve eylem planları geliştirilmiştir. Melis'in diğer üyeleri kabulü ve grup bilincini oluşturmaya yönelik yöneltmeler yapılmış ve görevler verilmiştir. İkinci ve üçüncü uygulama sırasında Melis'in diğer arkadaşlarının fikirlerini dikkate aldığı gözlenmiştir. Uygulamalar sırasında grup içinde yaşanan demokratik süreçlerin de bu duruma olumlu katkısı olmuştur. Özellikle üçüncü uygulama sırasında grup üyelerinin sıcak ilişkiler içinde olduğu ve uyumlu bir şekilde çalıştıkları gözlenmiştir. İkinci ve üçüncü uygulama sonrasında da grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Bütün üyeler bulunan ifadelere olumlu dönüt vermiştir.

3.2.4. Dördüncü Grubun Grup İçi Etkileşimi ve Sürecin Grup Resimlerine Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular

Bu grubu oluşturan öğrenciler Rana, Burak, Emel, Kerim'dir. Araştırmacının gözlemleri ve kişisel bilgi formlarından edinilen bilgilere göre bu öğrencilerin genel özellikleri Çizelge 8'de belirtilmiştir:

Çizelge 8.

Dördüncü Grubun Genel Özellikleri

Öğrencinin Adı	Öğrencinin Ailevi Durumu	Öğrencinin Kişisel Özellikleri	Öğrencinin Küçük Grup Çalışmasında Sergilediği Tavrı
Rana	Annesi ve babası ilköğretim mezunu, annesi ev hanımı babası ise çiftçilikle uğraşmaktadır. Rana'nın dört kardeşi vardır. Yaz tatillerini genellikle kasabada geçirmektedir.	Düşüncelerini oldukça iyi ifade eden ve sosyal etkinliklere katılmayı çok seven bir öğrencidir. Genel olarak her alanda başarılıdır. Biraz unutkan olması bazen ilgisinin dağılmasına sebebiyet vermektedir.	Grup içinde arkadaşları ile uyumlu bir şekilde anlaşılarak sürece katılmıştır.
Burak	Annesi ve babası ilköğretim mezunu, annesi ev hanımı babası ise memurdur ve iki kardeşi vardır. Yaz tatillerini genellikle kasabada geçirmektedir.	Genellikle sessiz ve sakin bir öğrenci olmasına rağmen kendini ve düşüncelerini oldukça iyi ifade eden ve konulara farklı bakış açıları getirebilen bir öğrencidir. Kendine ve algılarına güvenen bir yapısı vardır.	Grup içi etkileşimde olayları kendi bakış açısından güzel bir şekilde değerlendirmiştir ve sorunlara çözümler aramıştır. Grup içinde demokratik bir ortam oluşmasına katkısı olmuştur.
Emel	annesi ve babası ilköğretim mezunu, annesi ev hanımı, babası ise berberdir ve iki kardeşi vardır.	Çevresine karşı saygılı, düzenli ve arkadaşları tarafından çok sevilen bir öğrencidir. Çabuk sinirlenebilmektedir.	Grup çalışmalarında karşılaşılan durumlara ani tepkiler vermiştir. Ancak grup arkadaşları iletişime açık oldukları için sorunlar çözümlenmiştir.
Kerim	Annesi ilköğretim mezunu ve ev hanımı, babası ortaöğretim mezunu ve işçidir. Kerim'in iki kardeşi vardır. Yaz tatillerini genellikle kasabada geçirmektedir.	İçine kapanık, çekingen ve çabuk sıkılan bir öğrencidir.	Grup içi etkileşimde arkadaşları ile iletişim kurmuştur ve kararlar alınırken düşüncelerini belirtmiştir.

Birinci uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu “Deniz Altında Yaşam”dır. Rana bu uygulamanın iki dersine hasta olduğu için katılamamıştır. Öğrenci kişisel bilgi formundan edinilen bilgilere göre Rana hariç diğer grup üyeleri daha önce hiç deniz görmemişlerdir. Uygulamanın birinci dersinde gösterilen “Denizin Renkli Dünyası” isimli sunu ve yapılan incelemeler grup üyelerinin dikkatini çektiği, öğrencilerin hepsinin sürece aktif katıldığı gözlenmiştir. İkinci derste araştırmacı tarafından gruplar oluşturulmuş, teknik ve konu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Grupların grup resmini

planlamaları istenmiştir. Öğrencilerin resimlerini planlarken bu sunudan faydalandıkları gözlenmiştir. Gruplar İsim belirleme sürecinde gruplarının isimlerini “Ahtapot” olarak belirlemişlerdir. Resimleme süreci başladığında Öğrencilerin resimleme aşamasında resimle ve malzemelerle ilgili planlar yaptıkları gözlenmiştir. Bu planlamalardan biri şu şekildedir:

Burak : Bu balığımız güzel oldu. Şimdi ne yapalım? Şu yapraklarla yengeç mi yapsak?
Emel : Evet olabilir. Yengeç veya balıklarına devam edebilirsin.
Kerim : Bence yengeç değişik olur (31.12.2009-3. Ders-26.23"-29.50").

Uygulama süresince etkileşim halinde çalışmışlardır. Kerim sessiz bir öğrenci olmasına rağmen grup içi etkileşime aktif şekilde katılmıştır. Üçüncü derse Rana’da katılmıştır. Rana’nın daha çok denizin genel atmosferine yönelik resimlemeler yaptığı, Emel’in ise daha çok sunuda incelediği canlıları resmettiği gözlenmiştir. Grup üyeleri resimlerini betimlemek için Rana’yı grup sözcüsü olarak seçmişlerdir. Rana resimlerinde çizdikleri deniz canlılarını tanıtmıştır. Grup sözcüsü Rana Resim 12’de yer alan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

AÖ : Şimdi Ahtapot Grubu’nu dinliyoruz.
Rana : Öğretmenim, ilk olarak yosunları yaptık. Denizati, ahtapotlar, kaplumbağalar, yengeç ve denizyıldızı yaptık. Sonra şu kısımlara renkli taşlar yaptık.
AÖ : Yapraklardan değişik balıklar yapmışsınız. Çok güzel olmuşlar (17.12.2009-3. Ders-35.32"-36.45").

Resim 12. Dördüncü Grubun 16-17.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 12’de figürler çok seyrek yerleştirilmiştir. Figürler arasında espasın çok fazla olması kompozisyonda durağanlık yaratmaktadır. Atık malzemelerin iyi kullanıldığı ancak pastel boya tekniğinin kullanımında sıkıntılar olduğu görülmektedir. Değişik deniz canlılarının resimlenmeye çalışıldığı ancak renklerin az kullanıldığı görülmektedir. Fonda değişik renklerin karıştırıldığı ve farklı dokulardan yararlanıldığı görülmektedir.

İkinci uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu ise “Sınıf Ormanımız”dır. Rana ilk iki dersin olduğu gün okula gelmediği için katılamamıştır. İlk derste grup isimlerini değiştirme sürecinde üç grup üyesinin de fikir beyan ettiği ve belirlenen seçenekler arasında tartıştıkları ve ortak bir karar belirledikleri gözlenmiştir. Grup üyeleri genel olarak birbirleri ile uyumlu bir izlenim sağladıkları için grup ismi belirlemede ve genel olarak süreçte herhangi bir sorun gözlenmemiştir. Grup üyeleri grup isimlerini “Deniz” olarak değiştirmiştir. Eğitici oyun etkinliğinde grup üyelerinin oldukça eğlendiği ve sürece etkin bir şekilde katıldıkları gözlenmiştir. Eğitici oyunun resimleme çalışmalarını

etkileyip etkilemediği yönünde Kerim 24.12.2009 tarihinde uygulama sonrasında yapılan görüşmede düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

- AÖ : Uygulamanın başında oynadığımız oyunun resminiz üzerine etkisi oldu mu? Olduysa açıkla mısın?
Kerim : Evet. Ağacın arkasına saklanmış hayvanlar çizdik. Hayvanları bir arada ve toplu olarak çizdik.

Hayal kurma etkinliği sonrası grup üyeleri düşüncelerini paylaşmışlar ve Emel'i grup yazıcısı seçerek araştırmacının dağıttığı kağıtlara resimsel süreçlerini yazılı olarak planlamışlar ve sonrasında sözel olarak ifade etmişlerdir. Grup sözcüsü derse katılamadığı için onun yerine Emel ortak kararlarından şu şekilde bahsetmiştir:

- AÖ : Deniz Grubu, bize neler planladıklarını anlatıyor.
Emel : Biz öncelikle bir dağ yapmayı planladık. Dağların ortasından bir nehir akacak. Sonra ağaçlar, kuş ve değişik hayvanlar yapacağız (23.12.2009-1. Ders-24.40"-25.37").

Grubun resim çalışması incelendiğinde planlarını uyguladıkları görülmektedir. Burak'ın akrilik boya ve negatif-pozitif baskı tekniğini etkili kullandığı gözlenmiştir. Değerlendirme sürecinde grup üyeleri grup sözcüsünü değiştirdiklerinden, yeni grup sözcüsü olarak Emel resmi betimlemiştir. Resimlerinde değişik ağaçlar çizmeye çalıştıklarını ve bunu yapmak için hayal güçlerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Grup sözcüsü Emel Resim 13'de yer alan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Evet, çocuklar! Deniz grubunun sözcüsü Emel bize resimlerini tanıtıyor.
Emel : İlk önce ağaçları yaptık, ırmak, kelebek, yılan yaptık.
AÖ : Peki istediğiniz gibi bir resim oldu mu?
Grup : Evet!
AÖ : Diğer üyeler eklemek veya düzeltmek istediğiniz bir şey var mı?
Kerim : Bence çok güzel bir orman oldu.
Rana : Öğretmenim hayalimizde canlandırdığımız resmi yaptık.
Burak : Değişik değişik ağaçlar çizdik (23.12.2009-1.ders-24.40"-25.37").

Resim 13. Dördüncü Grubun 23-24.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

İkinci uygulama sürecinde Resim 13’de bulunan dördüncü grubun 23-24.12.2009 tarihlerinde yapmış olduğu resim diğer gruplara ait resimler ile birlikte değerlendirilirse pastel boya tekniğinin en iyi kullanıldığı resim olarak ele alınabilir. Pastel boya kullanılırken renklerin üst üste sürülmesi ve renk karışımlarının denenmesi etkili olmuştur. Akrilik ve negatif-pozitif baskının kullanımı ifade zenginliği sağlamıştır. Resimde ön arka ilişkisi perspektifin varlığını hissettirmektedir. Öğrenciler hayal güçlerini kullanarak değişik tür ağaçları resimlediklerini ifade etmişlerdir.

Üçüncü uygulama üç dersten oluşmuştur. Konusu “Oyunlarımız”dır. Eğitsel oyunda grup iyi bir performans sergilemiştir. İlk derste grup isimlerini değiştirme sürecinde dört grup üyesinin de fikir beyan ettiği ve belirlenen seçenekler arasında tartıştıkları ve ortak bir karar belirledikleri gözlenmiştir. Grup isimlerini “Saklambaç” olarak değiştirilmiştir. Planlama sürecinde bütün üyeler fikir beyan etmişlerdir ve planlarını yazılı ve sözlü olarak ifade etmişlerdir.

- AÖ : Evet çocuklar! Saklambaç grubunun sözcüsü Rana bize ortak planlarını açıklayacak. Dinleyelim bakalım.
- Rana : Öğretmenim biz ormanda dağları ve ırmağı; ağaçların arasında mendil kapmaca ve saklambaç oynayan çocukları çizeceğiz.
- AÖ : Güzel (30.12.2009-1. Ders-22.38"-23.02").

Resimleme çalışmalarında uygulamanın duvarda yapılmasının grup içi iletişimini artırdığı gözlenmiştir. Grup üyeleri resimleme çalışmasını başından sonuna kadar oldukça istekli bir biçimde gerçekleştirmişlerdir. Değerlendirme sürecinde Resim 12’de bulunan resimlerini Rana betimlemiştir. Oyunlarının ormanda oynandığını, değişik oyunları oynanırken çizdiklerini, sol alttaki figürün ne oynayacağını düşündüğü için kafasında soru işareti olduğunu belirtmiştir. Grup sözcüsü Rana Resim 14’de yer alan resimlerini şu şekilde betimlemiştir:

- AÖ : Saklambaç Grubu bize resimlerini tanıtıyor. Evet Rana, seni dinliyoruz.
- Rana : Biz ilk olarak dağlardan başladık. Sonra yeşillik ve ağaçları yaptık. Saklambaç oynayan çocuklardan bir tanesi sayıyor, bir tanesi kaçıyor ve diğeri ise saklanmış. Bir tanesi ise düşünüyor “nereye saklansam?” diye. Piknik alanı yaptık, şurada ise basketbol oynayan çocukları çizdik.
- AÖ : Güzel. Diğer grup üyeleri ne düşünüyor?
- Emel : Bence resmimiz çok güzel oldu. Değişik renklerle boyadık.
- Burak : Değişik renkli ağaçlar yaptık ve değişik tonlarda boyadık.
- Kerim : Ağaçlar, nehir ve çiçekler yaptık (31.12.2009-3. Ders-34.23.38"-37.04").

Resim 14. Dördüncü Grubun 30-31.12.2009 Tarihlerinde Yapmış Olduğu Resim

Resim 14’de suluboya ve pastel boya tekniği tam anlamıyla iç içe kullanılmıştır. Boya malzemeleri üst üste kullanılarak değişik renkler oluşturulmuş ve ifade güçlendirilmiştir. İnsan figürlerinde hareket çizgisel olarak desteklenmiştir. Sağ alt köşede bulunan üç figürden ikisinin arkasına sürülen renk fon rengi ile kontrastlık oluşturmuş ve algıyı kolaylaştırmıştır. Sıcak, soğuk ve kontrast renkler bir arada kullanılarak algı güçlendirilmiştir. Ağaçların bulunduğu kısımda saklambaç oynayan figürler ile diğer figürler arasında ve ağaçların arasındaki ilişkiler perspektif kaygısının varlığına işaret etmektedir.

Araştırmacı dördüncü grup üyelerinin birbirleri ile iletişimde ilk uygulamadan itibaren sorun yaşanmadığını ancak süreç içerisinde grup üyelerinin arasındaki etkileşimin arttığını gözlemlemiştir. İlk uygulamadan itibaren sürece yönelik yapılan iyileştirmeler grup içi etkileşimi güçlendirmiştir. Grup içi etkileşim üzerinde eğitsel oyunların olumlu katkısı olmuştur. Dördüncü grup üyelerinin birbirleri ile ilişkileri oldukça saygılı

sürmüş ve belirlenen sorunlara demokratik çözümler bulmuşlardır. Resim çalışmalarında süreç içerisinde renk kullanımında ve figürlerin kompozisyon içerisindeki düzeninde gelişim gözlenmiştir. İlk uygulamada oluşturulan resim çalışması ile son iki uygulamada oluşturulan resim çalışması karşılaştırıldığında kompozisyon ve ifade yönünden bütünsel bir anlatıma ulaşılmıştır. Her uygulama sonrasında grup üyelerine “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir. Bütün üyeler bulunan ifadelerle olumlu dönüt vermiştir.

3.3. Öğrencilerin Küçük Grup Çalışmalarına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın dördüncü sorusu “öğrencilerin küçük grup çalışması yöntemi kullanılarak işlenen Görsel Sanatlar dersine yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna yanıt aramak amacı ile her uygulamanın sonlanmasının ardından öğrencilerle sürece yönelik görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde öğrencilerin uygulama sürecinde kullanılan küçük grup çalışması yöntemine ilişkin ne düşündükleri sorgulanmıştır. Öğrencilerin grup çalışmasının beğendikleri ve beğenmedikleri yönleri öğrenilerek uygulama değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.3.1. Birinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler

Birinci uygulama sürecini değerlendiren öğrenciler grup çalışmalarını değerlendirirken farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. 8 öğrenciden 5’i uygulamayı “beraber çalışmak”, 2’si “eğlenceli”, 1’i “yardımlaşmak” olarak değerlendirmiştir.

Birinci küçük grupla öğrenme süreci en çok “beraber çalışmak” olarak ifade edilmiştir. Uygulamayı “beraber çalışmak” olarak değerlendiren öğrencilerden biri olan Burak düşüncelerini “*Beraber çalışmak, ondan sonra böyle hep beraber çalışmak güzel oluyor öğretmenim*” biçiminde ifade etmiştir. Birinci küçük grupla öğrenme sürecini “beraber çalışmak” olarak değerlendiren bir diğer öğrenci olan İsmail ise düşüncelerini “*Hep beraber bir grup çalışması yapmamız ve birlikte çalışmak*” olarak ifade etmiştir. Melis uygulamaya yönelik düşüncelerini “*Birlik olduk, arkadaşlarımızla birlikte yaptık.*

Beraber sözümüzü söyledik sonrada ortak bir şey yaptık” sözleri ile belirtmiştir. Kerim ise uygulamayı *“Grup çalışmasında herkes kardeş gibiydi. Yani hep beraber resim yapmak güzeldi”* sözleri ile betimlemiştir. Çağatay uygulamayı *“Arkadaşlarımla birlikte deniz altının resmini yapmak”* olarak ifade etmiştir. Görüşmelerde beş öğrenci küçük grupla öğretim yöntemi kullanılan uygulama sürecini *“beraber çalışma”* olarak nitelemişlerdir.

Küçük grupla öğrenme sürecini *“yardımlaşmak”* olarak niteleyen öğrencilerden biri olan Can düşüncelerini *“Yardımlaşarak bir şeyler yapmak”* olarak değerlendirmiştir. Küçük grupla uygulama sürecini *“eğlenceli”* olarak betimleyen öğrencilerden biri olan Yalçın düşüncelerini *“Bu çalışma eğlenceliydi”* sözleri ile belirtmiştir. Gaye ise uygulama sürecini tek bir kelime ile *“Eğlenceli”* olarak betimlemiştir.

3.3.2. İkinci Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler

İkinci uygulama sürecini değerlendiren öğrenciler grup çalışmalarını değerlendirirken ilk görüşmede olduğu gibi farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. 8 öğrenciden 5’i uygulamayı *“beraber çalışmak”*, 3’ü ise *“düşüncelerimizi paylaşmak”* olarak değerlendirmiştir.

İkinci küçük grupla öğrenme süreci en çok *“beraber çalışmak”* olarak nitelenmiştir. Uygulamayı bu şekilde betimleyen öğrencilerden Gaye *“Grup olarak birlikte bir şeyler yapmak güzel”* olarak, Burak *“Hep beraber ve grup olarak çalışmayı öğreniyorum”*, Yalçın *“birlikte grup olarak bir şeyler yapmak”* şeklinde, Alper *“Beraber oyun oynamak ve resim yapmak”* olarak ve Kerim *“Beraber bir şeyler yapıyoruz”* şeklinde değerlendirmişlerdir.

Uygulamayı *“düşüncelerimizi paylaşmak”* olarak betimleyen öğrencilerden biri olan Melis düşüncelerini *“arkadaşlarımla birbirimize düşüncelerimizi anlatmak”* biçiminde ifade etmiştir. Diğer öğrenciler ise; Çağatay *“Birbirimizle düşüncelerimizi paylaşıp çalışmak”* olarak, İsmail *“Arkadaşlarım ne yapalım diye düşüncelerini bana danıştılar bende onlara danıştım”* olarak ifade etmiştir.

3.3.3. Üçüncü Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler

İkinci uygulama sürecini değerlendiren öğrenciler grup çalışmalarını nitelerken farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. 9 öğrenciden 5'i uygulamayı “düşüncelerimizi paylaşmak”, 3'ü “beraber çalışmak”, 1'i ise “zevkli ve eğlenceli” olarak değerlendirmiştir.

Üçüncü küçük grupla öğrenme süreci en çok “düşüncelerimizi paylaşmak” olarak değerlendirilmiştir. Uygulamayı “düşüncelerimizi paylaşmak” şeklinde değerlendiren öğrencilerden Alper “*Arkadaşlarımla fikir paylaşmak güzel*”, Çağatay “*Grup çalışmasında hepimiz fikirlerimizi söylüyoruz*”, Can “*Herkesin görüş belirtmesi*”, İsmail “*Grupla birlikte resim yapmak güzel. Arkadaşlarımla düşündüklerimizi paylaştınca değişik şeyler çıkıyor*” ve Nurgül “*Bir şey yapmak istediğimizde iletişim kurduk*” ifadelerini kullanarak değerlendirmiştir.

Uygulamayı “beraber çalışmak” olarak değerlendiren öğrencilerden biri olan Yalçın düşüncelerini “*Arkadaşlarım bana yardımcı oluyor*” biçiminde ifade etmiştir. Diğer öğrenciler ise; Burak “*Beraber çalışmayı sevdim*” olarak, Melis ise “*Arkadaşlarımla çalışmayı sevdim*” olarak ifade etmiştir. Uygulamayı “zevkli ve eğlenceli” olarak niteleyen Gaye ise düşüncelerini “*Grup olarak çalışmak zevkli ve eğlenceli*” şeklinde ifade etmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada izlenen yöntemle ortaya çıkan bulgular ve yorumların irdelenmesiyle ulaşılan sonuçlara ve ileriki araştırmalara dönük önerilere yer verilmiştir.

4.1. SONUÇ

4.1.1. Küçük Grupla Öğretim Uygulama Sürecine İlişkin Sonuçlar

Görsel Sanatlar derslerinde küçük grupla öğretim yöntemi uygulamalarının nasıl yürütülebileceğinin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışma, eylem araştırması ile desenlenmiştir. Araştırma üç küçük grupla öğretim tekniğinin uygulaması süreci olarak sınıfta bulunan öğrencilerden heterojen dört grup oluşturulması ile yürütülmüştür. Birinci uygulama dört aşamada, ikinci uygulama beş aşamada, üçüncü uygulama ise dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Her uygulama için üç ders saati ayrılmış, toplam dokuz ders saatinde ve üç haftada tamamlanmıştır. Küçük grup çalışması uygulamaları için gruplar oluşturulurken araştırmacı tarafından cinsiyet ve kişisel özellikleri dikkate alınarak eşit dağılımlı heterojen bir yapı oluşturulmuştur. Bu uygulama ile grup etkileşimini olumlu yönde etkilemiştir. Araştırmacının sonuçları gerçekleştirilen üç uygulamanın araştırma soruları kapsamında ele alınması ile ortaya konmuştur.

Öğrencilerin küçük grupla öğretim yöntemi uygulama sürecine yönlendirilmesi araştırmacının grup bilincini oluşturmaya yönelik açıklamaları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı öğrencilerde grup bilincinin oluşması için öğrencilerin sürece yönelik planlamalar yapmalarını sağlamıştır. Öğrencilerden resimleme sürecine yönelik grup olarak ortak kararlar almaları ve bu kararları yazılı ve sözlü olarak ifade etmelerini sağlamıştır. Grupların resimleme sürecine başlamadan önce grup ismi oluşturmanın, yazılı ve sözlü planlama sürecinin grup üyeleri arasındaki iletişimi güçlendirdiği ve bu durumun grup bilincinin oluşmasında önemli bir adım olduğu tespit edilmiştir.

Küçük grupla öğretim yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen uygulamaların genellikle giriş kısmı için görsel sunu gösterimi yapılmış veya eğitsel oyunlar planlanarak uygulanmıştır. Bu etkinliklerin grup içi etkileşim üzerinde olumlu katkısı olduğu tespit edilerek sonuçlanmıştır.

Resimleme çalışmaları; birinci ve ikinci küçük grupla öğretim yöntemi uygulama sürecinde masa yüzeyinde, üçüncü uygulama sürecinde ise duvar yüzeyinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecine yönelik değişikliğin sebebi grup üyelerinin resimlerini bütün olarak algılamada sorun yaşamalarıdır. Araştırmacı bu sorunu birinci uygulamada gözlemleyerek tespit etmiştir. İkinci uygulamada öğrencilerin belirli aralıklarla grup resimlerini karşıdan görmeleri ve resim hakkında konuşmalarını sağlanmıştır. Bu uygulamanın grupların resimlerini algılama sorununu tam olarak çözmediği tespit edildiğinden üçüncü uygulama duvar yüzeyinde gerçekleştirilmiştir. Duvar yüzeyinde yapılan resimleme çalışması öğrencilerin resimlerini bütün olarak algılama sorununa çözüm getirdiği gibi grup içi ve gruplar arası etkileşime olumlu etkileri olmuştur. Grupla resimleme çalışmalarının duvar yüzeyinde daha etkin olarak uygulandığı belirlenmiştir.

Gruplar resim çalışmalarını değerlendirme aşamasında betimlemişlerdir. İlk sürecin değerlendirme aşamasında resmi tutan iki grup üyesinin sürecin dışında kaldığı, grup sözcüsünün resmi betimlemek için resmin önüne geçerek sınıfın resmi bütün olarak algılamasını engellediği gözlenmiştir. İkinci değerlendirme sürecinde resmin tahtaya veya duvara asılarak tüm üyelerin görmesi, üyelerin betimleme işlemi sırasında gösterme çubuğu kullanarak gerekli noktalara işaret etmeleri ve resmi kapatmamaları sağlanmıştır. Son süreçte gerçekleşen değerlendirme aşamasında resimler zaten duvar yüzeyinde olduğu için betimleme işlemi için ayrı bir düzenlemeye gerek kalmamıştır. Araştırmacı grupların resimleri ile ilgili betimleme sürecinden sonra grupların yaptıkları çalışmayı taktir eden cümleler kurarak onları güdülemiştir. Değerlendirme sürecinde, bütün öğrencilere “Grup Değerlendirme Formu” verilmiş ve formda bulunan ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini belirlemeleri istenmiştir.

Grup bilincini oluşturmaya y6nelik alınan kararlardan dolayı gruplara isimleri ile hitap etmeye dikkat edilmiş, grupların isimlerinin unutulmaması için; gruplardan dağıtılan kağıtlara belirledikleri isimleri yazmalarını istemiş ve bu kağıtlar masa kenarlarına yapıştırılmıştır.

Araştırmacı 6ėrencilerin teknik veya konuya y6nelik sorduğu soruları, diğer grup 6yelerinin de dinlemelerini sağlayarak cevaplamıştır. Bu uygulama ile grup içi etkileşimin arttığı g6zlenmiştir. Araştırmacı bireysel çalışmaya yatkın olan 6ėrencileri s6rece katmaya y6nelik ve grup ile etkileşimi geliştirmek için ortamlar yaratmıştır. Grup içinde baskın bir tavır sergileyen 6ėrencilere g6revler vererek diğer 6yelerin fikirlerin farkına varmalarını sağlamaya çalışmıştır.

Araştırmacı k66k grupla 6ėretim y6ntemi kullanılarak d6zenlenen 6ėrenme ortamı 6ėrencilere, insanlarla iletişim kurma becerilerini geliştirmek için fırsatlar sunmuş ve bu becerilerin gelişimine destek olmuştur. 6ėrencilerin birbirlerinin fikirlerini dikkate almalarını ve beraber çalışma becerilerinin gelişmesine destek olmuştur.

Araştırmacı grup 6yelerinin resimleme s6relerini planlamalarını ve ortak kararlarını yazılı hale getirmelerini ve s6zel olarak ifade etmelerini sağlayarak sistemli; grup içerisindeki g6rev paylaşımını istedikleri biçimde yapabileceklerini s6yleyerek grupların rahat bir performans sergilemelerine destek olmuştur.

Araştırmada grup etkileşimin 6ėrencilerin sanatsal 6r6nlerine ne derece yansıyor yansımadığı belirlenmeye çalışılmıştır. G6rsel Sanatlar dersinde uygulanan k66k grup çalışmalarında grup etkileşiminin her 6 uygulamının da farklı biçimlerde 6ėrenci 6r6nlerine yansıdığı belirlenmiştir.

4.2. 6NERİLER

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen 6neriler “Uygulamaya Y6nelik 6neriler” ve “Yapılacak Etkinliğe Y6nelik 6neriler” olmak 6zere iki başlık altında verilmiştir.

4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Görsel Sanatlar derslerinde küçük grupla öğretim yönteminin etkili bir şekilde uygulanması için sınıf ortamının uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Resimleme çalışması uygulamaları için sınıf veya okulun başka bölümlerinde duvar yüzeyinin kullanılması ve çalışmaya uygun şekilde planlanması önerilmektedir. Grup çalışması sürecinin sistemli bir şekilde planlanması ve uygulanması gerekmektedir.

Küçük grup çalışması uygulamaları için gruplar oluşturulurken cinsiyet, ön öğrenmedeki yeterliliklerin dengeli dağılımı gözönüne alınarak eşit dağılımlı heterojen bir yapı oluşturulmalıdır. Grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler planlanmalı ve grup üyelerinin birbirini kabulü sağlanmalıdır. Grup içerisinde demokratik bir ortamın oluşturulması gerekmektedir.

Öğrencilerden resimleme sürecine yönelik grup olarak ortak kararlar almaları ve bu kararları yazılı ve sözlü olarak ifade etmelerini sağlanmalıdır. Değerlendirme sürecinde bütün grup üyelerinin sürece katılımı sağlanmalı ve grup üyelerinin grup performansını değerlendirmeleri sağlanmalıdır.

4.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Görsel Sanatlar derslerinde küçük grupla öğretim yöntemi ile ilgili araştırmalar farklı sınıf düzeylerinde yapılabilir.

Görsel Sanatlar derslerinde küçük grupla öğretim yöntemi uygulamalarında etkinlik temelli araştırmalar yapılabilir.

EKLER

EK-I. ESKİŞEHİR İLİ MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.26.00.02.310 ()/
Konu : Araştırma İzni

14.12.2009 - 21051

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliği'nin 04.12.2009 tarih ve B.30.2.ANA.0.70.00.00-500-1216/13981 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Canser KUŞAT'ın "İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Küçük Grup Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması" konulu yüksek lisans tezi kapsamında, Günyüzü İlçesi Gümüşkonak İlköğretim Okulu öğrencilerine araştırma uygulama izni talebi incelenmiştir.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen veri toplama aracının, Günyüzü İlçesi Gümüşkonak İlköğretim Okulu 2009-2010 eğitim-öğretim yılında (04-22 Ocak 2010 tarihleri arası hariç) bir ders saatini geçmeyecek şekilde uygulanması ilgi (b) Yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

İbrahim CEYLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
14.12/2009

Ekrem BALCI
Vali a.
Vali Yardımcısı

EĞİTİM
%100
DESTEK

Adres: Büyükdere Mh. Atatürk Bulvarı No:247 ESKİŞEHİR Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat: G. YAKAROĞLU
Telefon : 0 222 239 72 00/ 359 Faks : 0 222 239 39 22
E-Posta Adresi: eskisehirmem@meb.gov.tr İnternet Adresi : <http://eskisehir.meb.gov.tr>

EĞİTİMDE REFORM
Daha aydınlar
gelecek!

EK-II. VELİ İZİN FORMU

07. 12. 2009

Sayın Veli,

Gümüşkonak İlköğretim Okulu Görsel Sanatlar Dersi Öğretmeniyim. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmakta olduğum yüksek Lisans eğitimim kapsamında, “İlköğretim Görsel Sanatlar Derslerinde Küçük Grup Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması” konulu bir tez çalışması için Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü’nün izniyle bir uygulama gerçekleştirmektedirim. Bu uygulamalar için 4-A sınıfında bulunan velisi olduğunuz öğrencilerle haftada bir saat olan görsel sanatlar dersi ve görsel sanatlar egzersiz programı haftada 2 saat olmak üzere toplam 3 ders saati, 4 hafta süreyle tezim kapsamındaki etkinlikler doğrultusunda işleyeceğim.

Uygulamalarım, 2 etkinliği içermektedir. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ile uyumlu olup, kolaj tekniği, rekreasyon (artık malzeme) çalışmaları, parmak boya çalışmaları gibi tekniklerle yapılacaktır. Yaklaşık 4 haftalık uygulama sürecinde video kamerayla çekim yapılacak, öğrencilerle görüşmeler yapılacaktır. Araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, görüşme sırasındaki olası kesintileri önleyebilmek amacıyla bu görüşmelerin ses kaydı yapılacaktır. Görüşmenin ses kayıtları ile sınıf uygulamalarında çekilen video kayıtları, yalnızca bilimsel veri olarak kullanılacak ve gizli kalacaktır.

Tüm bu çalışmaların gerçekleştirilmesi sırasında, öğrencilerle çalışmalarımı yürütebilmek için sizin iznimize gereksinim duymaktayım. İzniniz dahilinde öğrencilerin velilerine, eğer istenirse çalışmanın tüm video ve ses kayıtları da teslim edilebilecektir. Lütfen, velisi olduğunuz öğrencinin çalışma kapsamına alınması ya da alınmaması konusundaki görüşünüzü aşağıda belirtiniz. İlginiz için teşekkür ederim.

İzin veriyorum	
İzin vermiyorum	

Araştırmacı

Canser KUŞAT LANPİR

Velinin Adı- Soyadı :
İmza

EK-III. GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Grup Adı:

Grup Üyeleri:

Etkinlik Adı:

Sınıf:

Açıklama: Bu form grubunuzla yaptığınız etkinliği grup olarak değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadelerin gerçekleştirilme düzeylerini ifadenin karşısında bulunan yere çarpı (x) koyarak işaretleyiniz.

ÖLÇÜTLER	DERECELER		
	Evet	Kısmen	Hayır
1. Çalışmaya grubun tüm üyeleri katıldı.			
2. Birbirimizin düşüncelerini hoşgörüle dinledik.			
3. Görüşlerimizi özgürce ifade ettik.			
4. Bu çalışmayla hedeflerimizi gerçekleştirdik.			
5. Çalışmalarımız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik.			
6. Karşılaştığımız güçlükleri tartışarak aştık.			
7. Karşılaştığımız sorunlarda yaratıcılığımızı kullandık.			

EK- IV. ÖĞRENCİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

- ☐ Kız
- ☐ Erkek

2. Kardes sayınız:

- ☐ Yok
- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4 ve üstü

3. Annenizin eğitim düzeyi:

- ☐ Okur-yazar değil
- ☐ İlköğretim
- ☐ Ortaöğretim (Lise)
- ☐ Yükseköğretim

4. Babanızın eğitim düzeyi:

- ☐ Okur-yazar değil
- ☐ İlköğretim
- ☐ Ortaöğretim (Lise)
- ☐ Yükseköğretim

5. Annenizin mesleği:

- ☐ Ev hanımı
- ☐ İşçi
- ☐ Memur
- ☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz:.....)

6. Babanızın mesleği:

- ☐ İşçi

- ☐ Memur
- ☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz:.....)

3. Daha önce hiç deniz gördünüz mü?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

4. Yaz tatilinizi genellikle nerede geçiriyorsunuz?

- ☐ Kasabada
- ☐ Kasabada ancak başka yerlere gezmeye gidebiliyorum
- ☐ Kasaba dışında geçiriyorum

EK-V. ETKİNLİK PLANLARI

Dersin Adı	Görsel Sanatlar Dersi
Sınıf	4-A
Konu	Denizaltında Yaşam
Yaklaşık Süre	3 Ders saati
Tarih	16.12.2009 – 17.12.2009
Tema	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme
Teknikler	Rekreasyon (Atık materyallerle) çalışma, kolaj, karışık teknik
Yöntemler	Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-yanıt, Uygulama.
Araç Gereçler	Resim kâğıdı, doğal ve yapay atık malzemeler, eliş kağıtları, makas, yapıştırıcı, tercih edilen boyama gereçleri
Kazanımlar	4. Renklerin duygu ve düşüncelerle ilişkisini tartışır(G.S. B.). 5. Doğal ve yapay (üretilmiş) nesneleri ayırt eder(G.S. B.). 6. Çevresindeki benzer biçimlere örnekler verir(G.S. B.). 13. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder (G.S. B.).
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Denizde yaşayan canlılar (Fen ve Teknoloji Dersi)
Süreç	• Öğrencilere “evet çocuklar, şimdi gözlerimizi kapatalım -herkes gözünü kapattı mı?- şimdi bir denizin kenarındayız, suya atladık ve dibe doğru dalıyoruz, dalıyoruz... ne kadar güzel burası, neler neler var değil mi? Siz neler görüyorsunuz?” yönergeleri yöneltilir. Öğrencilerin cevapları değerlendirilir. • Öğrencilere deniz altında yaşayan canlıların fotoğrafları gösterilir ve bu canlıların belirgin özellikleri ile ilgili konuşulur. • Öğrencilere deniz altında belki de çok derinlerde

	yaşayan, daha kimsenin görmemiş olabileceği canlılar da olabileceği belirtilir. “Belki de o canlıyı suya daldığınızda gördünüz” denir ve öğrencilerin bu canlıyı tasvir etmeleri istenir. • Grup çalışması grupları öğretmen tarafından cinsiyet, ön öğrenmedeki yeterliliklerin denkliği, gözetilerek eşit dağılımlı bir yapı oluşturulur. Her grubun bir isim belirlemesi istenir ve bunun için süre verilir. Grupların isimleri öğrenilir. • Her grubun deniz altındaki yaşamla ilgili çalışmalar yapması istenir. • Kullanacakları tekniklerle ilgili bilgiler verilir (rekreasyon, kolaj ve karışık teknik) • Öğrencilerin uygulama süreci bittiğinde her gruptan çalışmalarını betimlemeleri istenir. • Her bir grubun çalışması sınıf zeminine yan yana ve alt alta yerleştirilir, grup sayısı kadar resimsel bir betimleme oluşturulmuş olur.
Değerlendirme	Süreç sonunda değerlendirme grup değerlendirme formunun doldurulacak ve öğrenci görüşlerini alınacaktır.

EK-V. ETKİNLİK PLANLARI

Dersin Adı	Görsel Sanatlar Dersi
Sınıf	4-A
Konu	Sınıf Ormanımız
Yaklaşık Süre	3 Ders saati
Tarih	23.12.2009 -25.12.2009
Tema	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme
Teknikler	Negatif ve pozitif baskı, karışık teknik.
Yöntemler	Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-yanıt, Uygulama, Drama.
Araç Gereçler	Resim kâğıdı, negatif ve pozitif baskı için değişik büyüklükte kağıtlar, makas, sünger, tercih edilen boya gereçleri.
Kazanımlar	7. Çevresindeki biçim zıtlıklarının neler olabileceğini tartışır (G.S.B). 9. İki ve üç boyutlu çalışmalarında çizgileri kullanmaktan haz alır (G.S.B). 11. Doğaya ve nesnelere ilişkin çeşitli bakış açılarının farkına varır (G.S.B).
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Ormanlarımız (Fen ve Teknoloji), Simetri (Matemetik), Geometrik Şekiller (Matemetik).
Süreç	10 dk. • Öğrencilere çevrelerinde ne tür ağaçlar bulunduğu sorulur. Bu ağaçların özellikleri ile ilgili konuşulur. • Öğrencilere dünyada farklı bölgelerde, farklı iklim şartlarında değişik ağaç türleri yetiştiği söylenir. • Öğrencilere ormanın ne olduğu sorulur. Ormanın canlı ve büyük bir sistem olduğu, bu sistem içerisindeki ağaçların, havanın, suyun, toprağın ve diğer otsu ve odunsu bitkilerin,

	mikroorganizma ve hayvanların kendine özgü, kapalı bir dünya, ekolojik bir sistem oluşturduğu açıklanır. • Çalışma grupları öğretmen tarafından öğrencilerin cinsiyet, hazır bulunuşlukları gibi özelliklerinin denkliği gözetilerek, eşit dağılımlı bir yapı ortaya çıkacak bir biçimde oluşturulur. Gruplardan kendileri için bir isim belirlemeleri istenir. İsim belirleme için süre ayrılır. Grupların isimleri öğrenilir. 15dk Drama etkinliği: Öğrencilerden ayağa kalkmaları ve kendilerini istedikleri bir ağaç olarak hayal etmeleri istenir. İsteyen öğrencilerin gözlerini kapatabilecekleri ve bir ağacın hareketlerini taklit edebilecekleri hatırlatılır. Öğrencilere artık bir orman oldukları, az sonra birtakım güçlüklerle karşılaşacakları, bu güçlüklerle de birlik olarak karşı koyacakları açıklanır. Öğrencilere bir fırtınanın başladığı uyarısında bulunulur; ardından ellerini havada birleştirip sıkıca tutarlarsa, güçlü fırtına karşısında daha dirençli olabilecekleri hatırlatılır. Konu canlandırıldıktan sonra fırtına öğretmen tarafından seslendirilir; fırtına bu ormanın kendisi için çok güçlü olduğunu söyleyerek uzaklaşır. Öğretmen tarafından, artık yeni tehlikenin sel olduğu, ancak birlikte bu güçlüğün de aşılabileceği, bu kez kol kola girilirse sel karşısında daha güçlü olunacağı açıklanır. Konu canlandırıldıktan sonra sel öğretmen tarafından seslendirilir; sel bu ormanın çok güçlü olduğunu, öyleyse başka yere gideceğini söyler. Öğretmen, yeni tehlikenin erezyon olduğunu
--	--

	açıklar, bu tehlikeden de ayaklarını yere sertçe vurup, toprağa daha güçlü tutunarak kurtulabileceklerini anlatır. Konu canlandırıldıktan sonra erezyon öğretmen tarafından seslendirilir; bu ormandan toprak alamayacağını, bu yüzden de buradan gideceğini söyler. Öğretmen öğrencileri birlik olarak tüm güçlükleri aştıkları için kutlar, şimdi de tüm dünyaya oksijen vermeye devam etme önerisinde bulunur. 15dk. • Öğrencilerden gözlerini kapatarak bir orman yürüyüşünü hayal etmeleri istenir. Öğrencilere bir ormanda bulundukları anlatılır. Onlardan bu ormandaki renk, koku, ses vb. unsurları zihinlerinde canlandırmaya çalışmaları istenir. • Öğrencilerden orman hakkında zihinlerinde canlandırdıklarını grup arkadaşlarına anlatmaları, daha sonra bunları negatif-pozitif baskı tekniği ile resimlemeleri istenir. • Negatif-pozitif baskı tekniği ile ilgili bilgi verilip örnekler gösterildikten sonra her gruptan kendi ormanlarını yaratmaları istenir.
Değerlendirme	Süreç sonunda değerlendirme grup değerlendirme formunun doldurulacak ve öğrenci görüşlerini alınacaktır.

EK-V. ETKİNLİK PLANLARI

Dersin Adı	Görsel Sanatlar Dersi
Sınıf	4-A
Konu	Oyunlarımız
Yaklaşık Süre	3 Ders saati
Tarih	30.12.2009 -31.12.2009
Tema	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme
Teknikler	Karışık teknik.
Yöntemler	Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-yanıt, Drama, Uygulama.
Araç Gereçler	Resim kâğıdı, suluboya, guaj boya, pastel boya, sünger, tercih edilen boyama gereçleri
Kazanımlar	7. Çevresindeki biçim zıtlıklarının neler olabileceğini tartışır (G.S.B). 8. Çevresindeki örneklerden yola çıkarak merkezî ve simetrik dengeyi fark eder (G.S.B.) 9. İki ve üç boyutlu çalışmalarında çizgileri kullanmaktan haz alır (G.S.B). 11. Doğaya ve nesnelere ilişkin çeşitli bakış açılarının farkına varır (G.S.B). 13. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. 14. Çalışmalarını sergilemekten ve arkadaşlarının yaptığı eserleri izlemekten zevk alır.
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Simetri (Matematik), Geometrik Şekiller (Matematik)
Süreç	Öğrencilere oyun oynayıp olmadıkları sorulur. Cevapları “evet” ise “ne tür oyunlar oynadıkları ve en çok hangi oyunu sevdikleri öğrenilir” sorulur. Oyunlar ile ilgili konuşulur.

	- Grup çalışması grupları öğretmen tarafından cinsiyet, ön öğrenmedeki yeterliliklerin dengeli, gözetilerek eşit dağılımlı bir yapı oluşturulur. Her grubun bir isim belirlemesi istenir ve bunun için süre verilir. Grupların isimleri öğrenilir. Drama etkinliği: Gruplardan kendi aralarında bir oyun seçmeleri ve sessiz olarak sınıfa bu oyunu tasvir etmeleri istenir. Sınıftan beklenen ise bu oyunu tahmin etmeleridir. “Evet şimdi çocuklar oyunları çiziyoruz. Grup arkadaşlarımıza anlatıp düşüncelerimizi not alalım ve paylaşalım sonrada resimleyelim”. - Grup yazıcısı grup arkadaşlarının düşüncelerini ve ortak alınan kararları yazmaları istenir. - Gruplardan ne planladıkları öğrenilir. - Resimleme sürecine geçmeden önce tekniklerle ilgili bilgi verilir. - Uygulama süreci - Öğrencilerin uygulama süreci bittiğinde her gruptan çalışmalarını betimlemeleri istenir. Her bir grubun çalışması bittiğinde grupların sanatsal ürünleri panoya asılır ve değerlendirilir.
Değerlendirme	Süreç sonunda değerlendirme grup değerlendirme formunun doldurulacak ve öğrenci görüşlerini alınacaktır.

**EK-VI. ÖĞRENCİLERLE YAPILAN YARI-YAPILANDIRILMIŞ
GÖRÜŞME SORULARI**

(“Deniz Altında Yaşam” Etkinliği)

1. Resim çalışmanızın konusunu anlatabilir misin?
2. Bu konuya ilişkin sen ne düşünüyorsun?
3. Grup çalışmasının sevdiğin ve sevmediğin yönlerini anlatabilir misin?
 - Grup çalışmasında nasıl bir işbölümü yaptınız?

EK-VI. DEVAM
ÖĞRENCİLERLE YAPILAN YARI-YAPILANDIRILMIŞ
GÖRÜŞME SORULARI

(“Sınıf Ormanımız” Etkinliği)

1. Drama çalışmanızın konusu neydi?
2. Drama çalışmanızın sevdiğiniz ya da sevmediğiniz yönlerini anlatabilir misin?
3. Grup olarak resim çalışmaları yapmanın beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönlerinden bahsedebilir misin?
 - Grup çalışmasında nasıl bir işbölümü yaptınız?
4. Bana çalışmanızı anlatabilir misin?
 - Resminde hangi nesneleri ele aldın?
 - Neden bu nesne/nesneleri ele almayı tercih ettin?

EK-VI. DEVAM
ÖĞRENCİLERLE YAPILACAK YARI-YAPILANDIRILMIŞ
GÖRÜŞME SORULARI

(Oyunlarımız Etkinliği)

1. Resim çalışmanızın konusunu anlatabilir misin? Neden bu konuyu seçtiniz?
2. Bu çalışmada en çok neyi beğendin? Neler yapmayı sevdin?
3. Daha önce ki yaptığımız çalışmalardan farkı neydi?
4. Resim çalışmanızda kendin özgürce ifade edebildin mi? Nasıl? Biraz açar mısın?
5. Grup çalışmasının sevdiğin ve sevmediğin yönlerini anlatır mısın?
 - Grup çalışmasında nasıl bir işbölümü yaptınız?
 - Grup etkileşimi sence nasıldı?

KAYNAKLAR

Abacı, O. (2001). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi*. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.

Açıkgöz, K. (2003). *Aktif Öğrenme* (2.bs.). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

Akgün, Ş. (2000). *Öğretmen ve Adaylarına Fen Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Altunel, M. (2007). *Otistik Özellik Gösteren Öğrencilere Soru Cevaplama Becerilerinin Öğretiminde Küçük Grup Düzenlemesi İle Sunulan Eşzamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Atan, A. (2009). “İlköğretimde Sanat Eğitimi Bağlamında Bir Resim Yarışmasının Analizi” http://w3.gazi.edu.tr/web/ahmetatan/mak_ilkogretsanat.html adresinden 10 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.

Baines, E., Blatchford P. ve Kutnick P. (2003). Changes in grouping practices over Primary and Secondary School, *International Journal of Educational Research*. 39, 1-2: 9-34.

Bekmezci, B. (2007). *Coğrafya Öğretiminde Grupla Çalışma Metodunun Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Bilen, M. (1993). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Takav Yayınları.

Boydaş, N. (1997). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Burden, P. R. ve Byrd, D. M. (2003). *Methods for Effective Teaching* (3.bs.). Boston: Allyn and Bacon.

Callahan, J. F. ve Clark, L. H. (1998). *Teaching in the Middle and Secondary Schools* (3.bs.). New York: Macmillan Publishing Company.

Demirel, Ö. (1995). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Ankara:USEM Yayınları.

Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Duban, N. (2008). *İlköğretim Fen Ve Teknoloji Dersinin Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımına Göre İşlenmesi: Bir Eylem Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Elliott, J. (1991). *Action Research For Educational Change*. Buckingham: Open University Press.

Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem Ve Metodlarına Giriş. Nitel, Nicel Ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ergün, M. ve Özdaş, A. (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Kaya Matbaacılık.

Erinç, S. M. (1995). *Kültür Sanat Sanat Kültür*. İstanbul: Çınar Yayınları.

Etike, Serap. (1996). Sanat Eğitiminde Çocuğa ve Gence Sanattan Anlayan Bir Kişilik Kazandırmak Hedeflenir. *Milli Eğitim*. 131, 23–24.

Exley, K. ve Reg, D. (2004). *Small Group Teaching*. London: Routledge.

George, P. S. ve Alexander, W.M. (1993). *The Exemplary Middle School* (2.bs.). Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers.

Gülyüz, H. (2002). *En Son Değişikliklerle İlköğretim Okulu Programı* (2. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Gürkan, T. ve Gökçe, E. (1999). *Türkiye’de ve çeşitli ülkelerde ilköğretim: Program öğrenci-öğretmen*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Güven, İ. (2004). Etkili Bir Öğretim İçin Öğretmenden Beklenenler. *Milli Eğitim*. 164: 127-1, 40.

Güven, S. (2007). *Birinci Kademe Türkçe Öğretim Programında Öğrenme Alanlarına Yönelik Olarak Kullanılan Grupla Öğretim Yöntemlerinin Etkililiği Hakkında Öğretmen Görüşleri Nelerdir?* Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından 16 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.

İlhan, B. (2006). *Müfredat Laboratuvar İlköğretim okullarında 6., 7. ve 8.Sınıflarda Görev Yapan Alan Öğretmenlerinin Küçük Grupla Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Uygulama Durumları*” Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eskişehir.

Johnson, A. P. (2003). *What every teacher should know about action research*. Allyn and Bacon Start Smart Series. USA: Pearson Education.

Johnson, A. P. (2005). *A Short Guide To Action Research*. (2. bs.). USA: Pearson Education.

Kınay, A. Ö. (2008). *Aktif Eğitimde Farklı Amaçlar Doğrultusunda Öğrenci Gruplarının Bulanık Mantık Yardımıyla Oluşturulması*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından 20 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.

Köklü, N. (2001). Eğitim Eylem Araştırması. *A.Ü Eğitim Bilimleri Dergisi*. 34 (1-2), 35-43.

Kutnick P., Blatchford P. Ve Baines E. (2002). Pupil Groupings in Primary School Classrooms: Sites for Learning and Social Pedagogy? *British Educational Research*

Journal. 28, 2: 187-206. <http://www.tlrp.org/dspace/handle/123456789/100>. adresinden 10 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.

Kuzu, A. (2005). *Oluşturmacılığa Dayalı Çevrimiçi Destekli Öğretim: Bir Eylem Araştırması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (12. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Küçükahmet, L. (2003). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.

Mory, F. (1991). Bireysel Öğretim ve Grup Çalışmaları. *Dalton planı ve proje yönetiminin uygulanma örnekleri* (4. bs.). (B. Göğüş, Çev.). İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Özsoy, V. (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi. *Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Özsoy, Y. (1969). *Eğitimde Gruplama ve Grupla Çalışma Teknikleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaacılık.

Pollard, A. (1997). *Reflective Teaching in the Primary School* (3.bs.). London: Cassell.

Saban, A. (2004). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

San, İ. (2004). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayın Evi.

Sezer, H. (1999). *İlköğretimde Resim Eğitimi. İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme El Kitabı* (Modül 10). Ankara.

Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi. G. Can (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İlke, Strateji, Yöntem ve Teknikler* (s.1024). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Sümbül, S. (1995). *Fen Öğretiminde Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Telli, H. (1990). Türkiye’de Resim-İş Öğretimine Genel Bir Bakış. *Orta Öğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları*. Ankara: T.E.D. Yayınları.

Turgut, İ. (1990). *Sanat Felsefesi*. İzmir: Karınca Matbaacılık.

Türkkan, B. (2008). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Türkmen, A. (1997). *İlköğretim Okullarında Gökyüzü ve Dünyamız Ünitesinin Ödül ve Grup Çalışması Metoduyla İşlenmesinin Fen Öğretimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24, 543-559.

Uluğ, F. (1999). *Eğitimde Grup Süreçleri*. Ankara: İmge Kitabevi.

Yaşar, Ş. (1993). *Yabancı Dilde Okuma Becerisini Geliştirmede Küçük Grupla Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, H.ve Sümbül A. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (2. bs.). Konya: Çizgi Kitabevi.

Yılmaz, M. (2007). Görsel Sanat Eğitiminde İşbirlikçi Öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15(2), 747-756.

Yolcu, Enver. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* (1. bs). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.